

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

**Årsrapport
2017**

Innhold

1

Leders beretning

4

2

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

6

Hovedtall

10

Organisasjonskart

11

3

Årets aktiviteter og resultater

12

Resultatkrav i tildelingsbrevet 2017

13

3.1 Bosetting av flyktninger

19

3.2 Kvalifisering

36

3.3 Deltakelse og fellesskap

67

4

Styring og kontroll i virksomheten

81

5

Vurdering av framtidsutsikter

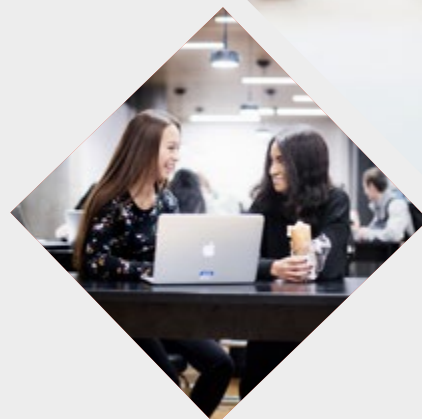
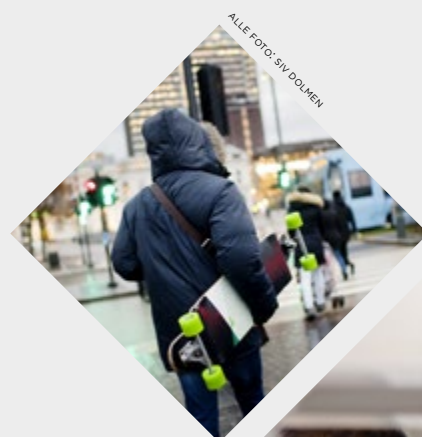
95

6

Årsregnskap

98

Vedleggsoversikt

A close-up photograph of a smiling woman with dark skin and a nose ring, looking towards a man whose profile is visible on the left. A large red diamond shape is overlaid on the image, containing a white number '1'.

1

Leders beretning

1 Leders beretning

De siste ti årene har antallet innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge blitt tredoblet. Innvandrere utgjør nær 14 prosent av Norges befolkning. Hovedmålet i integreringspolitikken er at alle som skal bo og leve i Norge lærer norsk og kommer i jobb. IMDi skal utvikle og iverksette denne politikken, og bidra til at innvandrere og barna deres får de samme mulighetene til å delta i samfunnet som øvrig befolkning.

Vi har bosatt mange raskt

Nærmere 40 000 flyktninger er bosatt i et norsk lokalsamfunn de siste tre år. De høye asylankomstene i 2015 har hatt konsekvenser for vårt bosettings- og integreringsarbeid. Mange kommuner har bosatt flyktninger for første gang. Andre har tatt imot langt flere enn tidligere og har bygget opp kapasiteten i sitt tjenesteapparat. Vi har bistått og fulgt opp kommunene og integreringsarbeidet. Sammen har vi håndtert bosettingen raskt og i stort volum. Samhandlingen om bosetting foregår nå i et nytt digitalt fagsystem. Samtidig har vi endret organisering, og effektivisert rutineene.

Integrering til arbeid

At flyktninger raskt deltar i arbeids- og samfunnsliv krever mye av flyktningen selv, men også av andre aktører i integreringsarbeidet, særlig kommunene. Introduksjonsordningen er vårt viktigste virkemiddel for kvalifisering til arbeid og selvforsørgelse. Antallet deltakere i introduksjonsprogram har økt og er i 2017 høyere enn noen gang med ca. 29 000 deltakere i løpet av året. Vi har i 2017 blant annet gjennomført fagverksted for mer enn 1 100 programrådgivere og andre kommuneansatte. Kommunene opplever deling av kunnskap og erfaringer som svært nyttig.

Det er et mål at integreringen skal begynne så tidlig som mulig. IMDi har i 2017 arbeidet videre med utvikling av integreringsmottak og løsninger for tidlig kompetansekartlegging av flyktninger og karriereveiledning. Vi har innført nye ordninger i *Jobbsjansen*, som skal bidra til bedre kvalifiseringsløp for de som har behov for mer grunnskoleutdanning, og et noe lengre introduksjonsprogram.

Samfunnsdeltakelse for alle

For å nå målet om økt deltakelse blant innvandrere, spiller sivilsamfunnet en stor rolle. IMDi forvalter økonomiske virkemidler som brukes målrettet for å styrke frivillige organisasjoner som aktive medspillere. Det gjøres en stor innsats i hele landet. Frivillige organisasjoner fungerer som møteplasser mellom nye og gamle innbyggere. Her bygges sosiale nettverk, og det skapes tillit og tilhørighet. Frivillige organisasjoner bidrar også med konkrete tiltak, som norsktraining, leksehjelp, og idretts- og kulturaktiviteter, og er et godt supplement til det offentlige integreringsarbeid.

Det finnes unge i Norge som opplever å bli utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Vi har jobbet i mange år for å forebygge dette og innsatsen fortsatte med full styrke i 2017, blant annet gjennom arbeidet

40 000
flyktninger bosatt
siste tre år

29 000
deltakere i introduksjons-
program i løpet av 2017

Fagverksteder for 1 100
programrådgivere og
andre kommuneansatte

Samfunnsdeltakelse
for alle

med å koordinere regjeringens nye handlingsplan *Retten til å bestemme over eget liv – handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)*.

Omstilling for god og effektiv forvaltning

Vi har i løpet av året gjennomført en omorganisering. Målsettingen er å styrke IMDi som et enhetlig og tydelig fagdirektorat. Flere nye digitale løsninger er lansert. Vi har utbedret og videreutviklet Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), og vi er i gang med å utvikle digitale løsninger for utbetaling av tilskudd og et nytt nasjonalt tolkeregister.

I 2017 har ledere og medarbeidere stått på for å nå våre felles mål. Vi har fått til mye, både av drifts- og utviklingsoppgaver for rask bosetting og god integrering. Vi er godt i gang med omstilling, digitalisering og effektivisering. Dette gir oss et godt grunnlag for å møte utfordringene fremover.

Libe Rieber-Mohn
direktør

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

A young woman with long dark hair, wearing a yellow beanie and glasses, is smiling warmly while working behind a coffee counter. She is looking towards the left of the frame. In the background, there are shelves with coffee-making equipment and a chalkboard menu. A large red diamond shape is overlaid on the center of the image, containing a white number '2'.

2

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

IMDis samfunnsoppdrag er å fremme like muligheter og levekår i et mangfoldig samfunn. Gjennom dette styrker IMDi innvandreres og deres barns muligheter til å delta og bidra i det norske samfunnet.

IMDi er et statlig forvaltningsorgan og kompetansesenter, som skal bidra til å utvikle og iverksette regjeringens integreringspolitikk. IMDi ble opprettet 1. januar 2006 og var i 2017 underlagt Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Direktoratet har 235 ansatte fordelt på kontor i Oslo, Gjøvik, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Narvik.

IMDi skal være en premissleverandør for utviklingen av politikken, gi departementet faglige råd og være et kompetansesenter for kommuner og sektormyndigheter.

IMDis funksjoner

Som **kompetansesenter** produserer og formidler IMDi kunnskap. Ved å finansiere forskningsprosjekter, samle statistikk og foreta egne evalueringer og analyser, bidrar vi med *forskningsbasert kunnskap* om integrering og mangfold. Vi samler og utvikler *praksisbasert kunnskap* ved å dokumentere gode metoder og ordninger fra kommuner og relevante sektormyndigheter. IMDi tilrettelegger for læringsarenaer, møteplasser, nettverk og referansegrupper. IMDi har også utviklet nettsider tilrettelagt for bruk av kommuner i deres integreringsarbeid, med oppdatert statistikk på kommunenivå og eksempler og gode lokale løsninger for integrering. Integrering er et aktuelt tema i nyhetsbildet og IMDi har bidratt med informasjon til media for å sikre at allmennheten får tilgang til de nødvendige fakta om bosetting og integrering i Norge.

Vi er **pådrivere** overfor andre aktører for å nå målene for integreringspolitikken, og **samordner** mellom aktører i ulike sektorer, på ulike forvaltningsnivåer og mellom lokale og regionale aktører.

IMDi har videre en rolle som **forvalter** av tilskudd på integreringsfeltet, og skal arbeide for god kjennskap til introduksjonsloven med tilhørende forskrifter. Vi forvalter registre og utvikler digitale verktøy. Løsningene brukes til saksbehandling, analyser og rapportering. Dette er viktig infrastruktur i integreringsarbeidet, for IMDi og andre aktører.

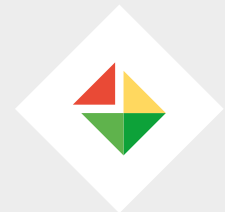
IMDis rolle

Stortinget vedtar den nasjonale integreringspolitikken.

Departementet former den nasjonale integreringspolitikken og delegerer oppgaver til IMDi.

IMDi gjennomfører integreringspolitikken, samarbeider med kommuner om bosetting, norsk-opplæring og grunnleggende kvalifisering av flyktninger og deres familiegjenforente.

Kommunene bosetter flyktninger og må gi dem introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunns-kunnskap.

Bosetting

Kvalifisering

Norskopplæring og
introduksjonsprogram

Tilskudd

Tidlig integrerings-
innsatsNegativ sosial kontroll
og tvangsekteskap

Områdeinnsats

IMDis hovedoppgaver

Bosetting av flyktninger som har fått opphold i Norge er en av IMDi's hovedoppgaver. IMDi har ansvar for å gi den enkelte flyktning tilbud om bosetting i en kommune. Det er frivillig for kommunene å bosette flyktninger. Bosettingen gjennomføres i et samarbeid mellom IMDi og enkeltkommuner, basert på en avtale mellom stat og kommunesektoren.

IMDi arbeider for at kommuner og andre offentlige myndigheter har god kunnskap om integrering og kvalifisering, og er pådriver for at andre ansvarlige sektormyndigheter samarbeider om, og videreutvikler gode kvalifiseringsløp for innvandrere.

Det viktigste tiltaket for å kvalifisere flyktninger til arbeid er introduksjonsprogrammet. IMDi har et veilednings- og pådriveransvar for kommunenes gjennomføring av introduksjonsprogram og norskopplæring. Introduksjonsloven pålegger kommunene ansvar for å tilby flyktningene introduksjonsprogram, med bl.a. opplæring i norsk og samfunnskunnskap. IMDi arbeider for at kommuner og sektormyndigheter har god kunnskap om introduksjonsloven med tilhørende forskrifter. Fylkesmannen fører tilsyn, gir kommunene veiledning og behandler klager på enkeltvedtak etter introduksjonsloven. IMDi har ansvaret for Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), der kommunene registrerer opplysninger om den enkelte deltaker. IMDi utarbeider og publiserer statistikk og analyser på bakgrunn av data fra registeret.

IMDi forvalter 18 tilskuddsordninger, hvorav de fleste er rettet mot kommunene og organisasjoner. Samlet utgjorde ordningene rundt 18 milliarder i 2017. De største tilskuddene er integreringstilskuddene, som kommunene får tildelt per bosatte flyktning. Det skal gi rimelig dekning av kommunenes merutgifter til bosetting og introduksjonsprogrammet, herunder utgifter til helsetjenester, tolketjenester mm. IMDi forvalter også midler til FoU-prosjekter.

Det er et politisk mål at integreringen skal begynne så raskt som mulig, og allerede i mottak. IMDi koordinerer arbeidet med integreringsmottak, og det blir lagt opp til at asylsøkere skal få norskopplæring og annen kvalifisering mens de bor i mottak. Samordningen med UDI og andre statlige aktører i migrasjonsskjeden er viktig for å lykkes. IMDi utvikler en løsning for selvregistrering av kompetanse for flyktningene.

IMDi koordinerer regjeringens innsats i handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Vi har minoritetsrådgivere ved ungdoms- og videregående skoler som følger opp ungdom som er – eller står i fare for – å bli utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap mm. De har også et ansvar for å bidra til kompetanseheving på temaet i skolen og til andre aktører. Vi har også integreringsrådgivere ved fire utenriksstasjoner som bistår norske borgere som er – eller står i fare for – å bli utsatt for negativ sosial kontroll mm i utlandet.

Regjeringen vil at alle innbyggere skal delta i samfunnet. Noen steder i landet er det en levekårsutfordringer som krever en ekstra innsats. IMDi bidrar til samordning og videreutvikling av innsats og virkemidler. IMDi samarbeider med kommuner i flere ulike områdesatsinger, og koordinerer den statlige innsatsen i Grønlandssatsingen.

Fagmyndighet for tolking

Frivillighet

Følge opp handlingsplaner

IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor. Vi er pådrivere for økt bruk av kvalifiserte tolker, og gir råd og veiledning til kommuner, utlendingsforvaltningen, domstolene og sektormyndigheter. Vi drifter og utvikler Nasjonalt tolkeregister, som gir en oversikt over tolker i ulike språk. IMDi utsteder bevilling til autoriserte tolker, og samarbeider med høyskolesektoren og diverse næringsorganisasjoner om tolking.

Frivillige organisasjoner bidrar med konkrete integreringstiltak som norsktrening, leksehjelp eller informasjon om det norske samfunn. De skaper møteplasser og nettverk, tillit og tilhørighet. IMDi forvalter flere tilskudd til frivillige organisasjoners integreringsarbeid, samarbeider med flere store frivillige organisasjoner om en mer aktiv frivillighet, og veileder kommuner om hvordan benytte og samarbeide med frivillige organisasjoner i sitt integreringsarbeid.

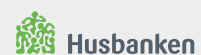
IMDi følger opp handlingsplaner og tverrsektorielle satsinger som *Bolig for velferd, 0-24 satsingen*, fattigdomsstrategi, vold og overgrep.

IMDis samarbeidspartnere

Statlige sektormyndigheter har roller og ansvar overfor alle innbyggere, inkludert innvandrere og deres barn. IMDi skal bidra til å sikre sammenhengen mellom integreringspolitikken og andre politikkområder, for eksempel arbeidsmarked, utdanning og helse. Ved å utvikle, dele og formidle kunnskap og kompetanse, og legge til rette for samarbeid bidrar IMDi til at sektormyndighetene enkeltvis og samlet tilbyr tjenester som bidrar til integrering.

På regionalt nivå har IMDi samme oppgave – å bidra til at de ulike sektorene sammen kan jobbe for god integrering. Fylkesmannen, fylkeskommunen, Husbanken og NAV er i denne sammenhengen viktige samarbeidspartnere for IMDi.

Integrering skjer lokalt på skoler, arbeidsplasser, i foreningslivet og nærmiljøet. Derfor er kommunene blant IMDis viktigste samarbeidspartnere. Innvandring gir kommunene et verdifullt tilfang av menneskelige ressurser, men byr også på utfordringer. IMDi jobber for å styrke kommunenes samfunnsplanlegging og utvikling av tjenester og forvaltning for en mer mangfoldig befolkning.

Fylkesmennene

Fylkeskommuner

Kommuner

Frivillige organisasjoner

Hovedtall

Bosetting av flyktninger	2014	2015	2016	2017
Bosatte flyktninger (totalt)	7 784	11 342	15 291	11 078
Overføringsflyktninger	1 264	2 365	3 275	2 838
Enslige mindreårige	536	691	1 599	759
Herav over 15 år	453	571	1 138	486
Herav under 15 år	83	120	461	273
Barnefamilier (familier med barn under 18 år), herunder:				
Antall barnefamilier	926	1 123	1 561	1 361
Antall personer	3 685	4 833	7 061	6 170
Antall barn	1 981	2 683	3 930	3 420
Flyktninger med oppholdstillatelse som venter i mottak (per 31.12)	4 939	3 479	4 174	1 045

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap	2014	2015	2016	2017
Personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som deltok i opplæring i løpet av året (tall fra NIR).	33 431	35 039	39 858	41 816

Introduksjonsprogrammet	2014	2015	2016	2017
Personer som i løpet av året har hatt rett og plikt til introduksjonsprogram (Tall fra NIR).	12 253	*	23 892	26 534
Deltakere** i introduksjonsprogram per 31.12 . (tall fra NIR)	10 841	*	18 148	21 388
Personer som har avsluttet introduksjonsprogram i løpet av året (tall fra NIR)	3 189	*	3 966	5 490
Personer som har påbegynt program i løpet av året (tall fra NIR)	-	7 061	9 903	9 469

* Tall fra NIR er ikke tilgjengelig

**Inkluderer deltakere med rett og plikt, og deltakere kommune kan velge å tilby program.

Nøkkeltall fra årsregnskap	2014	2015	2016	2017
Årsverk	219	223	234	214
Samlet tildeling post 01-99	8 275 162 400	9 916 330 000	13 055 394 258	18 409 901 500
Utnyttelsesgrad post 01-99	95	99	95	96
Driftsutgifter	204 904 645	205 193 486	236 216 422	264 400 288
Lønnsandel av driftsutgifter	65	72	67	66
Lønnskostnader per årsverk	608 553	662 181	673 083	815 095

3

Årets aktiviteter og resultater

3 Årets aktiviteter og resultater – Resultater og oppdrag

Resultatkrav i tildelingsbrevet 2017

Styringsparameter	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Krav 2017	Resultat 2017	Kommentarer 2017
Delmål 1: Rask bosetting av flyktninger til kommunene						
SP 1: Andel flyktninger bosatt innen seks måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreise-tillatelse er gitt	49 %	51 %	81 %	90 %	76 %	Det ble bosatt 11 078 flyktninger i 2017. Gjennomsnittlig ventetid for bosatte fra mottak var 4,9 måneder.
SP 2: Andel flyktninger bosatt innen 12 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreise-tillatelse er gitt	77 %	78 %	95 %	100 %	97 %	296 av de som ble bosatt i 2017 hadde ventet i mer enn ett år etter at de fikk opphold. Per 31.12.2017 var det 1 045 bosettingsklare flyktninger i mottak. 103 av disse hadde allerede vært bosettingsklare i mer enn 12 måneder.
SP 3: Andel enslige mindreårige bosatt innen tre måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller innreise-tillatelse er gitt	65 %	24 %	43 %	80 %	62 %	Det ble bosatt 759 enslige mindreårige flyktninger i 2017. Gjennomsnittlig ventetid for bosatte enslige mindreårige fra mottak/omsorgssenter var 2,8 måneder.
Delmål 2: Flere innvandrere deltar i arbeids- og samfunnsniv						
SP 4: Andel personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som får tilbud og starter i opplæring innen tre måneder	*	*	*	90 %	50 % ¹	Andelen refererer til de som startet opplæring innen tre måneder ² . IMDi har ikke oversikt over hvem som får tilbud om opplæring, da dette ikke registreres i NIR.
SP 5: Andel personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som oppfyller sin plikt innen fristen på tre år	* 88 % ³	*	*	90 %	*	Tall fra NIR er ikke tilgjengelig.
SP 6: Andel kommuner der grunnskole eller videregående opplæring inngår i introduksjonsprogrammet	-	-	Videregående opplæring: 33 %	40 %	82 % ⁴	Grunnskoleopplæring: 74 prosent Videregående opplæring: 57 prosent Både grunnskole og videregående: 51 prosent.
SP 7: Andel kommuner som har mål for resultatene i introduksjonsprogrammet	58 %	57 %	55 %	75 %	60 %	Data fra IMDis kommuneundersøkelse.

¹ Personer som fikk rett og plikt til opplæring i 2016. Foreløpige tall fra NIR per 31.12.17.

² Denne andelen kan ikke sammenlignes med tidligere målinger. Seneste måling fra 2014 som viser at 83 prosent startet i opplæring innen påfølgende halvår, er basert på en annen målemetode.

³ Personer som fikk rett og plikt til opplæring i 2011.

⁴ Foreløpige tall fra NIR per 31.12.17.

Styringsparameter	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Krav 2017	Resultat 2017	Kommentarer 2017
SP 8: Andel deltakere i introduksjonsprogram som er i arbeid eller utdanning året etter avsluttet program	62 %	62 %	58 %	70 %	61 % ⁵	Tall for deltakere som avsluttet i 2016 publiseres av SSB i 2018.
SP 9.1: Andel deltakere i Jobbsjansen del A som går over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program	58 %	71 %	73 % ⁶	60 %	-	Resultater for 2017 vil foreligge i juni 2018. Se 3.2 Kvalifisering for omtale av resultater for 2016.
SP 9.2: Andel deltakere i Jobbsjansen del C som går over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program				75 %		Resultater vil tidligst kunne foreligge i 2019, da ordningen må ha vært i bruk i minst to år før man kan måle resultater.
SP 10: Antall tolker oppført i Nasjonalt tolke-register fordelt på ulike kvalifikasjonskategorier	1 300 tolker, hvorav 64 % i de høyeste kvalifikasjonskategoriene	1 450 tolker, hvorav 64 % i de høyeste kvalifikasjonskategoriene	1 671 tolker, hvorav 60 % i de høyeste kvalifikasjonskategoriene	1 800 tolker, hvorav 60 % i de høyeste kvalifikasjonskategoriene	1 822 tolker, hvorav 60 % i de høyeste kvalifikasjonskategoriene	Se mer under 3.3 <i>Deltakelse og fellesskap</i> .
SP 11: Antall kommuner og statlige etater som har retningslinjer for bestilling og bruk av tolker, der Nasjonalt tolkeregister inngår	12 % (24 av 203 kommuner)	26 % (78 av 302 kommuner)	25 % (80 av 316 kommuner) 6 statlige statlige etater	30 %	32 % (98 av 304 kommuner) 6 statlige statlige etater	Tall fra IMDIs årlige surveyundersøkelse til kommunene. Se mer under 3.3 <i>Deltakelse og fellesskap</i> .

⁵ Personer som avsluttet introduksjonsprogram i 2015 og deres status på arbeidsmarkedet i 2016 (publisert av SSB 2017)

⁶ Jobbsjansen ble endret i 2017 med nye delordninger og målgrupper. Resultatene for 2014-2015 gjelder for målgruppen hjemmевærende innvandrerkvinner i den tidligere ordningen, som nå tilsvarer målgruppen i *Jobbsjansen del A*.

Resultatkrav i tildelingsbrevet 2017

Oppdrag i tildelingsbrev for 2017	Kommentar
01: Redusere tidsbruken i bosettingsarbeidet.	Se mer under <i>3.1 Bosetting.</i>
02: Utrede tilskuddsordningen for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne og /eller atferdsvansker.	Oversendt JD 30.06.2017.
03: Informasjonsopplegg om innføring av opplæring i 50 timer kultur- og samfunnskunnskap.	Se mer under <i>3.2 Kvalifisering.</i>
04: Utarbeide forslag til spor / løp for kvalifisering av ny-ankomne innvandrere med medbrakt høyere utdanning basert på erfaringer fra KUM-prosjekter.	Pågående arbeid, frist januar 2019. Se mer under <i>3.2 Kvalifisering.</i>
05: IMDi skal være behandlingsansvarlig for opplysninger i selvregistreringsløsningen for kompetansekartlegging av nyankomne innvandrere som kompetanse Norge utvikler på oppdrag fra KD. IMDi skal ha ansvaret for selvregistreringsløsningen når den går over i ordinær drift.	Kvartalsvise rapporteringer. Seneste rapport oversendt JD 30.01.2018.
06: Koordinere arbeidet med kompetansekartlegging og karriereveiledning i mottak mellom UDI, Kompetanse Norge, AV-dir og IMDi.	Kvartalsvise rapporteringer. Seneste rapport oversendt JD 30.01.2018.
07: Sørge for implementering av integreringsmottak og koordinere arbeidet mellom UDI, Kompetanse Norge, AV-dir og IMDi.	Kvartalsvise rapporteringer. Seneste rapport oversendt JD 30.01.2018.
08: Implementere ordningen Jobbsjansen del B – mer grunnskoleopplæring til ungdom slik at flere blir i stand til å fullføre videregående opplæring. IMDi skal også utarbeide forslag til styringsparametere og resultatkrav for ordningen fra 2018.	Se mer under <i>3.2 Kvalifisering.</i>
09: IMDi skal bidra i arbeidet mot vold og overgrep, herunder arbeidet mot tvangsekteskap mv. IMDi skal koordinere arbeidet med iverksetting av tiltakene i regjeringens nye handlingsplan på området.	Se mer under <i>3.3 Deltakelse og fellesskap.</i>
10: Koordinere den statlige innsatsen av satsingen på Grønland i Oslo.	Se mer under <i>3.3 Deltakelse og fellesskap.</i>
11: Revisjon av håndboken Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger - en håndbok for kommunene.	Oversendt JD 01.07.2017. Publisert på Imdi.no.
12: Gjennomgang av kap. 496, post 71 Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet.	Evalueringsrapport oversendt JD 26.01.2018.
3.3.3. Statsborgerskapsremonier og oppdatering og trykking av brosjyren «Velkommen til Norge». IMDi skal ved behov samarbeide med fylkesmennene med selve gjennomføringen samt gjøre seremoniene mer kjent. IMDi skal ved behov bistå fylkesmannsembetene med å søke samarbeid med andre aktører i informasjonsarbeidet.	Brosjyren «Velkommen til seremoni» som brukes i forbindelse med fylkesmennenes invitasjoner til seremonier er tilgjengelig i digital versjon på imdi.no. Oppdateres ved behov. IMDis regionkontor har samarbeidet med fylkesmennene om å gjøre seremoniene kjent der dette har vært naturlig.

Oppdrag i tildelingsbrev for 2017	Kommentar
<p>3.3.4. Statlige tilsyn og fylkesmennenes klagesaker</p> <p>IMDi skal på bakgrunn av fylkesmennenes årsrapporter rapportere om gjennomføringen av statlig tilsyn, og behandling av klager i henhold til introduksjonsloven (både klager vedrørende Introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap) per 31. desember, med en omtale av hva det klages over og hva som er fylkesmannens avgjørelse i de ulike sakene. På bakgrunn av fylkesmennenes tilsyn og utfall av klagesaker skal IMDi gi tilrådinger om eventuelle behov for endringer i regelverk og/eller presiseringer i rundskriv til introduksjonsloven.</p>	<p>Fylkesmennene har frist for å levere årsrapport 1. mars 2018. IMDis rapportering og tilrådinger vil bli levert sammen med halvårsrapport 2017, frist 20.08.2018.</p> <p>Se mer under 3.2 <i>Kvalifisering</i>.</p>
<p>3.3.5. Tilskuddsforvaltning</p> <p>I 2017 forvalter IMDi 18 regelverk for tilskuddsordninger for departementet. IMDi skal i årsrapporten rapportere om bruken av tilskuddsmidler og vurdere måloppnåelsen for tilskuddsordningene.</p> <p>Når det gjelder tilskudd innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, ber departementet om at IMDi leverer en helhetlig rapport om bruk av midlene på kap. 496, post 71 per 1. juni 2017.</p>	<p>Se mer under 4 <i>Styring og kontroll</i>.</p> <p>Se mer 3.3 <i>Deltakelse og fellesskap</i>.</p>
<p>3.3.6. Gjennomføring av strategien Bolig for velferd (2014-2020)</p> <p>IMDi skal i samarbeid med Husbanken, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet gjennomføre strategien Bolig for velferd (2014-2020). Direktoratene skal levere felles status- og avviksrapport innen 1. oktober 2017.</p> <p>IMDi må oppdatere, stimulere til bruk av og videreutvikle den digitale Veiviser Bolig for velferd.</p>	<p>IMDi har deltatt i utarbeidelse og i gjennomføring av felles tiltaksplan for 2017 med påfølgende status- og avviksrappporter. Status- og avviksrappporten viser at de fleste tiltak som IMDi har ansvar for eller deltar i er i rute. Et unntak er oppstart av læringsprosjekt om bosetting av særlig ressurskrevende flyktninger som ikke ble prioritert for oppstart innen fristen 1. oktober 2017.</p> <p>IMDi har bidratt til videreutvikling av den digitale Veiviser Bolig for velferd. Et eksempel er utvikling av e-læringskurs i det å bo for flyktninger og andre vanskeligstilte på boligmarkedet. IMDi har stimulert til bruk av den digitale Veiviser Bolig for velferd gjennom informasjon på imdi.no.</p>
<p>3.3.7. 0-24-samarbeidet</p> <p>IMDi skal delta i 0-24-samarbeidet (2015-2020) mellom Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet.</p>	<p>Se mer under 3.3 <i>Deltakelse og fellesskap</i>.</p>
<p>3.3.8. Nordisk samarbeid</p> <p>Nordisk Ministerråd har etablert et treårig samarbeidsprogram for integrering av flyktninger og innvandrere. I 2017 har Norge formannskapet i Nordisk Ministerråd, og vil prioritere arbeidet med integrering høyt. IMDi må påregne å bidra i dette arbeidet.</p>	<p>Se mer under 3.2 <i>Kvalifisering</i>.</p>

Oppdrag i tildelingsbrev for 2017	Kommentar
<p>3.3.9. Oppfølging av tiltak i Trygghet, mangfold, åpenhet.</p> <p>Regjeringens Handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017-2020). (jf. også tillegg nr. 1 til tildelingsbrev 2017)</p>	<p>Se mer under 3.3 <i>Deltakelse og fellesskap</i>.</p>
<p>Oppdrag – evaluering av <i>Jobbsjansen</i> (jf. tillegg nr. 1 til tildelingsbrev 2017)</p> <p>Med sluttrapporten skal det følge IMDis anbefalinger på følgende to områder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forslag til eventuelle endringer i ordningene i introduksjonsloven på bakgrunn av erfaringer fra <i>Jobbsjansen</i>. 2. Hvordan bør kvalifiseringen av innvandrere som ikke omfattes av introduksjonsprogrammet innrettes/organiseres i framtiden. 	<p>Sluttrapport for evalueringen og IMDis anbefalinger vil foreligge innen 31. desember 2019.</p>
<p>Oppfølging av Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021) (jf. tillegg nr. 2 til tildelingsbrev 2017)</p> <p>IMDi skal iverksette følgende tiltak: Styrke kompetansen om vold og overgrep blant ansatte i asylmottak samt ansatte i kommunen som arbeider med integrering og kvalifisering av flyktninger og innvandrere.</p> <p>IMDi skal samarbeide med hovedansvarlig aktør om en rekke tiltak.</p> <p>IMDi skal fortsette sitt arbeid med å oppfordre kommunene til å tilrettelegge for bruk av ICDP eller annen foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet.</p>	<p>IMDi samarbeider med de regionale ressursentrene om vold og traumatisk stress (RVTS) om forebygging av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Samarbeid skal bidra til tverrfaglige og tverretatelige arrangement, som inkluderer ansatte i skolene og ansatte i kommune som arbeider med integrering og kvalifisering av i flyktninger og innvandrere.</p> <p>Budfir er ansvarlig for opplæring av nye ICDP-veiledere i kommunene. IMDi samarbeider med Budfir og deltar i en arbeidsgruppe som skal øke kommunenes bruk. 88 kommuner har sertifiserte ICDP-veiledere. I 2016/2017 har 12 kommuner oppnådd å få sertifisert 24 ICDP-veiledere.</p>
<p><i>Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017-2021)</i> (jf. tillegg nr. 2 tildelingsbrev 2017)</p> <p>Oppfølging av tiltak 3.6: Informasjonsmateriell som asylmottak og kommuner kan bruke i sitt arbeid med flyktninger og innvandrere.</p> <p>IMDi skal bidra med distribusjon av informasjonspakker til kommunene.</p>	<p>Etter nærmere vurdering finner IMDi at dette formålet dekkes gjennom informasjonsmateriell Helsedirektoratet tilbyr om kosthold til kommunene.</p>
<p>Oppdrag – Evaluering av kompetansekartlegging. (jf. tillegg nr. 3 til tildelingsbrev 2017)</p>	<p>IMDi ble gitt i oppdrag å evaluere overgangsperioden for utprøving av elektronisk løsning for selvregistrering av kompetanse. Evalueringen ble gjennomført at Skuterud Kløvstad AS.</p> <p>Oversendt JD 03.01.18.</p>
<p>Oppdrag – Workshop – arbeidsretting av introduksjonsprogrammet. (jf. tillegg nr. 3 til tildelingsbrev 2017)</p> <p>Direktoratet skal i samarbeid med departementet planlegge og gjennomføre en workshop 12.10.2017.</p>	<p>Workshop gjennomført 12.10.2017 i samarbeid med departementet og Kompetanse Norge.</p>

Oppdrag i tildelingsbrev for 2017	Kommentar
<p>Bistå i arbeidet vedr. <i>Nasjonal strategi for samordnet tilbakeføring etter gjennomført straff 2017 – 2021.</i> (jf. tillegg nr. 4 til tildelingsbrev 2017)</p> <p>Et sentralt tiltak i strategien er å etablere <i>Direktoratsutvalget for tilbakeføring</i> der Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet, Helse- og velferdsdirektoratet, Helse- og velferdsdirektoratet, Helse- og velferdsdirektoratet, Helse- og velferdsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet er med. IMDi er ikke gitt en fast plass i direktoratsutvalget for strategien, men bes bistå i arbeidet med strategien ved behov og når det berører IMDis ansvarsområder og oppgaver.</p>	<p>IMDi har deltatt i møte med ansvarlige etater og avventer eventuelle bestillinger og videre samarbeid.</p>
Oppdrag i tildelingsbrev for 2016	Kommentar
<p>O 4.1 IMDi skal drifte nettstedet som gir en samlet oversikt over hvordan sivilsamfunnet kan bidra i arbeidet med asylsøkere og flyktninger.</p>	<p>Nettsiden ble opprettet i 2015 og vedlikeholdes, se http://imdi.no/hjelpflyktninger.</p>
<p>O 4.4 IMDi skal bistå kommuner og statlige etater med informasjon og veiledning når det gjelder kvalitetssikring, bestilling, bruk og oppfølging av tolker. Tolkebehov i ulike språk, og antall kommuner og statlige etater som har innført retningslinjer for bestilling og bruk av tolker, skal kartlegges.</p>	<p>Se mer under 3.3 <i>Deltakelse og fellesskap</i>.</p>
Oppdrag fra tillegg til tildelingsbrev for 2016:	
<p>IMDi skal være et bindeledd mellom kommuner og aktører i næringslivet som ønsker å bidra med praksisplasser eller andre tilbud i forbindelse med kvalifisering av innvandrere. IMDi skal samarbeide med Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. tillegg nr. 5 til tildelingsbrev 2016. (19.09.2016)</p>	<p>Se mer om gjennomføringen av oppdraget under 3.2 <i>Kvalifisering</i>.</p>
<p>Det skal etableres et hurtigspor i introduksjonsprogrammet for flyktninger som har med seg en kompetanse som er etterspurt i arbeidsmarkedet. IMDi skal samarbeide med Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. tillegg nr. 5 til tildelingsbrev 2016. (19.09.2016)</p>	<p>Se mer om samarbeidet under 3.2 <i>Kvalifisering</i>.</p>

3.1 Bosetting av flyktninger

Samarbeid mellom stat og kommune

Flyktninger

Flyktningene ankommer Norge og søker opphold.
Mens de venter, bor de på mottak eller hos venner og familie.

UDI

UDI behandler søknaden og gir **avslag** eller innvilger oppholdstillatelse

IMDi sender anmodninger til kommuner om å bosette et visst antall flyktninger per år.

Etter at kommuner har vedtatt hvor mange de vil bosette, sender IMDi forespørsel (utsøking) om å bosette aktuelle personer

Den aktuelle kommunen sier ja til å ta imot de aktuelle personene.

Personer med avslag sendes ut av landet

Kommunen har gjort nødvendige forberedelser, og flyktningene kan flytte til kommunen.

Overføringsflyktninger

Stortinget vedtar hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot. UDI og IMDi intervjuer og velger flyktninger fra flyktningleir i utlandet.

Overføringsflyktninger flytter direkte fra utlandet til sin kommune, når kommunen er klar til å ta imot dem.

Flytningene skal bosettes raskt

En rask og god start i en kommune er viktig for flyktninger som får opphold i Norge. Det er et mål at flyktningene skal bosettes så raskt som mulig når de har fått oppholdstillatelse. IMDi har det statlige ansvaret for bosetting av flyktninger. Dette forutsetter samarbeid med overordnet departement og andre etater i utlendingsforvaltningen, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og KS. IMDi fordeler flyktninger til kommunene, og skal bidra til at kommunene bosetter i tråd med behovet.

Alle flyktninger med opphold i Norge skal bo i en kommune. Bosetting og integrering av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og kommuner som bosetter flyktninger mottar tilskudd fra staten. Hvert år anmoder IMDi kommunene om å ta imot et visst antall flyktninger. Kommunene som vedtar å bosette flyktninger, blir så bedt om å ta imot konkrete personer.

Hvor mange flyktninger IMDi ber den enkelte kommune om å ta imot hvert år er basert på et framtidig bosettingsbehov. Det er Nasjonalt utvalg for bosetting som fastsetter dette behovet. Utvalget er sammensatt av representanter for stat og kommune. Bosettingsbehovet blir fastsatt på bakgrunn av:

- Prognose for antall flyktninger i asylmottak som venter på å bli bosatt
- Prognose for antall asylsøkere som vil få opphold som flyktninger i Norge
- Stortingets avgjørelse om hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot

Utvalget bestemmer også hvordan bosettingsbehovet skal fordeles på fylkene. Videre fastslår det hvilke kriterier og hensyn IMDi og KS skal ta når de vurderer hvor mange flyktninger den enkelte kommune blir bedt om å ta imot.

For anmodning om bosetting for 2018 ble partene i utvalget enige om at det skulle tas utgangspunkt i noen felles kriterier ved vurdering av hvilke kommuner som skulle anmodes. Disse kriteriene er innbyggertall, sysselsettingsnivå og resultater i introduksjonsprogram over tid. Dette skulle danne et felles utgangspunkt for en fylkesvis vurdering som foretas i felleskap av IMDi og KS, basert på lokal kjennskap til kommunene.

40 000 bosatt de siste tre årene

De siste tre årene er det bosatt nærmere 40 000 flyktninger, omtrent like mange som de foregående seks årene til sammen. De høye asylankomstene høsten 2015 medførte at mange flyktninger skulle bosettes i 2016 og i 2017. I tillegg vedtok Stortinget en økning i antallet overføringsflyktninger for perioden 2015-2017. I 2017 ble det til sammen bosatt 11 078 flyktninger. Det er lavere enn i toppåret 2016 (15 291), og på nivå med 2015 (11 342). Dette krevde en storstilt oppbygging av tjenesteapparatet i kommunene. I alle bosettingskommune skal den høye bosettingen nå følges opp med et kvalifiseringsløp for de nyankomne flyktningene.

Etter stor asyltilstrømming i 2015, kom det få nye asylsøkere til Norge i 2016 og 2017. Henholdsvis 3 500 og 3600 personer søkte asyl. I 2017 har derfor IMDi arbeidet for å bosette svært mange flyktninger, og samtidig forberedt kommunene på at bosettingsbehovet for 2018 vil være langt lavere enn de foregående årene.

11 078

flyktninger bosatt i 2017

6 170 personer i
1 361 barnefamilier

40 000

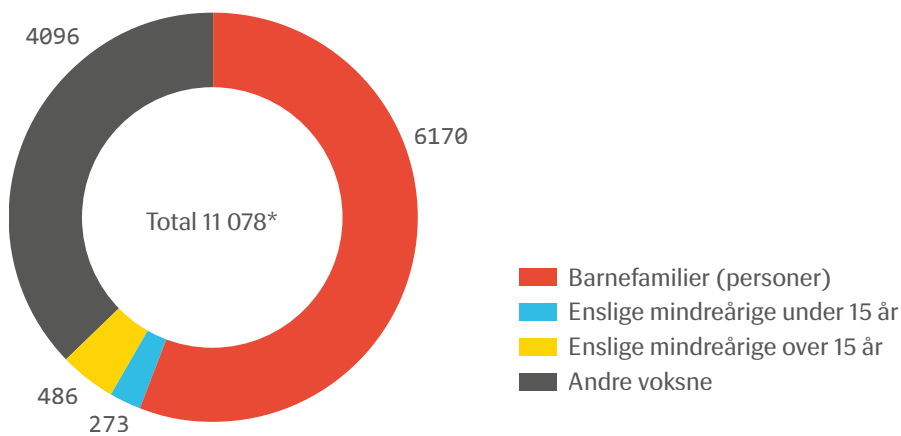
flyktninger bosatt
siste tre år

Av de 11 078 flyktningene som ble bosatt i 2017 var 56 prosent del av en barnefamilie, 37 prosent andre voksne og 7 prosent enslige mindreårige. Dette er en økt andel barnefamilier og tilsvarende reduksjon i andel voksne, sammenliknet med året før. Den største nasjonalitetsgruppen blant de bosatte i 2017 er syrere, etterfulgt av eritreere og afghanere. Dette har vært de tre største nasjonalitetsgruppene de siste årene.

759 enslige mindreårige flyktninger bosatt i 2017

Figur 3-1: Bosatte flyktninger, etter kategori. 2017

*Inkluderer personer med skjult identitet

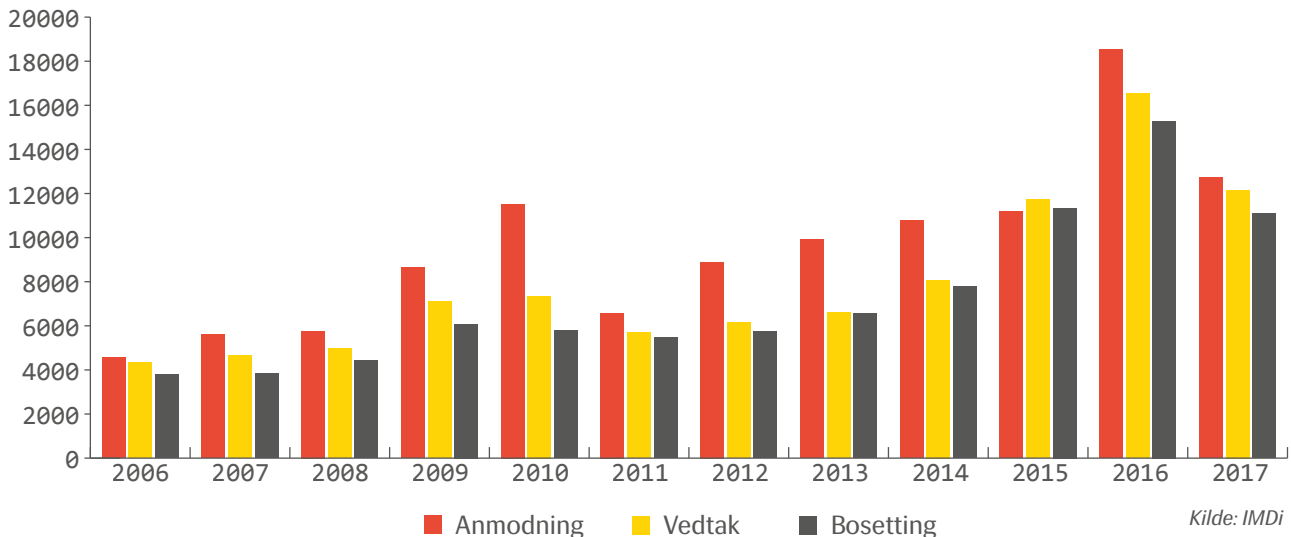
Kilde: IMDi

Flere år med økning i bosettingen

I perioden 2006-2016 har det vært et økende behov for å bosette flyktninger. Frem til 2015 var situasjonen slik at kommunene, sett under ett, ikke bosatte flyktninger i tilstrekkelig omfang til å dekke bosettingsbehovet. Dette har bidratt til økt ventetid for den enkelte flyktning. IMDi har derfor samarbeidet tett med kommunene for å legge til rette for økt bosetting.

I forbindelse med asyltilstrømningen høsten 2015 fikk bosetting både økt politisk og offentlig oppmerksomhet. I 2015 og 2016 ble det satt inn flere tiltak for å øke kommunenes vilje til å bosette. Det ble innført økonomiske incentiver for kommuner som bosatte flere flyktninger enn det de først var blitt anmodet om. Det ble også innført endringer i boligtilskuddene fra Husbanken. Bosettingen i kommunene har økt betraktelig de siste to årene. De fleste kommunene ønsker å fortsette å bosette flyktninger, og de siste to årene har de samlede vedtakstallene vært høyere enn den faktiske bosettingen.

Figur 3-2: Anmodninger, bosettingsvedtak og bosetting av flyktninger. 2006-2017.

IMDi anmodet 401 kommuner om å bosette om lag 12 700 flyktninger i 2017. Totalt 382 kommuner vedtok å bosette til sammen 12 158 flyktninger, som utgjorde 96 prosent av antallet IMDi anmodet om. Til sammenlikning ble 427 kommuner anmodet i 2016, og 411 kommuner vedtok å bosette flyktninger. For 2018 er 210 kommuner anmodet om å bosette 4 400 flyktninger (om reduksjon i bosettingsbehovet for 2018, se nedenfor).

Mange flyktninger er bosatt raskt og det er få som venter

IMDi skal være en pådriver for at bosettingen skal skje raskt. Til tross for den store økningen i antallet bosatte, har bosettingen i hovedsak gått raskere enn tidligere år. Et stort antall flyktninger er bosatt, og ventetiden i mottak (etter innvilget opphold) har gått ned.

Regjeringens mål er at enslige mindreårige flyktninger og barnefamilier skal bosettes i en kommune innen tre måneder etter at de har fått oppholds- eller innreisetilattelse. For andre voksne er målet bosetting innen seks måneder.

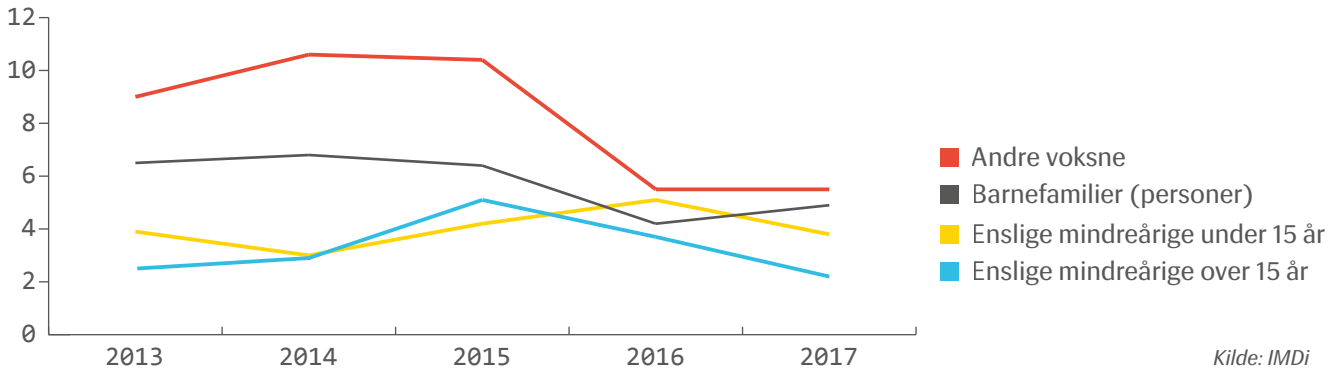
I 2015 ble 51 prosent av flyktningene bosatt innen seks måneder, i 2016 økte andelen til 81 prosent. I 2017 ble det bosatt mange med stort oppfølgingsbehov og lang ventetid. Det resulterte i at andelen ble noe lavere i 2017. 76 prosent var bosatt innen seks måneder.

Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold/inreisetilattelse til bosetting

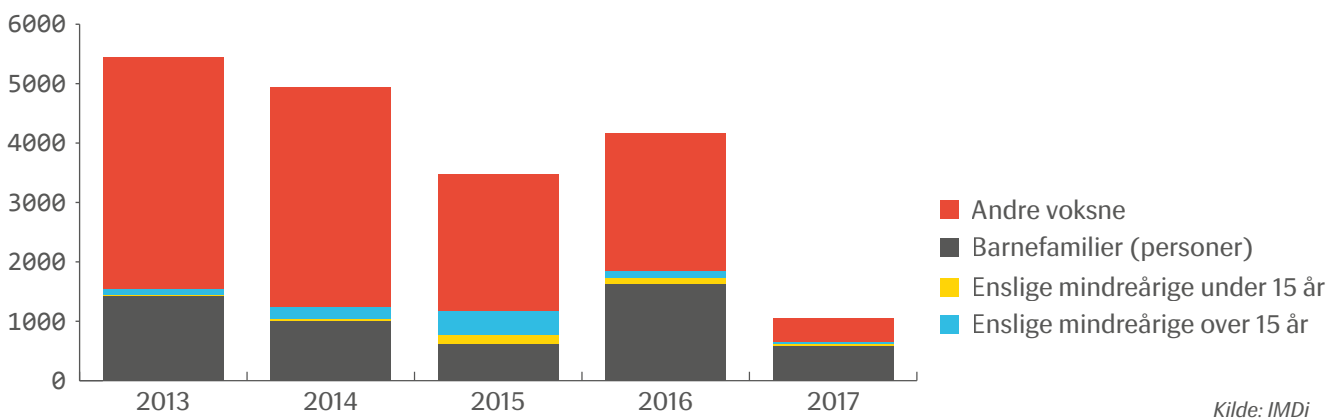

2015 = 8,4 mnd
2016 = 4,8 mnd
2017 = 5,0 mnd

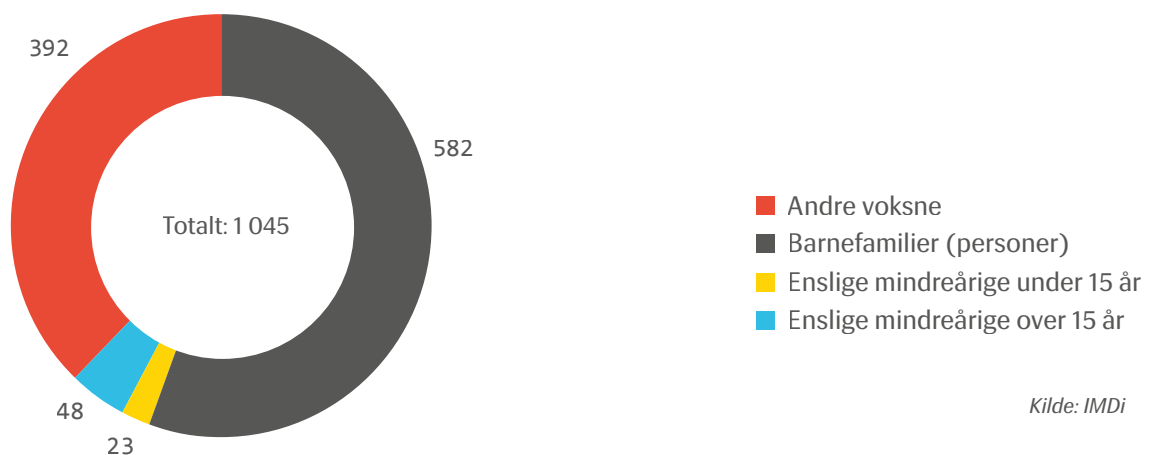
Figur 3-3: Ventetid for bosatte flyktninger, fra vedtak om opphold/innreisetilattelse til bosetting. Gjennomsnittlig antall måneder. 2013-2017.

Figur 3-4: Bosettingsklare flyktninger ved utgangen av året. Absolutte tall. 2013-2017

Figur 3-5: Bosettingsklare flyktninger i mottak, etter kategori. 31.12.2017

I 2015 var gjennomsnittlig ventetid 8,4 måneder (fra vedtak om opphold eller innreisetilattelse til bosetting). Ventetiden gikk ned i 2016 og i 2017 til henholdsvis 4,8 og 5,0 måneder. Ut fra målet om raskere bosetting går utviklingen i riktig retning.

I begynnelsen av 2017 var det om lag 4 200 personer med vedtak om opphold som bodde i mottak og ventet på en kommune å flytte til. På slutten av året ventet 1 045 personer. Dette er en betydelig nedgang fra tidligere år og det laveste antallet på 10 år. Gjennomsnittlig ventetid for personer med vedtak om opphold som fortsatt bodde i mottak ved utgangen av året, var 5,5 måneder. Dette er en økning i løpet av året samtidig som antallet personer som venter har gått betydelig ned. Økningen i gjennomsnittlig ventetid viser at en betydelig andel av de som nå skal bosettes allerede har ventet lenge. Dette vil påvirke måloppnåelsen i 2018. Ved utgangen av 2017 utgjorde syrerne 35 prosent av flyktingene som hadde fått opphold, og ventet på bosetting. De neste store nasjonalitetsgruppene var eritreere og irakere.

Per 31.12.2017 var det 103 bosettingsklare flyktninger i mottak, som har ventet mer enn 12 måneder siden de fikk vedtak som gir grunnlag for bosetting. Halvparten av disse, var barn som var 6 år og yngre og som var i familie med noen som ikke kan bosettes på grunn av sitt vedtak. Blant de øvrige, var det syv personer med svært tunge oppfølgingsbehov som er institusjonsbeboere eller bor på tilrettelagt avdeling.

Raskere bosetting for enslige mindreårige flyktninger

Enslige mindreårige flyktninger er spesielt sårbare for traumatiske opplevelser både før, under og etter flukten fra hjemlandet. Det er regjeringens mål at de skal bosettes innen tre måneder etter at de har fått oppholdstillatelse.

I 2017 ble det bosatt 759 enslige mindreårige flyktninger. Dette er på nivå med bosettingen i 2015, men om lag en halvering fra 2016. Til sammen 133 kommuner bosatte enslige mindreårige i 2017, sammenlignet med 187 kommuner i 2016. 273 av de enslige mindreårige var under 15 år og ble bosatt fra Bufetats omsorgssentre.

Enslige mindreårige flyktninger ble bosatt langt raskere i 2017 enn årene før. Dette henger sammen med at det har vært god tilgang på vedtaks plasser i kommunene og rask fordeling av de enslige mindreårige. I 2017 var gjennomsnittlig ventetid i mottak (fra vedtak om opphold til bosetting) 2,8 måneder (mot 4,1 måneder i 2016).

I 2017 ble det åpnet for bosetting av enslige mindreårige som hadde fått begrenset tillatelse i påvente av at deres identitet var dokumentert. Ved utgangen av året hadde 244 enslige mindreårige med denne typen tillatelse blitt bosatt, mens 12 fortsatt ventet. IMDi sørget for informasjon og oppfølging slik at kommunene var godt forberedt på å bosette barn fra denne gruppen, og de ble også bosatt raskt.

Regjeringen innførte i 2015 et ekstra tilskudd på 100 000 kroner per enslig mindreårig flyktning. Dette tilskuddet ble i 2017 slått sammen med Bufdirs refusjonsordning til en ordning med fast tilskudd der enslige mindreårige utløser lav eller høy sats avhengig av barnets alder. I 2017 var lav sats 769 500 kroner og høy sats 1 229 100 kroner. Intensjonen bak denne omleggingen var å bidra til mer forutsigbare rammebetingelser for kommunene ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Ordningen skal evalueres.

Flyktninger med opphold som venter på bosetting i mottak per 31.12.2017

1 045 personer

582 personer i familie

71 enslige mindreårige flyktninger

392 andre voksne

Andelen enslige mindreårige som ble bosatt innen tre måneder økte fra 43 prosent i 2016 til 62 prosent i 2017. Selv om det var god tilgang på vedtaks plasser i kommunene, var det noen saker som særlig trakk ventetiden opp. Det var noen ganger utfordrende å finne egnet tiltak for enslige mindreårige med spesielle behov (f.eks. institusjonsplasser), og i noen saker hadde enslige mindreårige en familietilknytning med noen som krevde bosetting i en kommune som ikke hadde vedtak om bosetting av enslige mindreårige.

Bosettingsbehovet for enslige mindreårige flyktninger har økt de siste årene, inntil bosettingen nådde 1 599 i 2016 etterfulgt av en reduksjon i 2017. IMDi har informert om denne utviklingen til bosettingskommuner og samarbeidsparter, etter hvert som det har kommet nye ankomstprognoser i utlendingsforvaltningen. Mange kommuner hadde i tråd med det økende bosettingsbehovet bygget opp et apparat rundt enslige mindreårige, som de senere har måttet avvikle eller nedskalere. Mange kommuner melder at skalering av det kommunale tjenesteapparatet er krevende ved slike svingninger. IMDi har bidratt med jevnlig informasjon om situasjonen, samt råd om håndtering, slik at kommunene skulle kunne justere sine tiltak. I 2018 er det forventet at bosettingsbehovet blir ytterligere redusert: Kommunene er anmodet om å bosette 200 enslige mindreårige flyktninger i 2018.

Ikke alle barnefamilier bosettes raskt

Barnefamilier prioriteres på lik linje med enslige mindreårige. I 2017 ble 6 170 personer i 1 361 barnefamilier bosatt i en kommune. Det var 3 420 barn i disse familiene. Den gjennomsnittlige ventetiden i mottak (fra vedtak om opphold til bosetting) var 4,9 måneder for barnefamiliene. Dette er en svak økning fra 4,2 måneder i 2016. Etter ni måneder fra vedtak om bosetting var de aller fleste barnefamiliene bosatt. Særsilt oppfølging av og tilrettelegging for en eller flere i familien bidrar til lengre ventetid.

Bosetting av barnefamilier er utfordrende når ett eller flere familiemedlemmer har oppholdstillatelse som ikke gir grunnlag for bosetting. Løsningen for noen av disse familiene er at de får en kommune å flytte til, og at Utlendingsdirektoratet lager en særordning (kalt alternativ mottaksplassering) for de familiemedlemmene som ikke har oppholdstillatelse. Det er imidlertid ofte vanskelig å få til slike avtaler med kommuner, da personene uten ordinær tillatelse verken utløser integreringstilskudd, eller har rett på introduksjonsprogram. I 2017 ble det bosatt 14 familier der ett eller flere familiemedlemmer ikke hadde vedtak som gir grunnlag for bosetting.

Til sammenlikning var det ved utgangen av året 94 familier i mottak som var i denne situasjonen. Totalt var det 198 barnefamilier som ventet på bosetting ved utgangen av 2017. Det illustrerer hvor vanskelig det er å få bosatt familier der ett eller flere medlemmer ikke har bosettingstillatelse.

Bosetting av personer med særskilte behov

En del av flyktningene har særskilte oppfølgingsbehov, som regel av helsemessige årsaker. Bosettingen er da ofte en tidkrevende prosess bl.a. fordi dette kan medføre betydelige kostnader for kommunen. IMDi forvalter en egen

Kommunene er anmodet om å bosette 200 enslige mindreårige flyktninger i 2018.

Ved utgangen av året var det 94 familier i mottak, der ikke alle hadde bosettingstillatelse.

Bosetting av personer med særskilte behov. Innvilget 552 mill. kr. i 1 379 saker

tilskuddsordning⁷ som skal bidra til bosetting for denne gruppen. I 2017 var tilskuddet inntil 1 157 000 kroner per person per år over en femårsperiode. Dette er også innslagsgrensen for Helsedirektoratets tilskuddsordning for særskilt ressurskrevende innbyggere. I 2017 innvilget IMDi søknader om til sammen ca. 552 mill. kroner gjennom denne tilskuddsordningen i 1 379 ulike saker. Det er ventet at utbetaling av dette tilskuddet vil øke ytterligere i 2018, på bakgrunn av den høye bosettingen i 2016 og 2017.

Regjeringen innførte et ekstraordinært tilskudd for 2017 på 500 000 kroner for hver person med svært tungt oppfølgingsbehov og som bosettes fra institusjon eller tilrettelagt avdeling i asylmottak. Ved utgangen av året var det utbetalt 18 mill. kroner gjennom denne tilskuddsordningen til 27 kommuner på bakgrunn av bosetting av 36 personer.

Blant overføringsflyktningene som ble hentet til Norge i 2017, skal 60 være personer med omfattende medisinske behov. Det tas hensyn til behovene ved bosetting, for eksempel med bosetting nær sykehus, at kommuner har tilgjengelig oppfølgingstjeneste eller tilrettede boliger. Dette gjelder også ved bosetting av personer med særskilte behov fra mottak.

Bosetting av overføringsflyktninger

Overføringsflyktninger (kvoteflyktninger) er flyktninger som bosettes i Norge direkte fra utlandet, etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Disse skal bosettes innen seks måneder etter at de har fått innvilget innreisetilattelse. Stortinget bestemmer hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot hvert år. I tillegg til å bosette overføringsflyktninger til kommuner, bidrar IMDi, sammen med bl.a. Utlendingsdirektoratet, til uttak av overføringsflyktninger, som er på flukt i andre land.

Våren 2015 vedtok Stortinget at antallet overføringsflyktninger skulle økes fra 1 120 per år til 8 000 personer fordelt på 2015, 2016 og 2017. Det ble bosatt 2 838 overføringsflyktninger i 2017. Av disse var det 475 barnefamilier og rundt 1 700 barn.

De fleste overføringsflyktningene som ble hentet til Norge i 2017 var syrere som befant seg i Libanon og Tyrkia. Norge har et særskilt fokus på at overføringsflyktningene skal være familier, utsatte kvinner (women at risk) og som nevnt, inntil 60 personer med omfattende medisinske behov.

Tiltak for raskere bosetting

Et godt samarbeid mellom IMDi og kommunene er en forutsetning for å oppnå raskere bosetting. I en egen samarbeidsavtale⁸ med KS er det lagt til grunn noen rammebetingelser for at flyktninger bosettes så raskt som mulig i tråd med nasjonale mål som er fastsatt av Stortinget, og slik at kommunene bosetter i samsvar med bosettingsbehovet. I tillegg ga Justis- og beredskapsdepartementet IMDi i oppdrag å gjennomgå muligheter for å redusere tidsbruken i bosettingsarbeidet i 2017.

Regjeringen innførte i 2017 et ekstratilskudd til bosetting av personer med svært tungt oppfølgingsbehov.

Det ble bosatt **2 838** overføringsflyktninger i 2017

Tilstrekkelig antall bosettingsplasser er en viktig forutsetning.

⁷ Tilskudd ved bosetting av flyktninger med alvorlige, kjente funksjonsnedsettelse og/eller atferdsvansker

⁸ Samarbeidsavtale om bosetting av flyktninger, samt om etablering og nedleggning av asylmottak og omsorgssentre mellom KS, Justis- og beredskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Tilstrekkelig antall bosettingsplasser er en viktig forutsetning

For å kunne redusere ventetiden i mottak for flyktninger (ventetid fra oppholdsvedtak til bosetting) er det avgjørende at kommunene samlet sett vedtar å bosette et tilstrekkelig antall flyktninger. Når en kommune har akseptert en flyktning for bosetting, er det viktig at flyttingen gjennomføres så raskt som mulig for å gjøre ytterligere ventetid i mottak så kort som mulig. For å oppnå dette, må bosettingsplassene være klare til bruk når IMDi har flyktninger å fordele. IMDi legger vekt på tett oppfølging av kommunene for å korte ned denne delen av ventetiden.

Ekstra tilskudd for å stimulerer til bosetting

Tilskudd gitt til kommunene i forbindelse med bosetting og kvalifisering kan bidra til rask og høy bosetting. I tillegg til de særskilte ekstra tilskuddene for bosetting av enslige mindreårige og for personer med tunge oppfølgingsbehov (nevnt over), ble det i 2017 gitt et ekstra tilskudd på 50 000 kroner for hver person den enkelte kommune hadde bosatt innen 30. september som var utover det antallet kommunen var bedt om å bosette for 2015. Tilskuddsordningen var ment å legge til rette for at kommunene skulle bosette flere og gjennomføre bosettingen tidlig på året. I 2017 utløste 67 kommuner tilskudd for bosetting av 548 personer, til sammen en utbetaling på over 27 mill. kroner.

Raskere gjennomføring av bosettingssamtaler i mottakene

Når en flyktning har fått vedtak om opphold skal mottaket gjennomføre en avsluttende bosettingssamtale med flyktningen. IMDi kan ikke starte opp bosettingsarbeidet uten informasjon fra denne samtalen. Det er derfor ønskelig at mottaket gjennomfører samtalen så raskt som mulig.

IMDi samarbeider med Utlendingsdirektoratet for at det bosettingsforberedende arbeidet i mottak skal gjennomføres raskt. I 2017 tok det i snitt 18 dager fra den enkelte flyktning fikk vedtak om opphold og til bosettingssamtale var registrert gjennomført, mot 24 dager i 2016.

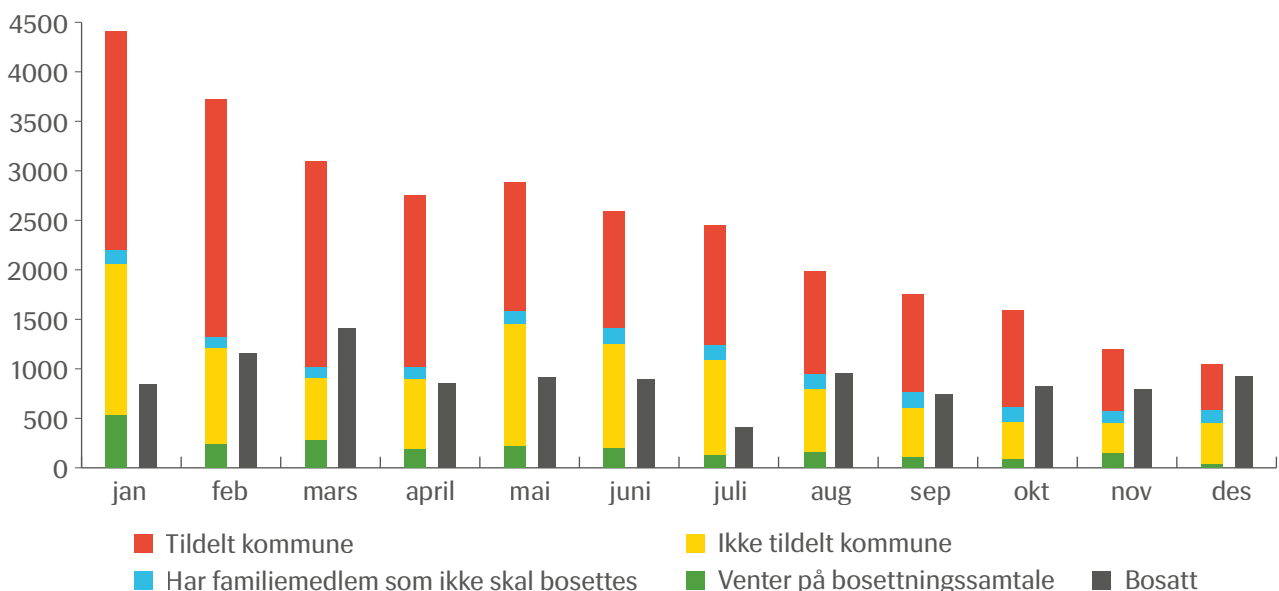

Ekstra tilskudd for å stimulere til bosetting.

Raskere gjennomføring av bosettingssamtaler i mottak

Figur 3-6: Personer i mottak med opphold, etter steg i prosessen, og bosatte. Per måned, 2017.

Kilde: IMDi

Nytt digitalt saksbehandlingssystem for bosetting

IMDinett-bosetting, det nye digitale saksbehandlingssystem for bosetting, ble tatt i bruk av IMDi og kommunene i mai 2017. For første gang samhandler staten og kommune digitalt i bosettingsarbeidet. Det nye samhandlingssystemet krever at begge parter må jobbe på nye måter. IMDi bruker nå systemet for all saksbehandling tilknyttet bosetting. I systemet er det samlet opplysninger fra aktører i utlendingsforvaltningen, som UDI og UNE, om alle bosettingsklare flyktninger, og opplysninger fra kartleggingssamtaler. Systemet legger til rette for en nasjonal fordeling av flyktninger på tvers av fylker og regioner. Anmodningen om bosetting av flyktninger for 2018 ble sendt via systemet i november. Kommunene er godt i gang med å lære seg å bruke IMDinett-bosetting. Her mottar og besvarer de anmodningene fra IMDi, forespørslser om bosetting av enkeltpersoner, samt får tilgang til kartleggingsinformasjon om den enkelte.

Etter lanseringen i mai 2017 er det oppdaget tekniske feil og mangler i systemet, herunder mangelfull informasjon på individnivå som har medført feil i rapporter og statistikk. Dette påvirker bosettingsarbeidet. Feilretting har vært og er høyt prioritert.

Kommunene kan ta kontakt med IMDi med spørsmål om systemet og om bosetting av flyktninger via Kontaktsenteret, som er en nasjonal og landsdekkende tjeneste for Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)/norsktilskudd og bosetting. I forbindelse med lanseringen av IMDinett-bosetting ble det avsatt dedikerte ressurser til Kontaktsenteret som kun svarer på bosettingsrelaterte henvendelser. Selv om en del av henvendelsene til Kontaktsenteret fortsatt er av teknisk karakter, er det nå en større andel av henvendelsene som gjelder faglige spørsmål om bosetting av flyktninger.

Sentralisering av bosettingsarbeidet i IMDi

Andre tiltak for raskere bosetting er omlegging av IMDis interne organisering av bosettingsarbeidet, fra regionalisert fordeling til nasjonal fordeling med et sentralisert bosettingsteam. Formålet var å sikre en bedre flyt av flyktninger til bosetting i hele landet, og slik få til en bedre utnyttelse av kapasiteten på tvers av regiongrenser, og å legge bedre til rette for likebehandling av flyktninger og kommuner.

Avtalt selvbosetting

Dersom flyktningen selv finner bolig i en kommune, og kommunen godkjenner boligen, kan bosettingen skje etter avtale mellom IMDi og kommunen. Flyktningen vil da beholde sine rettigheter etter introduksjonsloven. Avtalt selvbosetting er et virkemiddel som kan bidra til raskere bosetting i kommunene for mange flyktninger. Avtalt selvbosetting kan også fremme integrering, og være en positiv måte å ta kontroll over egen hverdag og fremtid. Denne typen bosetting er ikke aktuell for personer som oppholder seg i integreringsmottak, da disse primært skal bosettes i vertskommunen for mottaket eller i kommuner i nærområdet.

I 2017 var det 472 flyktninger som ble bosatt på denne måten, i 72 ulike kommuner. Andelen avtalt selvbosatte (av alle bosatte) var på ca. 4 prosent, som er om lag samme nivå som året før. Mens ventetid fra vedtak til bosetting samlet var 5 måneder, var den 4 måneder for flyktningene som benyttet seg av avtalt selvbosetting.

Nytt digitalt bosettingssystem

472

flyktninger fant bolig selv og ble bosatt etter avtale med IMDi og kommunen

IMDi oppfordrer kommuner og flyktninger til å benytte avtalt selvbosetting. Det er tema på kommunemøter, nettverksmøter blant bosettingskommuner og på opplæringsarenaer for bosettingskommuner der IMDi er involvert. Avtalt selvbosetting har også vært tema i samlinger for mottaksansatte, og det er utarbeidet skriftlig informasjon til mottaksbeboerne om ordningen.

NIBR har på oppdrag fra IMDi gjennomført et forskningsprosjekt om bosettingsklare flyktninger som finner bolig på egenhånd. Prosjektet har kartlagt omfang og utbredelse av avtalt selvbosetting, samt praksisen i kommunene⁹. Prosjektet har også undersøkt kommuners og flyktningers erfaringer med avtalt selvbosetting og sett på hva slags implikasjoner ordningen kan ha¹⁰. Man fant bl.a. at avtalt selvbosetting fører til bedre utnyttelse av boligmarkedet i utvalgte kommuner og at bosettingen går raskere når flyktingene deltar aktivt i prosessen. Videre fant man at det primært er enslige voksne som benytter seg av muligheten for avtalt selvbosetting, og at valg av kommune ikke først og fremst avgjøres av tilgang på bolig, men av mulighetene i utdannings- og arbeidsmarkedet.

Bosettingsprisen 2016 til Trondheim

Trondheim kommune fikk prisen både for å gjennomføre høy bosetting over tid og samtidig vise en imponerende evne til å integrere flyktninger. I 2016 gikk 53 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet over i arbeid eller utdanning. Dette er beste resultat blant landets storbyer. Arbeidet med bosetting, kvalifisering og inkludering er godt forankret i kommunens planer og strategier, og det arbeides tverrfaglig for å nå kommunens mål på feltet.

Kommunen rekrutterer blant annet husverter for enslige mindreårige, som får i oppgave å hjelpe ungdommen med å bli kjent i lokalsamfunnet, delta i samfunnslivet og bli trygg på nye arenaer.

De fem andre kommunene som var nominerte til prisen var Bergen, Arendal, Bodø, Rælingen og Tynset.

Usikre prognoser og store svingninger i bosettingsbehovet

Antall asylsøkere til Norge påvirkes av en rekke faktorer som kan endres raskt, som forholdene i opphavs- eller transitland, praksis ved grensekontroller, reiseruter m.m. De to siste årene har prognosene vært preget av stor usikkerhet. Dette henger sammen med ulike internasjonale forhold som har påvirket asylansøkerne til europeiske land, inkludert Norge. I tillegg er det innført praksisendringer i behandling av søknader om beskyttelse i Norge. Disse forholdene har bidratt til økt usikkerhet og flere endringer av prognosene for bosettingsbehov i løpet av 2016 og 2017.

Senhøstes 2017 ble kommunene anmodet om å bosette om lag 4 400 flyktninger i 2018. Dette utgjorde en nedgang fra anmodningen på nesten 13 000 bosettingsplasser for 2017. Usikre prognoser og store svingninger i bosettingsbehov er utfordrende for planlegging av bosettings- og integreringsarbeidet. Det krever stor fleksibilitet og tilpasningsevne for alle aktører, særlig fra den enkelte kommune.

Informasjon og dialog

IMDi har lagt vekt på å informere kommunene om endringene i bosettingsbehovet

Trondheim kommune fikk bosettingsprisen for høy bosetting og godt integreringsarbeid.

Usikre prognoser og store svingninger i bosettingsbehov er utfordrende for planlegging av bosettings- og integreringsarbeidet.

⁹ NIBR-rapport 2016:5

¹⁰ NIBR-rapport 2017:1

gjennom året på ulike måter, i kommunemøter og i brev til den enkelte kommune. Budskapet er også formidlet gjennom pressemeldinger, intervjuer med direktøren, på imdi.no og Twitter. Det regionale samarbeidet med KS, Husbanken, fylkesmenn og andre regionale statlige aktører har også stått sentralt i oppfølgingsarbeidet.

I juni 2017 sendte IMDi, i samarbeid med KS, brev til kommunene vedrørende antatt redusert bosettingsbehov i 2018. Dette ble fulgt opp med nytt informasjonsbrev i september, og til slutt konkretisert for den enkelte kommune i anmodning om bosetting som ble sendt i november.

Bosettingsvilje og fleksibilitet

IMDi erfarer at det er tids- og kostnadskrevende for kommunene å justere sitt apparat for bosetting og integrering av flyktninger ved stadig nye signaler om endringer i bosettingsbehov. I IMDis kommuneundersøkelse¹¹ for 2017 svarte 77 prosent av kommunene at de stod overfor utfordringer som følge av de store svingningene i bosettingsbehovet (n=312). Utfordringene omhandlet i hovedsak tap av arbeidskraft og kompetanse samt boliger som var anskaffet, men ikke blitt tatt i bruk.

Ved bosetting av enslige mindreårige må kommunene etablere hensiktsmessige bo- og omsorgstiltak. Det er særlig tids- og kostnadskrevende å bygge opp og avvikle disse plassene på kort varsel.

IMDi erfarer at bosettingsviljen i kommunene fortsatt er stor. Mange kommuner etterspør å få bosette flyktninger når de kontakter IMDi. IMDi forventer at denne etterspørselen vil avta etter hvert som kommunene planlegger annerledes og bygger ned tilbudet sitt. Dersom bosettingsbehovet igjen øker kraftig, vil noen kommuner trolig være i stand til å øke bosettingen på kort varsel, men det kan ikke forventes av alle kommunene. Mange kommuner vil ikke kunne være i en beredskapsrolle i tilfelle økt bosettingsbehov.

Kompetansekartlegging, karriereveiledning og integreringsmottak

Som oppfølging av Meld. St. 30 (2015-2016), har Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet gitt IMDi, Utlendingsdirektoratet og Kompetanse Norge i oppdrag å etablere integreringsmottak og utvikle elektronisk verktøy for kompetansekartlegging og påfølgende karriereveiledning i asylmottak.

Målgruppen i integreringsmottakene er personer i asylmottak som nylig har fått oppholdstillatelse og asylsøkere med høy sannsynlighet for å få innvilget opphold.

IMDi har ansvaret for å koordinere arbeidet med oppdragene, og leder det tverretatlige programstyret for de tre oppdragene og den tverretatlige prosjektgruppen for integreringsmottak og karriereveiledning. Fra 1.7.2017 har IMDi også ansvar for selvregistrering av kompetanse. Videre har IMDi hovedansvaret med

3 av 4

kommuner sier de står overfor utfordringer som følge av de store svingningene i bosettingsbehovet.

Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk

¹¹ I Kommuneundersøkelsen gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Undersøkelsen er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune.

å følge opp det faglige innholdet for kvalifiseringstiltakene i integreringsmottak og skal sørge for at beboerne får tilbud om fulltidsprogram tilpasset den enkeltes behov.

Gjennom kompetansekartlegging og karriereveiledning i integreringsmottak skal beboernes kompetanse kartlegges tidlig, og bidra til gode utdannings- og karrierevalg. Det ble i 2016 utviklet en elektronisk løsning for selvregistrering av kompetanse.

Kommuner, mottak, karrieresenter og lokalt NAV er ansvarlige for ulike deler av innholdet i disse ordningene. Disse fire aktørene refereres til som en klynge.

Status for drift av integreringsmottak

I 2017 har 1 696 personer søkt om plass i integreringsmottak, hvorav 1 197 personer er innvilget plass og har inngått avtaler. Det gis avslag til personer utenfor målgruppen, der det er liten sannsynlighet for opphold, eller at bosetting er nært forestående.

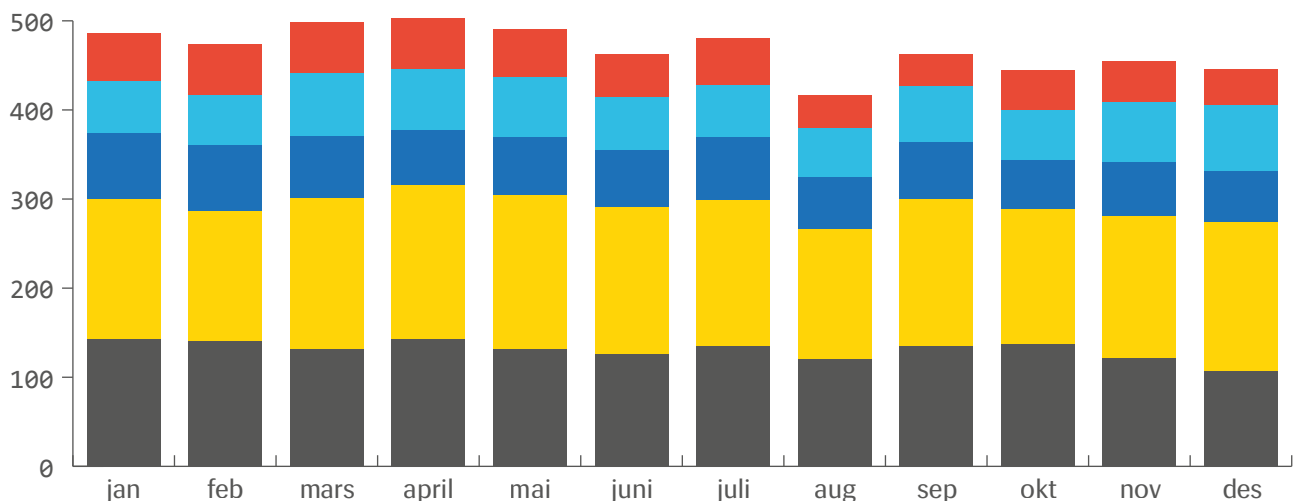
IMDi og Utlendingsdirektoratet har satt følgende sentrale måltall for ordningen:

- Det er fullt belegg, dvs. at minst 85 prosent av beboerkapasiteten er utnyttet
- 90 prosent av beboerne har signert avtale om fulltidsprogram
- 85 prosent av beboere med avtale om fulltidsprogram tilbys 37,5 timer kvalifisering per uke

1 197 personer
har fått plass og avtale i
fem integreringsmottak
i 2017.

Figur 3-7: Belegg i integreringsmottak. Per måned. 2017

Kilde: UDI

- Tverlandet Integreringsmottak
- Larvik Integreringsmottak
- Ila Integreringsmottak
- Steinkjer Integreringsmottak
- Kristiansand Integreringsmottak

August var en måned da mange ble bosatt, og det var få nye søknader som ble innvilget, derav nedgang i antall beboere. Etter sommeren økte antall beboere til litt over 80 prosent av kapasiteten, og kapasitetsutnyttelsen har holdt seg over 80 prosent ut året.

Per 31.12.2017 var det 447 beboere i de fem integreringsmottakene, noe som utgjør 82 prosent av beboerkapasiteten. Grunnet lave asylankomster ble det i november 2017 besluttet at lla integreringsmottak skal legges ned med siste driftsdato 31.3.2018. Dersom man ser på beboerkapasiteten på de fire øvrige integreringsmottakene per 31.12.2017, er det 390 plasser og 340 beboere. Dette utgjør 87 prosent av beboerkapasiteten.

Kommunene rapporterte for fjerde kvartal og hele 2017 på vegne av klyngene. Basert på rapporteringen framkommer det at av de 447 beboerne, var det 303 voksne beboere. Av disse hadde kommunene inngått avtale om fulltidsprogram med 285 personer, eller 94 prosent av voksne beboere i integreringsmottak. Dette er godt innenfor målkravet i programplanen.

Av de 285 beboerne med avtale om fulltidsprogram, hadde 88,5 prosent tilbud om 37,5 timers kvalifisering per uke. Dette er innenfor målene i programplanen, og har aldri tidligere vært høyere. Fire av fem integreringsmottak tilbyr 37,5 timers program til 96 prosent av sine beboere med avtale.

For øvrig viser rapportene at alle integreringsmottakene kan tilby de fleste obligatoriske tjenestene. Punktene under viser hvor stor andel av de 285 beboerne med avtale, som mottok bestemte typer kvalifiseringstjenester:

- 95 prosent hadde minimum 12 timer norskopplæring (økning fra 80 prosent per 30.6)
- 34 prosent hadde minimum 12 timer språktrening (nedgang fra 46 prosent per 30.6)
- 9 prosent hadde minimum 6 timer språktrening i en arbeidslignende situasjon
- 32 prosent hadde ordinært arbeid, lønnstilskudd, realkompetansevurdering, arbeidstrening eller arbeidsrettede tiltak via NAV, skole eller utdanningsrettede aktiviteter som del av programmet. Tallene fra årsslutt 2017 viser en klar positiv utvikling fra tredje kvartal
- I tillegg hadde mange beboere aktiviteter med frivillige, eller som frivillige

Tallene viser at kvalifiseringstjenestene som tilbys er relativt lik tilbudet i andre kvartal. Vi ser imidlertid en klar dreining med reduksjon i andel med språktrening, og økning av andel med norskopplæring. Dette skyldes i all hovedsak en omlegging av tilbudet i Kristiansand, der et løsere språktreningstilbud i grupper har blitt erstattet av ordinær norskopplæring. Språktrening i arbeidslignende situasjoner har imidlertid økt noe fra andre kvartal.

Insentiver for å bidra til å styrke deltakernes motivasjon i fulltidsprogrammet, har fått sterkere fokus i de fem klyngene gjennom 2017. Tre av klyngene rapporterer at insentiver ikke blir benyttet systematisk. Steinkjer har gode erfaringer med en gavekortordning for deltakere med godt oppmøte. Bodø har en ordning der alle deltakere får låne en ipad mens de er i fulltidsprogram. De øvrige klyngene benytter insentiver overfor enkeltbrukere når det byr seg gode anledninger til dette. IMDi følger opp arbeidet med etablering av insentivordninger i klyngene, og hadde blant annet dette som tema ved tjenesteledernetverkene i august og november i 2017.

Beboere i de fem integreringsmottakene per 31.12.2017

88,5 %

hadde tilbud om 37,5 timer kvalifisering per uke.

Avslutning i integreringsmottak

Klyngenes kvartalsrapporter gir også et bilde av de foreløpige resultatene av arbeidet i integreringsmottakene. Totalt er det avsluttet 688 avtaler med beboere i de fem integreringsmottakene i 2017. Grunnlaget for dette fordeler seg som følger:

- 605 som følge av at personen er bosatt i en kommune¹², herav bosetting av 343 personer i vertskommunene, 195 i nabokommuner og 67 i andre kommuner
- 11 personer har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse i første instans
- 32 personer har flyttet eller avsluttet av eget ønske
- 38 personer har ikke samarbeidet eller ikke benyttet kvalifiseringstilbudet
- 2 personer har startet i arbeid i bosettingskommunen umiddelbart etter bosetting

IMDi og klyngene har utviklet en egen rutine for at bosetting fra integreringsmottak skal skje til kommuner i nærheten av integreringsmottak. Hensikten med rutinene er at beboerne skal bosettes et sted som passer godt med deres behov for kvalifisering, utdanning og type arbeid. Bosettingen reguleres av avtaler mellom integreringsmottakene og bosettingskommunene, slik at et estimert antall beboere skal bosettes i den respektive kommune i løpet av et år.

Det er et overordnet mål at botid etter innvilget opphold i integreringsmottak ikke skal overstige normal botid i andre ordinære asylmottak. Etersom botid i ordinære asylmottak og integreringsmottak ved utgangen av september var på henholdsvis 5,0 måneder og 5,3 måneder etter innvilget opphold, er dette målet henimot oppnådd. Samtidig er det fremdeles fokus på å oppnå raskere bosetting fra integreringsmottak.

IMDi gjennomførte i januar 2018 en spørreundersøkelse blant kommuner som har bosatt fra integreringsmottak. Undersøkelsen gjelder for personer bosatt i andre halvår 2017. 59 prosent av kommunene har besvart (N=63).

Foreløpige resultater viser svært positive tendenser når det gjelder tid fra bosetting til oppstart i introduksjonsprogram. Tallene rapportert fra disse kommunene, sammenlignet med tall for de som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram hentet fra NIR per 31.12.17¹³ viser at flyktninger bosatt fra integreringsmottak starter i introduksjonsprogrammet vesentlig raskere enn flyktninger generelt. Det må understrekes at antallet personer fra NIR er langt høyere enn antallet som er i integreringsmottak. Personer bosatt fra integreringsmottak er også inkludert tallene fra NIR, som viser totalt antall personer som er bosatt i 2017.

Undersøkelsen viser også en tendens til at bosettingskommuner er noe mer fornøyd med bosetting fra integreringsmottak enn fra ordinære mottak. 43 prosent opplever nivået på kartlegging og tilgang på opplysninger om deltakere fra integreringsmottak som bedre eller mye bedre enn det de får fra ordinære mottak. Samtidig fremgår det også at det er rom for forbedringer, da like mange mener at det ikke er noen forskjell, og noen få også mener det er dårligere.

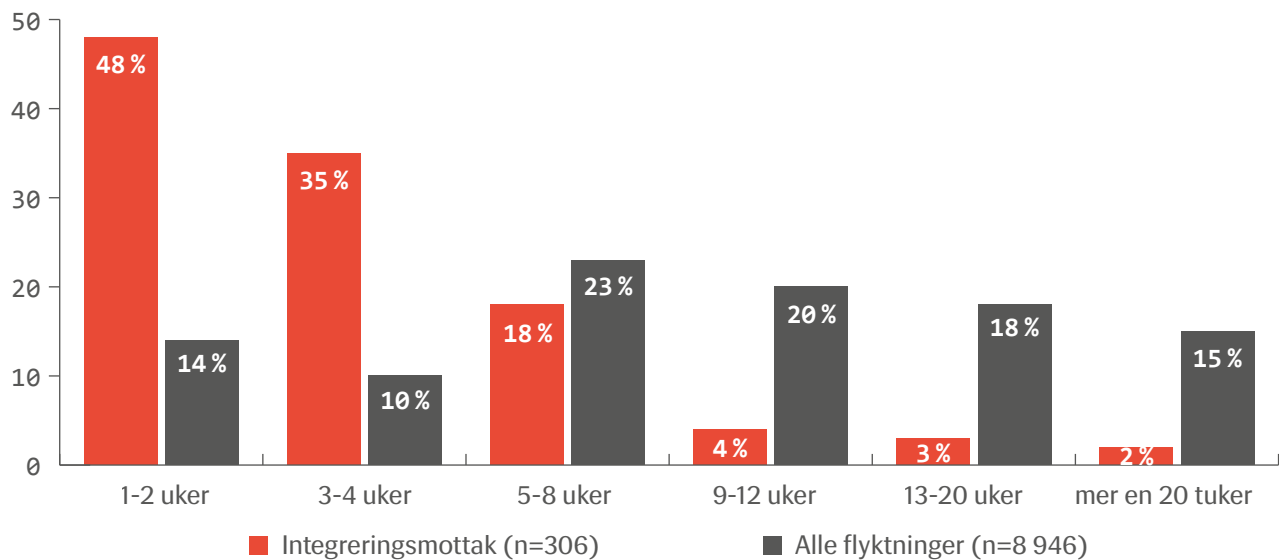

Foreløpige resultater viser svært positive tendenser når det gjelder tid fra bosetting til oppstart i introduksjonsprogram.

¹² Dette er tall fra klyngenes rapporteringer. Avviket fra UDB-tallene for bosatte i 2017, skyldes i all hovedsak at barn ikke er medregnet blant de som har fått sin kontrakt avsluttet på grunn av bosetting.

¹³ Det er i NIR-forskrift oppført at kommunene har en frist på to måneder til å etterregistrere data om deltakere i NIR, jf. Forskriftenes §6, første ledd første punktum. Data fra NIR per 31.12.17 vil her regnes som foreløpige tall. Tallene vil oppdateres i 2018, og de endelige tallene vil etter sendes departementet og publiseres på IMDi's nettsider.

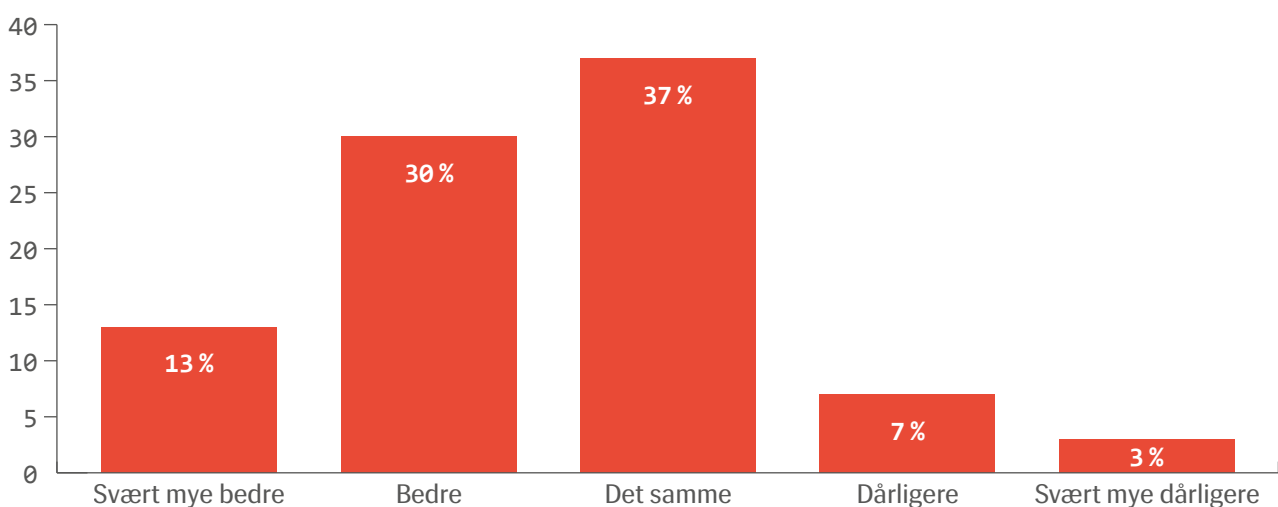
Figur 3-8: Tidspunkt for oppstart i introduksjonsprogram. Personer med rett og plikt til introduksjonsprogram, etter antall uker. Prosent. 2017*.

* For beboere i integreringsmottak for perioden 1.7.17-31.12.17, for alle med rett og plikt til introduksjonsprogram for hele 2017.

Kilde: Spørreundersøkelse til kommuner som har bosatt fra integreringsmottak, januar 2018.

Figur 3-9: Svarfordeling på spørsmålet: «Hvordan vurderer kommunen nivået på kartlegging av og tilgang på opplysninger for deltakere fra integreringsmottak sammenlignet med flyktninger bosatt fra ordinære mottak?» (n=30). Prosent.

Kilde: Spørreundersøkelse til kommuner som har bosatt fra integreringsmottak, januar 2018.

Elektronisk løsning for selvregistrering av kompetanse

Kompetanse Norge har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utviklet en elektronisk løsning slik at flyktninger allerede i mottak selv skal kunne registrere opplysninger om sin kompetanse. Den kartlagte informasjonen skal følge med flyktningen i den videre kontakt med offentlige instanser (bl.a. NAV), og brukes for å legge til rette for kobling mellom bosetting, kvalifisering og arbeidsmarkedsbehov.

Løsningen skulle settes i ordinær drift fra 1.7.2017. Fra samme dato overtok IMDi ansvaret for løsningen. Løsningen var da i bruk ved de fem integreringsmottakene og Drammen mottak.

Status ved overtakelsen var at Kompetanse Norge, etter IMDis vurdering, hadde gjort en god jobb med å utvikle registreringsskjemaet. Erfaringene man hadde gjort seg gjennom utprøvingen, samt funn fra en evaluering utført av Epinion (på oppdrag fra Kompetanse Norge), viste likevel at det var mange svakheter ved løsningen. Departementet besluttet på denne bakgrunn at full utrulling skulle utsettes til 1.1.2018.

I september ble Alstahaug mottak og Stord mottak rekruttert av Utlendingsdirektoratet og Kompetanse Norge til utprøving av karriereveiledning. Samtidig ble også utprøving av den elektroniske løsningen for selvregistrering av kompetanse igangsatt ved disse to mottakene.

Etter at IMDi overtok løsningen, fra 1.7. til 31.12.2017, er det gjennomført 363 selvregistreringer i totalt åtte mottak.

I forbindelse med den utvidede utprøvingen, ble IMDi også gitt i oppdrag å evaluere overgangsperioden. Evalueringen¹⁴ viste at endringene som er gjort i registreringsskjemaet for å forenkle registreringen og nyutviklet informasjonsmateriell er vurdert som bra, men løsningen egner seg, slik den framstår i dag, fremdeles ikke som en selvregistreringsløsning, men heller som en «assistert selvregistrering». Dette handler mye om at brukergruppen har begrenset digital kompetanse og forståelse av språk og kulturell kontekst, slik at behovet for veiledning fremdeles er stort. Dette gjør også at det er usikkerhet rundt datakvaliteten på selvregistrerte opplysninger.

IMDi har vurdert ulike alternativer for videreutvikling av løsningen. Alternativene er lagt fram for departementet, som har gitt sin tilslutning til IMDis forslag. Det innebærer at selvregistreringsløsningen skal bli integrert med IMDinettbosetting. Selvregistrering bevares som prinsipp, men integrasjonen med IMDinett vil bidra til at opplysningene som er selvregistrert kan kontrolleres, endres og suppleres i IMDinett. Slik vil dataene enkelt være tilgjengelige for IMDi i bosettingsarbeidet, og vil kunne tilgjengeliggjøres for andre relevante aktører.

363
registreringer i åtte
mottak

¹⁴Skuterud Kløvstad AS: Evaluering av selvregistreringsløsning for kompetansekartlegging asylsøkere (2017)

3.2 Kvalifisering

IMDi

Forvalter tilskuddsordninger til kommunene

• Følger opp ordningene i introduksjonsloven

• Gir kommunene råd og veiledning om arbeidsmetoder som kan gi gode resultater, samt formidler erfarings- og kunnskapsbasert forskning

KOMMUNENE

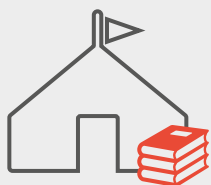
Søker IMDi om tilskudd til å iverksette ulike tiltak

• Følger opp deltakere i ordningene

• Er ansvarlige for at flyktninger og innvandrere får det tilbudet de har krav på

KOMMUNENE

velger selv hvordan de organiserer tilbudet.

Opplæring i norsk for asylsøkere på mottak
2 300 deltakere

Introduksjonsprogram:
29 000 deltakere
Opplæring i norsk og samfunnskunnskap:
44 150 deltakere

Kommunale utviklingsmidler (KUM)
79 prosjekter
i 58 kommuner

Etablerervirksomhet
13 prosjekter

Mentor- og traineeordninger
10 prosjekter

Jobbsjansen
Del A: 36 prosjekter
Del B: 20 prosjekter
Del C: 12 prosjekter

MÅLET

er at deltakerne skal komme i arbeid eller utdanning slik at de kan bli økonomisk selvstendige på sikt.

MÅLGRUPPER I ORDNINGENE

Innvandrere og flyktninger har ulik kompetanse i form av utdanning, arbeidserfaring og ressurser.

Det må kartlegges så tidlig som mulig hva den enkelte trenger for å komme i arbeid eller utdanning.

Flere nyankomne flyktninger og innvandrere må i arbeid og utdanning

Det er avgjørende for en vellykket integrering at de som får opphold i Norge lærer seg norsk raskt, og kommer i jobb eller utdanning. Integreringsprosessen bør derfor starte så tidlig som mulig etter ankomst til Norge. Tidlig innsats omfatter norskopplæring for asylsøkere, opplæring i norsk kultur og norske verdier, integreringsmottak med rask oppstart i introduksjonsprogrammet, kompetansekartlegging, karriereveiledning og opplæring i norsk med samfunnskunnskap.

Opplærings- og kvalifiseringstiltakene må fylle gapet mellom hva slags kompetanse den enkelte har, og det arbeidsmarkedet krever. For mange flyktninger tar det tid å bli kvalifisert. Noen kommer til Norge uten å kunne lese og skrive. Andre har fag- og/eller høyere utdanning, men opplever utfordringer med å få kompetansen godkjent.

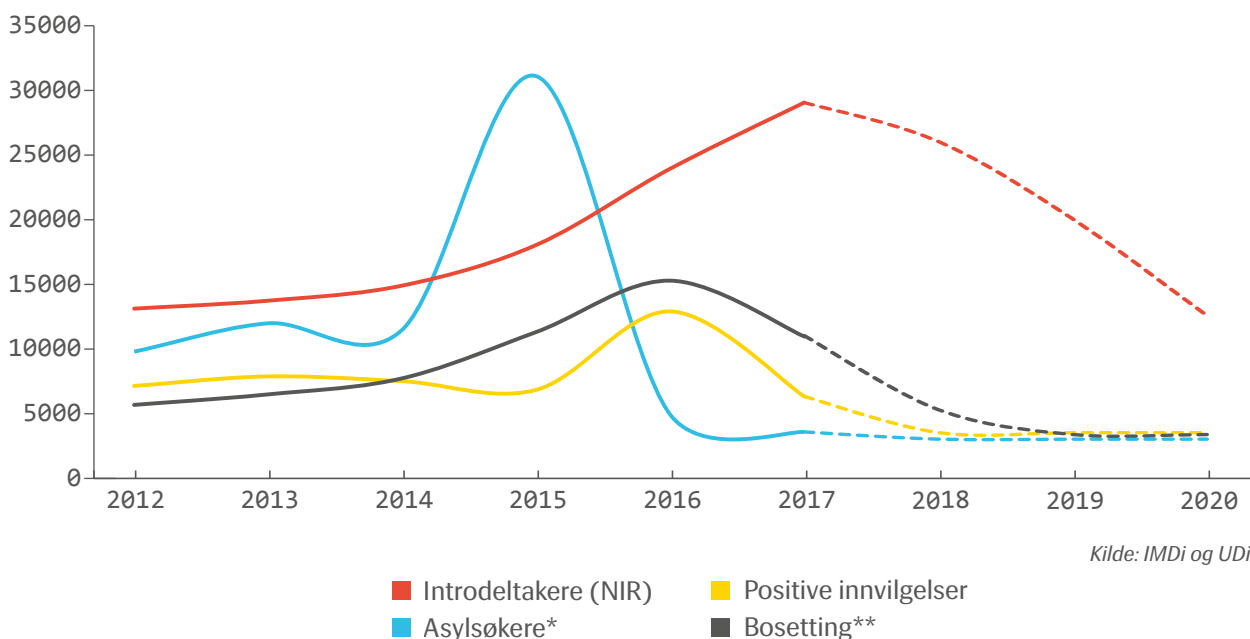
IMDi har en viktig rolle i å følge opp tiltak for mer målrettet og tilpasset kvalifisering av nyankomne flyktninger og innvandrere. I 2017 har vi blant annet:

- Gjennomført kompetanseheving for programrådgivere om utdanningsrettede løp
- Videreutviklet digitale tjenester og forbedret datakvalitetet i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)
- Fulgt opp samtlige kommuner med svake resultater i introduksjonsprogrammet
- Formidlet kunnskap om hvordan kommunene kan oppnå bedre resultater og lagt til rette for erfaringsdeling om god praksis.

Kvalifiseringstiltakene skal gi flyktninger og innvandrere kompetanse som styrker deres muligheter i det norske arbeidsmarkedet.

Figur 3-10: Tidslinje asylankomster, innvilgelses, bosetting og introdeltakere. Absolutte tall og prognoser. 2012-2020.

* inkluderer relokaliserte

** inkluderer overføringsflyktninger

IMDis pådriver- og samordningsarbeid på kvalifiseringsfeltet

Utforming av gode opplærings- og kvalifiseringsløp fordrer samordning innenfor særlig tre politikkområder; integrerings-, arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikken. Samordning og felles innsats er nødvendig på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og mellom nivåene innenfor samme politikkområde. IMDi har en viktig rolle som pådriver for å styrke samarbeidet mellom NAV, fylkeskommuner, kommuner og arbeidsgivere om kvalifisering av nyankomne flyktninger og innvandrere som mangler etterspurt og relevant kompetanse.

Ett eksempel på IMDis samordningsinnsats er samarbeidet med Arbeids- og velferdsdirektoratet. I september undertegnet Arbeids- og velferdsdirektoratet og IMDi en ny samarbeidsavtale som skal sikre et helhetlig samarbeid om kvalifisering og arbeidsdeltakelse blant innvandrere. Avtalen inneholder en oversikt over samarbeidsområder med konkrete oppgaver og tiltak som skal oppdateres årlig. IMDi har også samarbeidsavtaler med mange av NAVs fylkeskontor. De er forankret i den sentrale avtalen.

Gjennom oppstart av prosjektene i *Jobbsjansen del B – mer grunnskoleopplæring til ungdom* har IMDi fått et tettere samarbeid med fylkeskommunene. Fylkeskommunen er en viktig aktør i arbeidet med å kvalifisere voksne uten formell utdanning. IMDi ser det som sentralt å være en regional pådriver for å videreutvikle samarbeidet og tilføre helhetlig integreringskompetanse. Mange nyankomne flyktninger og innvandrere mangler formell kompetanse. I 2017 var et av IMDis viktigste budskap å øke bruken av utdanningsrettede kvalifiseringsløp.

Gjennom samarbeidet med fylkeskommunene, har IMDi bidratt til å få frem et tydeligere integreringsperspektiv i regionale planstrategier i flere fylker. Dette er positivt da vi ser at integreringsperspektivet ofte følges opp videre i de kommunale planene. Fafos evaluering av introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk (Djuve, Kavli, Sterri og Bråten 2017¹⁵) viser at kommuner som har forankret integreringsarbeidet i kommunale planer, har en bredere samarbeidsprofil og et større spekter av utdannings- og samfunnsrettede tiltak enn de som ikke har det.

Integreringsperspektiv i planarbeid:

Regionale planstrategier for Østfold og Vestfold har nå et tydelig integreringsperspektiv. I disse fylkene følger flere kommuner dette opp i sine planstrategier, noe den kommunale planstrategien for Sarpsborg for 2016-2019 er et godt eksempel på.

Se mer om IMDis samarbeid med andre sektormyndigheter i kapittel 2.

Innsats overfor kommuner

IMDi har en viktig pådriverrolle overfor kommunene. Gjennom sentrale digitale samhandlingskanaler, bilaterale og interkommunale kommunemøter, seminarer, foredrag og konferanser, veileder IMDi kommuner om arbeidsmetoder som kan gi gode resultater i integrerings- og kvalifiseringsarbeidet. IMDi formidler forskningsresultater, informerer om tilskudd, publiserer nøkkeltall på kommune-nivå og åpner for dialog rundt forbedring av resultater.

IMDi har en viktig rolle som samordner og pådriver overfor aktører på nasjonalt nivå, regionalt og lokalt.

Mange flyktninger mangler formell kompetanse. IMDi oppfordrer til utdanningsrettede kvalifiseringsløp.

Kunnskaps- og erfaringsdeling gjennom informasjon og dialog i møter og konferanser, er viktig for å forbedre integreringsarbeidet.

¹⁵ Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker - for hvem? Hentet fra: <http://www.fafos.no/images/pub/2017/20639.pdf>

Slike møter er viktige for at stat og kommune kan utveksle erfaringer. For kommunene er det viktig å få innspill og veiledning fra IMDi, mens det for IMDi er viktig å få innblikk i kommunenes utfordringer og mulige løsninger. IMDi benytter denne kunnskapen til å gi faktabaserte innspill til nasjonal politikktutvikling, og for å kartlegge og tilrettelegge for videre veiledning og informasjon.

Utviklingsprosjektet *Modeller for definering og formidling av god praksis* ble gjennomført i 2017. Prosjektet har som mål å utvikle og prøve ut modeller/prinsipper som skal legges til grunn når IMDi definerer og formidler hva som er god og anbefalt praksis på ulike områder. Prosjektet har tett kobling til tjenesteutviklingsarbeidet i IMDi, til Kommunale utviklingsmidler (KUM) og til kompetansehevingsprogrammet for programrådgivere. Rambøll har gjennomført prosjektet på oppdrag fra IMDi og leverer en rapport 1.mars 2018. Implementeringen av modellen vil foregå trinnvis i 2018.

Norskopplæring for asylsøkere i mottak

Det første kvalifiserende tilbudet for personer med fluktbakgrunn i Norge, er norskopplæring for asylsøkere i mottak. Det er frivillig for kommunene å tilby opplæringen, og det er frivillig for asylsøkere å delta. Vertskommuner som tilbyr norskopplæring for asylsøkere i mottak registrerer dette i NIR, og mottar automatisk tilskudd for alle i målgruppen. Ved å registrere i NIR, forplikter vertskommunen seg til å tilby alle i målgruppen opplæring.

Foreløpige tall fra NIR viser at kun 2 300 asylsøkere i mottak fikk norskopplæring i 2017¹⁶. Dette er langt færre enn året før da så mange som 10 690 deltok. Andelen av asylsøkere som deltok i norskopplæring er redusert fra 58 prosent i 2016 til 31 prosent i 2017. Både antall kommuner som tilbyr asylnorsk og antall asylsøkere er redusert det siste året, noe som antageligvis kan forklares av en nedgang i asylnøst og nedleggelse av asylmottak.

Oppstart og gjennomføring

De fleste asylsøkere som har deltatt i norskopplæring, kommer forholdsvis raskt i gang. I 2016 ble 8 330 personer registrert som asylsøkere, og av disse startet 56 prosent med norskopplæring innen første påfølgende halvår¹⁷. Som tidligere år, startet menn raskere enn kvinner. Til tross for at mange asylsøkere kommer forholdsvis raskt i gang med opplæringen, er det fortsatt svært få asylsøkere som gjennomfører det totale antallet på 175 timer¹⁸. Foreløpige tall fra NIR viser at kun 3 prosent av asylsøkere fra 2016 hadde gjennomført timene året etter¹⁹. Det er 2 prosentpoeng lavere enn året før.

IMDi antar at hovedårsaken til den lave gjennomføringen er at mange får behandlet asylsøknaden sin før det maksimale antallet timer er fullført. Dette

2 300 asylsøkere deltok i om norskopplæring i mottak.

To av tre asylsøkere i 2017 er menn

¹⁶ Det følger av NIR-forskriften at kommunene har en frist på to måneder til å etterregistrere data om deltakere i NIR, jf. Forskriftens §6 og 7. Data fra NIR per 31.12.17 vil i dette kapittelet derfor regnes som foreløpige tall. Tallene vil oppdateres i 2018, og de endelige tallene vil ettersendes departementet og publiseres på IMDis nettsider.

¹⁷ Foreløpige tall fra NIR per 31.12.17.

¹⁸ Se statistikktabell i vedlegg til årsrapporten..

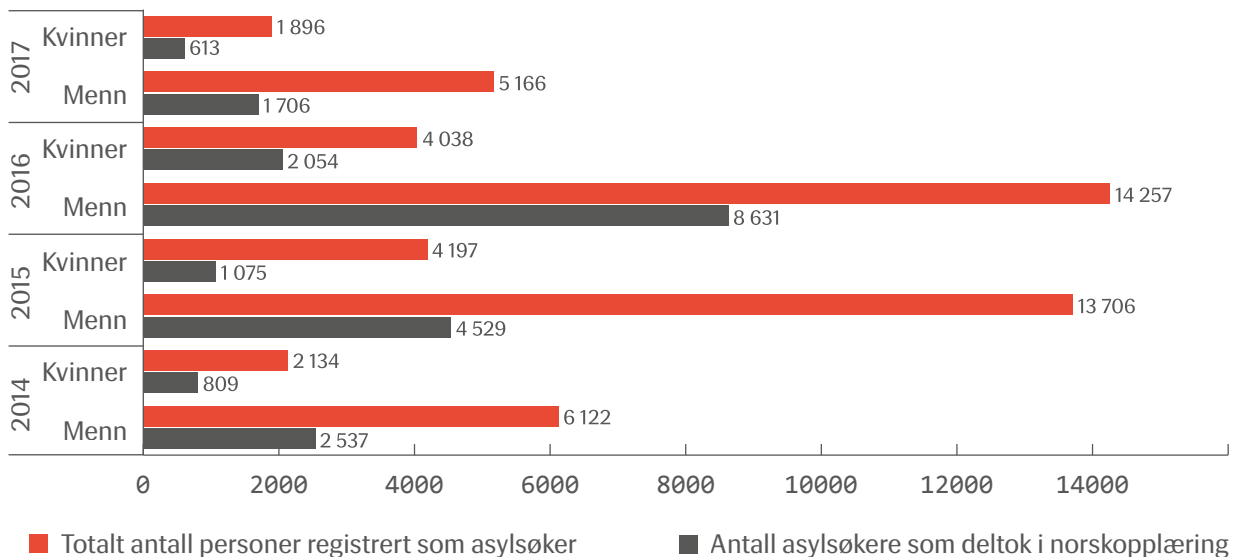
¹⁹ Per 31.12.17

understøttes i rapporten *Norskopplæring for personer i asylmottak* (Uni Research 2016), der det fremkommer at de viktigste årsakene til at en asylsøker gjennomfører 175 timer, er rask oppstart og intensiteten i tilbudet. Dersom intensiteten i tilbudet, dvs. antall timer som tilbys i uka, øker, kan det antas at flere asylsøkere tar ut det totale antall timer. Dersom en vertskommune eksempelvis tilbyr 16 timer norskopplæring i uka, vil det kun ta 11 uker før timetallet på 175 timer er fullført (Uni Research 2016). Det er per dags dato ikke mulig for en vertskommune å registrere hvorvidt det er gitt et *tilbud* i NIR. Asylsøkere som får et tilbud, men velger å ikke delta, vil derfor ikke fremkomme av figur 3-11.

For å få flere asylsøkere til å delta og gjennomføre norskopplæring, har IMDi styrket de mottaksansattes kunnskap om norskopplæring gjennom samlinger med UDI og asylmottak. På samlingen har IMDi gitt råd om hvordan de kan legge til rette for deltakelse i norskopplæring for asylsøkere.

Når IMDi får tilbakemeldinger fra mottakene som tilsier at vertskommunene ikke oppfyller sine forpliktelser, tas dette direkte opp med de aktuelle vertskommunene.

Figur 3-11: Asylsøkere og deltakere i norskopplæring for asylsøkere, fordelt på kjønn. Absolutte tall. 2014–2017

Kilde: IMDi

Opplæring i norsk kultur og norske verdier

Fra 2017 kunne asylsøkere i ordinære mottak få tilbud om 50 timer opplæring i norsk kultur og norske verdier fra sin vertskommune. Målet med opplæring i norsk kultur og norske verdier er å gi asylsøkere en tidlig introduksjon til norske lover, regler, verdier, omgangsformer og kultur i vid forstand. Det er frivillig for vertskommunene å tilby opplæringen, og det er frivillig for asylsøkere å delta. IMDi, som forvalter tilskuddet til vertskommunene, har i samarbeid med Kompetanse Norge gjennomført et informasjonsopplegg om innføringen av ordningen til kommunene.

Totalt har 36 kommuner valgt å tilby opplæring i norsk kultur og norske verdier i 2017. Dette inkluderer 5 vertskommuner for integreringsmottak. I motsetningen til ordinære mottak, plikter integreringsmottakene å tilby ordningen og beboerne forplikter seg til å delta i opplæringen.

Mange asylmottak ble avvirket i løpet av 2017, hvilket kan ha påvirket en del vertskommuners motivasjon til å tilby opplæringen. Nedleggelse av mottak har også ført til at noen vertskommuner har opplevd utfordringer med å registrere den gjennomførte opplæringen i NIR. Foreløpige tall fra NIR²⁰ viser at det i løpet av 2017 var 1 613 personer i målgruppen for ordningen, henholdsvis 71 prosent menn og 29 prosent kvinner. 799 av asylsøkerne i målgruppen (50 prosent) startet i opplæring i løpet av 2017; 53 prosent av mennene, og 41 prosent av kvinnene. Om lag halvparten av de som startet i opplæring fullførte 50 timer opplæring. Blant menn var det 49 prosent (300 personer) som fullførte 50 timer opplæring, mens det blant kvinner var 50 prosent (94 personer) som fullførte. Personer som kom inn i målgruppen i løpet av 2. halvår 2017 vil kunne ha gjennomført 50 timer opplæring først i 2018.

Ordningene under introduksjonsloven – opplæring i norsk og samfunnskunnskap og introduksjonsprogram

Introduksjonslovens formål er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet. Introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap er regjeringens viktigste virkemidler for å få nyankomne flyktninger og innvandrere i utdanning og arbeid.

En forutsetning for at lovens målsetning skal nås, er at kommunene etterlever regelverket, får tilstrekkelig veiledning om gode arbeidsmetoder i kvalifiseringsarbeidet og sørger for å ha relevante tiltak tilgjengelige for deltakerne. Fylkesmennene fører tilsyn med kommunenes oppfyllelse av sine plikter etter loven og tilhørende forskrifter. Under presenterer vi status og nøkkeltall for ordningene, samt hvilke tiltak og aktiviteter IMDi har igangsatt i 2017 for å forbedre kommunenes resultater.

Fra 2017 kan asylsøkere i ordinære mottak få tilbud om 50 timer opplæring i norsk kultur og norske verdier fra vertskommunen.

36 kommuner har tilbudt opplæring i norsk kultur og norske verdier i 2017.

²⁰ Per 31.12.17

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

IMDi
utbetaler norsktilskudd
til kommunene.

2017:
2,3 mrd. kroner

KOMMUNENE

skal tilby norskopplæring innen tre måneder etter bosetting. For de som på grunn av oppholdsgrunnlaget har rett til gratis norskopplæring, er kommunene pliktige å tilby 600 timer. Ved behov kan ytterligere 2 400 timer tilbys.

KOMMUNENE

velger selv hvordan de organiserer tilbudet.

Voksenopplæring i kommunen eller en interkommunal modell.

eller

Godkjente private tilbydere.

2017:

44 150

deltok i norskopplæring i 423 kommuner*.

50/50
KVINNER OG MENN

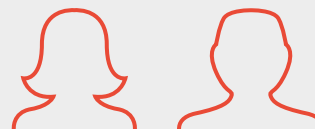

MÅLET

er at deltakerne skal komme i arbeid eller utdanning slik at de kan bli økonomisk selvstendige på sikt.

Jeg er utdannet sykepleier og ønsker å jobbe på et sykehus.

Jeg vil gjerne ta fagbrev som elektriker.

Gode norskkunnskaper gjør det lettere å nå målet.

Flere nøkkeltall om: Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

OPPSTART
Av de som fikk rett og plikt til norskopplæring i 2016:

50 %
av deltakerne startet innen tre måneder.

75 %
av deltakerne startet innen seks måneder.

SPORINDELING AV NORSKOPPLÆRING I 2017

31 % AV DELTAKERNE VAR Plassert på ukjent spor

FRITAK FRA RETT OG PLIKT TIL Å DELTA PÅ NORSKOPPLÆRINGEN

I 2017 fikk 5 % av deltakerne innvilget fritak fra plikten til å ta timer i norsk og samfunnskunnskap.

Innvandrere kan søke kommunen om fritak fra plikt til opplæring i norsk og i samfunnskunnskap dersom de kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk, eller har særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker.

DELTAKERE I OPPLÆRING FOR NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP

Tallene inkluderer personer som har rett og plikt til opplæring.

2014	2015	2016	2017
35 000	37 780	42 000	44 150

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Gode norskerferdigheter er for de aller fleste en viktig forutsetning for å få en stabil tilknytning til arbeidslivet og for å kunne nyttiggjøre seg videre skolegang. At dokumenterte norskerferdigheter har betydning for overgang til arbeid, ble også trukket frem i Fafos evaluering fra 2017 (Djuve et al.).

Det har de siste årene vært en jevn økning av antall deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. I 2017 var det rekordmange deltakere, 44 150 personer²¹ deltok.

Hvorfor oppnår noen kommuner mye bedre resultater enn andre kommuner?

Det er store kommunale variasjoner i norskopplæringen, både når det gjelder resultater på norskprøver, oppstart og antall timer per uke som tilbys.

Fafos evaluering av introduksjonsprogram og norskopplæring (2017) finner at variasjonene i resultater har sammenheng med ulikheter i hvordan norskopplæringen er organisert, samarbeidsrelasjoner og formell kompetanse hos lærerne. Høy formell kompetanse hos lærerne og bruk av tospråklige lærere er viktige virkemidlene som ser ut til å gi bedre resultater hos deltakerne.

Fafo viser i rapporten til manglende resultater i norskopplæringen for deltakere på spor 1, men at alternative opplegg kan vise til resultater. Fafo anbefaler derfor at det iverksettes systematisk utprøving av alternative pedagogiske tilnærminger i norskopplæringen for voksne med lite eller ingen utdanning.

På oppdrag fra IMDi og Kompetanse Norge har Kunnskapsenteret ved Folkehelseinstituttet (FHI) utarbeidet en systematisk oversikt over internasjonal forskning om effektive språkopplæringsmetoder for innvandrere med lite eller ingen skolegang. Rapporten publiseres rundt 1. mars 2018.

Rett og plikt

Å ha rett til norskopplæring betyr at kommunen må tilby deltakeren 600 timer gratis norskopplæring. Retten er tidsbegrenset. Kommunen kan tilby ytterligere 2400 timer ved behov.

Å ha plikt til norskopplæring betyr at deltakeren må gjennomføre lovpålagt opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og bestå avsluttende prøver for å få permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap.

Man kan ha rett og plikt samtidig, eller bare rett og bare plikt.

Oppstart i norskopplæringen

Kommunen har et lovfestet ansvar for å gi opplæringstilbud til personer som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Tilbudet skal gis så snart som mulig og senest innen tre måneder etter bosetting i kommunen. Dette gjelder også for de som har fått rett og plikt til opplæring, men som fortsatt bor i asylmottak i kommunen.

Målsettingen er at 90 prosent av de som får rett og plikt, skal starte opplæring innen tre måneder. Av de 19 000 personene som fikk rett og plikt til norskopplæring i 2016, startet kun 50 prosent innen tre måneder. Etter seks måneder, hadde 75 prosent av målgruppa startet²². Dette tilsier ikke nødvendigvis at kommunene svikter. Det finnes for eksempel deltakere som har fått tilbud, men

Fylkesmennene fører tilsyn med kommunenes oppfyllelse av sine plikter etter introduksjonsloven.

95%

av de som deltar i norskopplæringen har rett og plikt til norskopplæring

4%

har plikt

1%

har rett (pga. lovendring f.o.m. 1.1.2017 vil denne gruppen på sikt utgå)

²¹ Deltaker forstås som person med rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven som er registrert med minst 1 time norskopplæring i NIR, per 31.12.17.

²² Foreløpige tall fra NIR per 31.12.17.

ikke velger å delta. Andre årsaker kan være at personen ønsker å starte senere, mangler barnepass, har fått innvilget fritak som ennå ikke er registrert i NIR, får norskopplæring gjennom videregående opplæring, private norskkurstilbydere eller universitet, og dermed takket nei. Det er første gang IMDi måler oppstart på individnivå.

For at flest mulig deltakere starter raskt i norskopplæring, er det viktig at kommunene sender ut IMDis informasjonsbrev om rett og plikt til sine innbyggere. I 2017 har IMDi gjennomgått og revidert de tre ulike brevene som foreligger på 17 språk. Fra 1. januar 2017 ble introduksjonsloven endret til at også personer mellom 55 og 67 år, som får sin første tillatelse som danner grunnlag for permanent opphold, får både rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Denne endringen er lagt inn i brevene. Verts kommuner med asylmottak har særskilt blitt informert og oppfordret til å sende ut informasjonsbrevene.

I tillegg til å informere kommunene om regelverk og oppstartsrutiner, er IMDi opptatt av å oppfordre kommunene til å i større grad kombinere norskopplæring med grunnskole- og/eller videregående opplæring. Mange kommuner oppgir nå at tilbudene lar seg kombinere²³ (IMDis kommuneundersøkelse 2017).

Det er dessverre ikke god nok datakvalitet i NIR til at IMDi kan levere tall for hvor mange av de som fikk rett og plikt til opplæring i 2014 om hadde gjennomført plikten innen fristen på tre år²⁴.

IMDi har revidert informasjonsbrev om rett og plikt på 17 språk.

²³ I Kommuneundersøkelsen gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Undersøkelsen er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune.

²⁴ Begrunnelsen ble oversendt Justis- og beredskapsdepartementet 1.12.2017.

Kompetanseløftet – modulstrukturert opplæring for voksne

Kompetanse Norge har fått i oppdrag å sette i gang forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne på nivået under videregående opplæring. Målgruppen er voksne som har rett etter opplæringsloven og/eller introduksjonsloven. IMDi har deltatt i arbeidet med prinsippene for modulstrukturerte læreplaner blant annet for at planene også skal tilpasses flyktninger og innvandreres behov. Lærerplanene prøves ut i et forsøk med varighet på tre år fra august 2017. Det er igangsatt forsøk på 28 skoler og deltakere fra nærmere 50 kommuner deltar i forsøket med forberedende voksenopplæring og 5 fylkeskommuner med fagopplæring. Alle kommunene er innvilget unntak fra de samme bestemmelsene i introduksjonsloven etter den nye forsøkshjemmelen som trådte i kraft i 2017.

IMDi deltar også i referansegrupper regionalt i de fylkene som prøver ut moduler i videregående fagopplæring.

Tjenesteutvikling i norskopplæringen

Kompetanse Norge og IMDi har i 2017 samarbeidet om et tjenesteutviklingsprosjekt i Vestre Toten kommune. Målet var å utrede tiltak som på sikt kunne føre til et bedre norskopplæringstilbud, og som kunne ha overføringsverdi til andre kommuner. Prosessen involverte mange deltakere, lærere og programrådgivere – og munnet ut i flere konkrete anbefalinger.

Anbefalingene omhandlet hva som bør skje før oppstart og i selve opplæringen. Bred involvering fra hele det kommunale apparatet og innbyggere, samt tidlig utredning på områder som påvirker læring, var to av flere anbefalinger. Vestre Toten er i gang med å iverksette dette og flere andre tiltak, bl.a. har de trykket button «Jeg lærer meg norsk» til alle nyankomne innvandrere i kommunen. IMDi tar med seg forslagene i det videre arbeidet.

Introduksjonsordningen

IMDi

utbetaler integrerings-
tilskudd til kommunene.

2017:

12,1 mrd. kroner
ble utbetalt i integrerings-
tilskudd i 2017

KOMMUNENE

skal tilby introduksjonsprogram
til nyankomne flyktninger og deres
familiegjenforente mellom 18 og 55 år
som er bosatt etter avtale med IMDi.

Programmet skal være helårlig og på
fulltid, og varer inntil to år. Det kan
utvides til tre år ved behov.

Deltakere får en stønad på 2G i året.

2017:

29 000

deltok i introduksjons-
programmet i 413 kommuner*.

**Programmet skal minst inne-
holde norskopplæring, sam-
funnskunnskap og tiltak som
forbereder for yrkesdeltakel-
se eller videre opplæring.**

Introduksjonsprogrammet på-
legger kommunene å utarbei-
de en individuell plan for den
enkelte deltaker i programmet.

KOMMUNENE

velger selv hvordan de organiserer tilbudet

Voksenopplæring
i kommunen eller en
interkommunal modell.

Flyktningetjenesten
i kommunen.

NAV

Andre etats-
plasseringer eller hos
godkjente tilbydere.

**AV DE NYE
DELTAKERNE VAR
TO AV TRE MENN.**

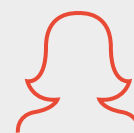
MÅLET

er at deltakerne skal komme
i arbeid eller utdanning slik at de kan bli
økonomisk selvstendige på sikt.

RESULTATER

ett år etter avsluttet program
(de som avsluttet i 2015).

61 % er i arbeid eller utdanning.

49 %

av kvinnene
er i arbeid eller
utdanning.

71 %

av mennene
er i arbeid eller
utdanning.

* Foreløpige tall fra NIR per 31.12.2017.

Flere nøkkeltall om: Introduksjonsordningen

NYE DELTAKERE SOM STARTET I PERIODEN 2015-2017

2015
7 060
Volumtall: 18 000

2016
9 900
Volumtall: 23 250

2017
9 500
Volumtall: 29 000

PERMISJON

Dersom det foreligger viktige velferdsgrunner som langvarig sykdom, fødsel, adopsjon og midlertidig arbeid, kan den enkelte kommune innvilge søknad om permisjon.

I 2017 ble det innvilget permisjon til 20 % kvinner og 8 % menn.

Introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger og innvandrere

Det har aldri vært så mange deltakere i introduksjonsprogrammet som i 2017. Foreløpige tall fra NIR viser at 29 000²⁵ personer deltok i introduksjonsprogrammet i løpet av året. Det er 5 800 flere enn året før.

Kommunen skal tilby introduksjonsprogram innen tre måneder etter bosetting i kommunen, eller etter at personen selv har bedt om det. Av de som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram i 2017²⁶ startet 67 prosent i programmet innen tre måneder. De yngste deltakerne, i alderen 18 til 25 år, starter raskest i introduksjonsprogrammet. Menn starter noe raskere enn kvinner.

72 prosent av deltakere som i 2017 deltok i introduksjonsprogram var mellom 18 og 35 år. Dette tilsier at hovedtyngden av programdeltakere potensielt har mellom 30 og 50 yrkesaktive år foran seg. Dette forholdet belyser viktigheten av at introduksjonsprogrammet har et opplæringsinnhold som gir gode muligheter for kvalifisering til det norske arbeidsmarkedet. Det forventes at tiltakene og aktivitetene som omtales nedenfor, vil kunne bidra til bedre resultater på sikt.

Resultater

Regjeringens målsetting er at 70 prosent av deltakerne skal være i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram. Når vi ser på alle årgangene tilbake til 2009, ligger andelen som var i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program mellom 60 og 63 prosent, med unntak av de som avsluttet i 2014 (58 prosent). For de fleste årgangene går andelen i arbeid eller utdanning noe opp fra ett år til to år etter avsluttet introduksjonsprogram, og deretter flater det ut eller går ned. Dette gjelder både for menn og kvinner (Enes og Wiggen 2016).

Tall fra SSB viser at av de 4 132 personene som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2015, var 61 prosent i arbeid eller utdanning ett år etter. Dette er en økning på 3 prosentpoeng sammenlignet med de som avsluttet i 2014. Menn har bedre resultater enn kvinner, og de yngre deltakerne går i større grad over i arbeid eller utdanning enn de eldste. Blant de yngste deltakerne²⁷ er også forskjellene i resultater mellom kjønn minst, 84 prosent av mennene er i arbeid/utdanning, mot 68 prosent av kvinnene.

IMDi måler også status på de som avslutter introduksjonsprogrammet direkte. Foreløpige tall viser at 49 prosent av deltakerne som avsluttet i 2017, gikk direkte over til arbeid og utdanning. Dette er 3 prosentpoeng høyere enn året før. Disse deltakernes status på arbeidsmarkedet ett år etter avsluttet program, publiseres først av SSB i 2019.

Tidligere introduksjonsdeltakere har lavere sysselsetting enn befolkningen for øvrig, men samtidig ligger nordmenn på verdenstoppen i arbeidsdeltakelse. I et internasjonalt perspektiv går integreringen av introduksjonsdeltakere nokså bra. Sysselsettingen blant tidligere introduksjonsdeltakere ligger for eksempel på om lag samme nivå som majoritetsbefolkningen i Belgia, Frankrike og Spania (OECD

29 000
personer deltok i
introduksjonsprogrammet
i løpet av året²⁵.

61 %
av deltakerne som
avsluttet programmet i 2015
var i arbeid eller utdanning
ett år etter.

Foreløpige tall viser at halvparten gikk direkte over til arbeid eller utdanning ved avsluttet program i 2017.

Av de som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram i 2017 startet om lag 67 % av deltakerne i programmet innen tre måneder.

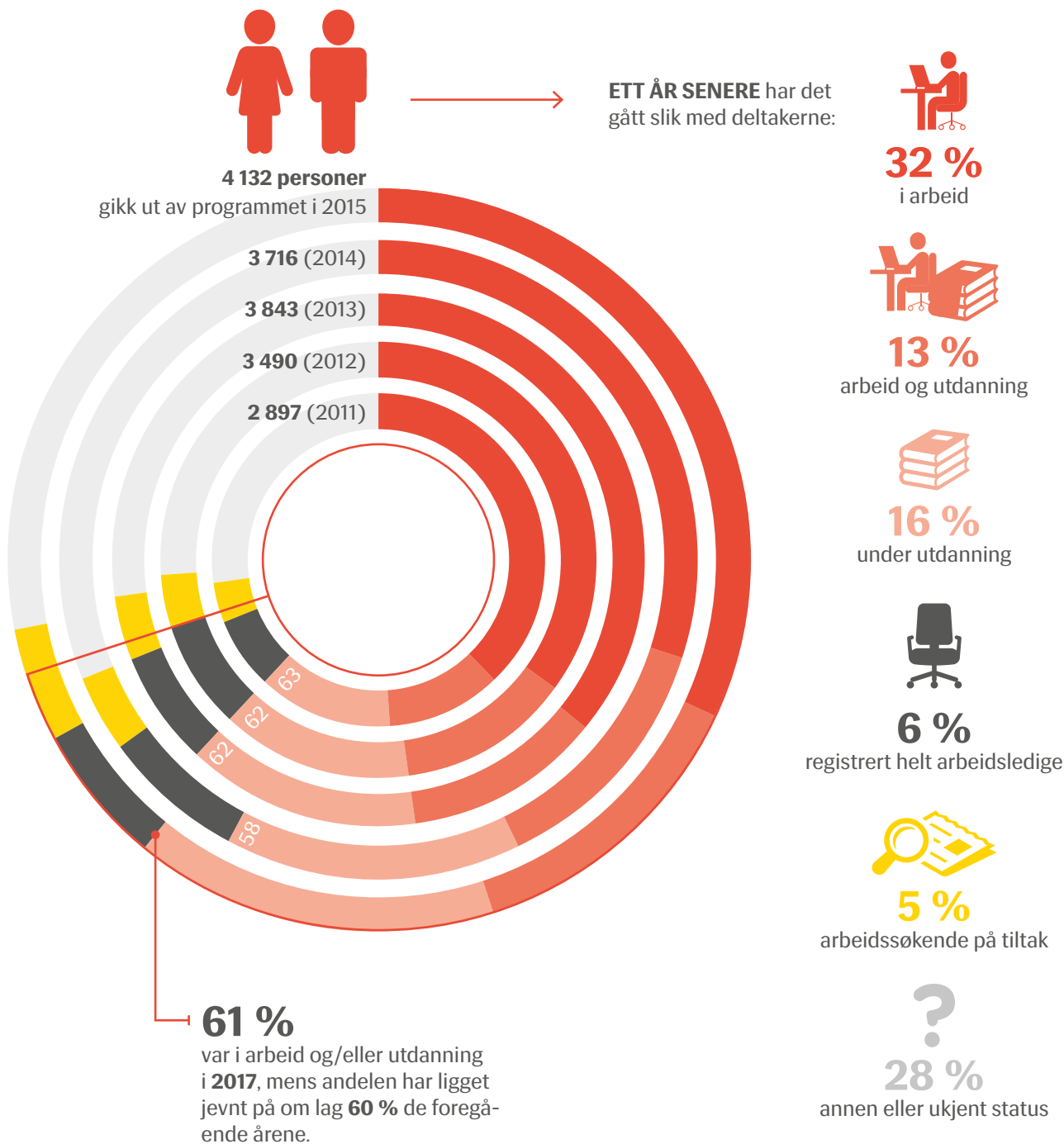
²⁵ «Deltakere» forstås her som personer som kommunen har innvilget program til, og som etter introduksjonsloven har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, samt personer som kommunen kan tilby program til. Foreløpige tall fra NIR per 31.12.17.

²⁶ De som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram i perioden 01.10.16-30.09.17, og når de fikk sitt første vedtak eller registrerte tiltak i NIR. Foreløpige tall fra NIR per 31.12.17.

²⁷ Deltakere mellom 20-24 år.

Figur 3-11: Hva skjer etter introduksjonsordningen?

Introduksjonsordningen for nyankomne er Norges største og viktigste integreringstiltak. SSB har laget statistikk over deltakere siden 2005. De siste årene har 3 – 4 000 personer gått ut av programmet årlig.

2017)²⁸. Men resultatene er fortsatt ikke gode nok, og det er altfor store kommunale variasjoner i resultatene.

Menn kommer i arbeid og utdanning i større grad enn kvinner

Menn når opp til regjeringens målsetting, men for kvinnene er resultatene langt svakere. Helt siden opprettelsen av introduksjonsprogrammet har det vært store forskjeller i resultatene mellom kvinner og menn, og det er flere årsaker til dette. Kvinner har lavere utdanning enn mannlige introduksjonsdeltakere, de er i gjennomsnitt eldre og bruker lengre tid i programmet (Enes 2016²⁹). Lengre fravær i form av omsorgspermisjoner, omsorg for små barn og programrådgiveres ulike forventninger til kvinner og menns intensitet i programmet, har også vist seg å påvirke kvinnenes resultater. Flere studier tyder også på at tilbudene som kvinner får er mindre yrkesrettet (Hernes og Tronstad 2014).³⁰

For å utjevne forskjellene, har IMDi i større grad formidlet og oppfordret til bruk av kombinasjonsløp der norskopplæring kombineres med grunnskole- og/eller videregående opplæring. For mange av kvinnene vil utdanning og forbedring av grunnleggende ferdigheter være nøkkelen til jobb. I årets kompetansehevingsprogram for programrådgivere, ble det presentert en rekke eksempler for å organisere slike løp.

Hvorfor oppnår noen kommuner mye bedre resultater enn andre kommuner?

Fafos evaluering (Djuve et. 2017) av introduksjonsprogram og norskopplæring dokumenterte et forholdsvis kjent utfordringsbilde: Flyktninger og nyankomne innvandrere får ikke et likeverdig tilbud om norskopplæring og introduksjonsprogram i landets kommuner. Kommunene har spesielt utfordringer med å tilby tiltak som er tilpasset deltakere med lite skoleerfaring og svake norskerfardigheter. Evalueringen viser at en del av variasjonen i resultater kan forklares med egenskaper ved deltakerne og ulike rammebetingelser i kommunene. Men det er også store variasjoner i måloppnåelse og arbeidsmetoder mellom kommuner med tilsynelatende like rammebetingelser. Det som fungerer i en kommune, fungerer ikke nødvendigvis i en annen kommune. IMDi mener at det i denne sammenhengen også er verdt å huske på at kvaliteten i tiltakene ikke blir målt, for eksempel vil forhold som innretning, hyppighet og kvaliteten av oppfølging påvirke om en språkpraksis fungerer etter hensikten.

Til tross for at det ikke eksisterer én oppskrift på hva som fungerer, er det likevel noen sentrale virkemidler som har en positiv effekt på overgangen til arbeid. Det er norskopplæring gitt av kvalifiserte lærere, arbeidsretting, brukermedvirkning og at deltakerne får oppfylt det lovpålagte kravet om heldags- og helårlig introduksjonsprogram. Virkemidlene anvendes i svært ulik utstrekning i kommunene.

Utvidet introduksjonsprogram

Flyktninger som har lite eller ingen utdanning vil ofte trenge mer tid enn introduksjonsprogrammets lengde på to år. Introduksjonsloven åpner for utvidelse med inntil ett ekstra år ved behov. IMDi mener at kommunene i større grad bør tilrettelegge for langsiktige kvalifiseringsløp for deltakere som trenger mer enn to års kvalifisering.

71 prosent av menn og 49 prosent av kvinnene var i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program.

Virkemidler som fungerer: Norskopplæringen gitt av kvalifiserte lærere, arbeidsretting, brukermedvirkning, heldags- og helårlig introduksjonsprogram.

14 prosent av deltakerne i 2017 hadde utvidet introduksjonsprogram.

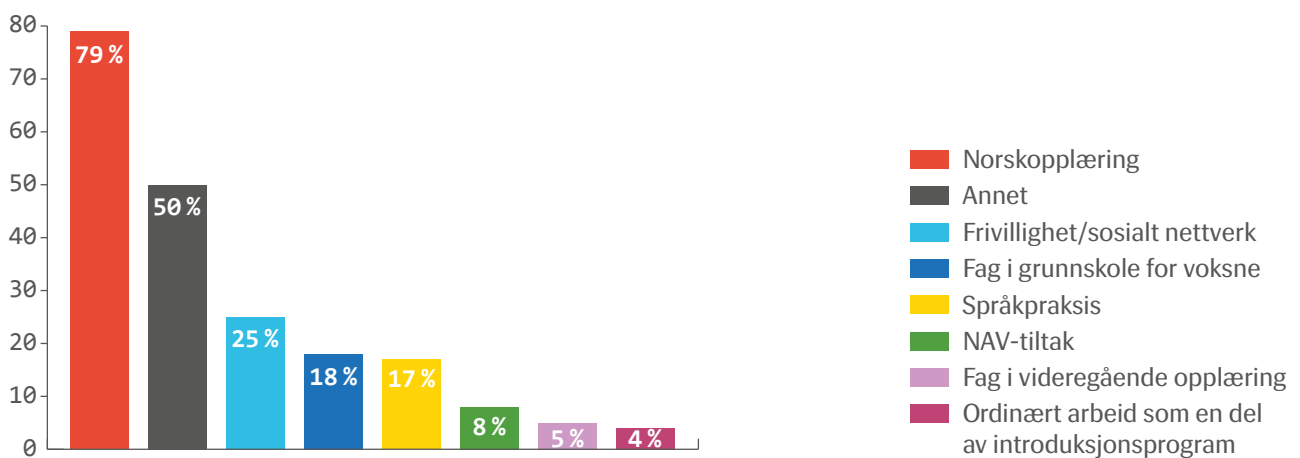
²⁸ Målt fjerde kvartal 2016.

²⁹ Enes, Anette (2016), Kvinner og menn – Please, mind the gap!. Hentet fra SSB: <http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/kvinner-og-menn-please-mind-the-gap>

³⁰ Hernes, Vilde og Tronstad, Kristian (2014), Komparativ analyse av introduksjonsprogram i Norge, Sverige og Danmark. Hentet fra HIOA: <http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/filer/2014-19.pdf>

Foreløpige tall fra NIR viser at 14 prosent av deltakerne i 2017³¹ hadde et utvidet introduksjonsvedtak utover to år, 1 prosentpoeng mer enn i 2016. Det er flere kvinner enn menn som får utvidet deltakelse. Flertallet blant kvinnene er spor 1-deltakere, mens det blant mennene er flest spor 2-deltakere. Et fjerde år i introduksjonsprogrammet ble mulig fra 2017 gjennom tilskuddsordningen *Jobbsjansen del C*. Det er forventet at disse tiltakene skal forbedre resultatene for deltakere som trenger lenger tid på å kvalifisere seg til arbeid eller utdanning.

Figur 3-13: Introduksjonsdeltakeres bruk av tiltak i 2017

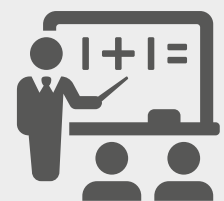

Kilde: IMDi

Få introduksjonsdeltakere deltar i utdanning

Både NOU 2017:2 *Integrasjon og tillit* og Fafos evaluering av introduksjonsprogram og norskopplæring for nyankomne innvandrere (2017) har pekt på behovet for mer formell opplæring for nyankomne flyktninger og innvandrere som mangler relevant kompetanse. For å få inntreden på det norske arbeidsmarkedet og samtidig opprettholde en stabil arbeidstilhørighet er gjennomført videregående opplæring et minstekrav. Deltakere i introduksjonsprogrammet har i gjennomsnitt lavere utdanningsnivå enn resten av befolkningen. I Norge møter de et arbeidsmarked i endring og med stadig færre jobber for ufaglærte. Til tross for at halvparten av introduksjonsdeltakerne kun har grunnskole som høyeste utdanning (Enes og Wiggen 2016)³², er det fortsatt lite bruk av utdanningstiltak i introduksjonsprogrammet.

Forskning viser at årsakene til den lave bruken av utdanningstiltak kan være kommunens manglende samarbeid med fylkeskommuner utfordringer med finansiering av livsopphold etter fullført introduksjonsprogram, tidligere hindringer i

18 %
fikk grunnskole

5 %
fikk videregående
opplæring

³¹ Foreløpige tall fra NIR, per 31.12.17

³² Tallene gjelder for introduksjonsdeltakere i 2013. Videre hadde 10-15 prosent utdanning på videregående skolenivå, 15 prosent på høyskole-/universitetsnivå og resten har ingen/ukjent utdanningsbakgrunn.

lovverket, for svake norskkunnskaper og kunnskap hos programrådgivere (Rett til utdanning, Fafo 2015). Det var først i 2016 at introduksjonsloven åpnet opp for bruk av videregående opplæring på fulltid i introduksjonsprogrammet. Dette kan også ha påvirket tidligere års bruk.

I 2017 har IMDi påvirket både kommuner og sektormyndigheter til å øke bruken av utdanningsrettede kvalifiseringsløp i introduksjonsprogrammet. Foreløpige tall fra NIR³³ viser at det har vært en svak økning i bruk av utdanning som en del av introduksjonsprogrammet. Når det gjelder kommuner som har gitt et tilbud om videregående- eller grunnskoleopplæring, ser vi en stor fremgang siden 2016³⁴. I 2017 ga 238 av 413 kommuner (58 prosent) et tilbud om videregående opplæring til introduksjonsdeltakere, og 308 av 413 (75 prosent) et tilbud om grunnskoleopplæring³⁵. Andel kommuner der grunnskole og videregående opplæring inngår i introduksjonsprogrammet utgjør nå 51 prosent. Til tross for at flere kommuner gir deltakere et tilbud om utdanning som en del av introduksjonsprogrammet, er antall deltakere som får et slikt tilbud lavt i forhold til informasjonen vi har om introduksjonsdeltakeres lave utdanningsnivå. Kun 5 prosent av deltakerne fikk videregående opplæring i 2017, og 18 prosent fikk grunnskole. Dette var en økning på 4-5 prosentpoeng fra 2016.

Kompetansehevende tiltak for programrådgivere

Grunnet lav bruk av formell opplæring i introduksjonsprogrammet, valgte IMDi *Utdanningsrettede kvalifiseringsløp* som tematikk for årets nasjonale kompetanseheving av programrådgivere. Det er viktig at de som jobber med kvalifisering av flyktninger har god kompetanse og kjennskap til ulike kvalifiseringsløp og gode praksiser.

Kompetansehevingsprogrammet med fagverksteder skal bidra til bedre måloppnåelse i introduksjonsprogrammet. Fagverksted ble første gang gjennomført i 2016 med syv regionale konferanser. I 2017 valgte IMDi å strømlinjeforme arrangementene ved å holde tre store, nasjonale konferanser, to på Gardermoen og en i Trondheim. Kompetanse Norge, Utdanningsdirektoratet og Nokut bidro med innlegg på samtlige konferanser. Samarbeidet har vært fruktbart for alle parter, og IMDi mener at vi med dette fremstår som en mer samordnet stat, nasjonalt og regionalt ut mot kommunene.

Det har vært stor interesse for konferansene, som totalt samlet 1 100 programrådgivere, lærere, NAV-veiledere, samt regionale samarbeidspartnere fra NAV fylke, fylkesmannen og fylkeskommuner. 246 av totalt 426 kommuner deltok på fagverkstedene. Av kommuner som er identifisert med gjentakende svake resultater, deltok 85 av 137 kommuner.

På fagverkstedene bidro ni kommuner/fylkeskommuner med parallellsesjoner hvor de presenterte eksempler på god praksis, såkalte læringsverksted. Et eksempel på god praksis/læringsverksted er samarbeidet mellom Vest-Agder fylkeskommune og Kongsgård skolesenter, om hvordan kommune, fylkeskommune og NAV kan samarbeide om og organisere tilbud for flyktninger og innvandrere rettet mot å gi delkompetanse og fagbrev.

Andel kommuner der grunnskole og videregående opplæring inngår i introduksjonsprogrammet utgjør nå 51 prosent.

1 100 deltakere på fagverksteder

³³ Per 31.12.17.

³⁴ I 2016 ga 33 prosent av kommunene (135 av 407) et tilbud om videregående opplæring som en del av introduksjonsprogrammet og 59 prosent ga grunnskoleopplæring (242 av 407 kommuner)

³⁵ Foreløpige tall per 31.12.17 fra NIR.

Læringsverksted – eksempel på god praksis

STEINKJER KOMMUNE

– Grunnskole som en del av introduksjonsprogrammet.

Steinkjer voksenopplæring tilbyr eksamensrettet grunnskole over tre år i norsk, naturfag, matematikk, engelsk og samfunnsfag etter læreplanverket for Kunnskapsløftet.

Målet er vitnemål fra grunnskolen for å sikre inngang til videregående opplæring.

Howdan? Utdanningsvalg blir gitt som eget fag. Målsettingen med faget er å øke deltakerens evne til å håndtere de utfordringene en møter når en skal velge videre utdanning.

Deltakeren skal få bedre kompetanse til å ta karrierevalg når han eller hun går ut fra skole og også senere i livet. Skolen har egen karriereveileder som har ansvar for faget utdanningsvalg.

Resultat: Om lag halvparten av introduksjonsdeltakerne får nå tilbud om grunnskole som del av introduksjonsprogrammet. Steinkjer har gjennom de siste årene hatt svært gode resultater i introduksjonsprogrammet. I 2016 hadde de 100 prosent måloppnåelse i utdanningsrettede løp for introduksjonsdeltakere.

Læringsverkstedene har bidratt til å løfte frem gode eksempler på utdanningsrettede løp, og disse eksemplene har blitt spredt på tvers av fylker og regioner.

Kommunene har gitt IMDi svært gode tilbakemeldinger på form, rammer og innhold i fagverkstedene. IMDi vurderer det derfor som viktig å bygge på det vi nå har utviklet. Den metodikken som ligger til grunn er nå godt kjent i kommunene og hos samarbeidspartnere, og fagverksted blir ansett som en viktig og profesjonell arena for læring og erfaringsdeling. IMDi planlegger tre store nasjonale fagverksted også i 2018, om kvalifiseringsløp for innvandrere med lite formell kompetanse, og som dermed står langt fra arbeidslivet.

Gjennom fagverksted med fokus på utdanningsrettede løp, har IMDi bidratt til å styrke etterspørsel etter relevante tiltak for at deltakere i introduksjonsprogrammet kan få en varig tilknytning til arbeidslivet. Dette må i 2018 følges opp videre ved å påvirke tilbudssiden gjennom vår pådriverrolle.

Mer bruk av mål- og resultatstyring i kommunene

I likhet med tidligere forskning, viser også Fafos evaluering (Djuve et al. 2017), at en høy politisk prioritering av arbeidet med introduksjonsprogrammet ofte er et suksesskriterium for integreringsarbeidet. Kommuner med en bred politisk forankring rapporterer å ha tilgang på et større spekter av utdannings- og samfunnsrettede tiltak enn de som ikke har det.

Spørsmålet om kommunen har «et resultatmål for introduksjonsprogrammet, det vil si et mål for hvor stor andel av deltakerne som skal ut i arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program?» har nå blitt stilt i IMDis kommuneundersøkelse³⁶ flere år på rad. I 2017 svarte 182 kommuner at de hadde et resultatmål³⁷. Andelen kommuner med et resultatmål utgjør nå 60 prosent av kommunene.

246

kommuner deltok på fagverksted

60 %

av kommunene har resultatmål i introduksjonsprogrammet

³⁶ I Kommuneundersøkelsen gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Undersøkelsen er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune.

³⁷ 120 kommuner svarte nei, og seks kommuner svarte at dette ikke var et aktuelt spørsmål for dem.

Sammenlignet med tidligere års svar er dette en økning (57 prosent i 2015 og 55 prosent i 2016). Hvis en kun ser på kommuner som har besvart undersøkelsen i alle tre år (213 kommuner), og som oppgir at de har et slikt mål, har andelen variert fra 59 prosent i 2015, 57 prosent i 2016, til 62 prosent i 2017. Vi ser altså en økning i andelen kommuner som har et resultatmål for introduksjonsprogrammet. Det var langt flere bosettingskommuner i 2016 og 2017 sammenlignet med 2015, så dette er en positiv utvikling.

I 2017 har vi forsøkt å avdekke årsakene til hvorfor enkelte kommuner ikke har resultatmål. De vanligste begrunnelsene fra kommunene var omorganisering, utfordringer knyttet til forankring i kommunal ledelse, ressursutfordringer og at de var nye bosettingskommuner. Mange kommuner oppga at de hadde planer om å igangsette mål- og resultatstyring fra og med 2018. Undersøkelsen ble brukt som grunnlag for å revidere IMDis verktøy «Sett mål – oppnå resultater» fra 2008, som nå er tilgjengelig for kommunene på IMDis nettsider. IMDi ønsket her å formidle at kommunene også kan sette seg andre mål utover andel overgang til arbeid/utdanning, for eksempel andel deltakere i utdanning, bruk av kombinasjonsløp, utvikling/etablering av samarbeidsavtaler osv.

Hurtigspor for deltakere i introduksjonsprogrammet

31. mai 2016 signerte regjeringen og partene i arbeidslivet en samarbeids-erklæring som skal få flere flyktninger i jobb. Avtalen omtaler etablering av et hurtigspor for dem som står nærmest arbeidslivet. I Arbeids- og velferdsdirektoratets tildelingsbrev for 2016, ble direktoratet bedt om å iverksette et hurtigspor, og bedt om å samarbeide med IMDi.

Hurtigsporet har hatt som ambisjon å være et raskere spor inn i arbeidslivet for de med etterspurt kompetanse og gode forutsetninger for å komme raskt i arbeid. Deltakere i introduksjonsprogrammet skal gjennom hurtigsporet få lettere tilgang til tiltak i regi av NAV som lønnskudd, mentor på arbeidsplass og arbeidstrening. Arbeids- og velferdsdirektoratet har utarbeidet en veileder til kommunene om deltakere i introduksjonsprogrammet.

Det har vært knyttet store forventinger til hurtigspor, men mye tyder på at hurtigsporet ikke fungerer som ønsket. En generell tilbakemelding fra NAV fylke er at det i 2017 har vært få deltakere som er aktuelle for et hurtigspor, da de fleste som deltar i introduksjonsprogrammet trenger mer oppfølging og langsiktige løp.

IMDi må i 2018 samarbeide videre med Arbeids- og velferdsdirektoratet for å bidra til en mer hensiktstmessig innretning av tiltaket. Gjennom nytt rundskriv G27/2017³⁸ av 21. desember 2017, ble det klargjort hva kommunenes rolle skal være i identifisering av aktuelle deltakere i hurtigspor. En slik klargjøring kan medføre at flere introduksjonsdeltakere kan få tilbud om hurtigspor, noe som forhåpentligvis kan medføre raskere deltakelse i arbeid.

IMDi Indre Øst har hatt et formalisert samarbeid om hurtigspor med NAV Buskerud og NAV Hedmark. Samarbeidet har resultert i en rapport der de beskriver sitt arbeid og forståelse av hurtigspor.

IMDi oppfordrer kommunene til å sette seg flere mål enn kun resultatovergang. Veien til målet bør bestå av flere delmål.

Det skal utvikles hurtigspor i introduksjonsprogrammet

I 2017 meldte kommunene inn ca. 6 000 skriftlige supportsaker. I tillegg ble det registrert 4 200 telefonhenvendelser. Ved årsskiftet venter fortsatt 800 saker på å bli løst.

³⁸ Rundskriv G-27 (samarbeid mellom kommunen og Arbeids- og velferdsetaten om introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger). Rundskrivet ble gjennomgått/justert 21.12.17

KS effektiviseringsnettverk for introduksjonsordningen

53 kommuner og bydeler deltok i KS effektiviseringsnettverk for introduksjonsordningen i løpet av perioden 2015–2017. IMDi har gitt økonomisk støtte og bidratt med kunnskap og kompetanse inn i fire nettverk. IMDi har i samarbeidet økt sin kompetanse om tjenesteanalyser og vil ta det med i videreutviklingen av hvordan vi utfører våre tjenester.

Tiltak som skal forbedre resultatene i både introduksjonsprogram og norskopplæring

Mange av IMDis igangsatte tiltak forventes å kunne gi en positiv effekt på begge ordninger. Her beskrives igangsatte tiltak og aktiviteter:

Utvikling av digitale tjenester

Kunnskap og kompetanse om hvordan kommunene kan oppnå gode resultater i kvalifiseringsarbeid, er avgjørende for at førstelinjen og deres ledere i kommunene skal forbedre sitt arbeid med flyktninger og nyankomne innvandrere. For at informasjonen skal nå flest mulig, jobber IMDi med videreutvikling av våre digitale kanaler til kommunene, slik som IMDis nettsider, nasjonalt Kontaktsenter for NIR/norsktilskudd (for kommunene) og Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). Utarbeidelse av statistikk foregår løpende gjennom året, både gjennom forespørsler fra andre aktører, rapporteringer og generell videreutvikling.

Bedre datakvalitet i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)

Kommunene bruker NIR til å registrere enkeltpersoners deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere samt opplæring i norsk kultur og norske verdier for asylsøkere. Data fra NIR brukes til rapportering til departementet, til publisering av statistikk og analyser og som grunnlag for forskning på integreringsfeltet.

IMDi har i 2017 jobbet løpende med å rette feil og avvik i NIR. Systemet har også blitt videreutviklet for å legge til rette for endringer som har kommet som følge av endringer i lov, forskrift eller andre pålegg. Det er blant annet innført en ny modul for registrering av opplæring i norsk kultur og norske verdier for asylsøkere.

Datakvaliteten i NIR har gradvis bedret seg i 2017, og IMDi kan nå levere data av god kvalitet på mange av områdene vi rapporterer på. Det er viktig at datakvaliteten er tilfredsstillende slik at kommunene kan bruke NIR-data som grunnlag i sitt arbeid med mål- og resultatstyring. I løpet av 2017 har IMDi utlevert NIR-data til fem forskningsintusjoner som skal analysere ulike deler av introduksjonsordningen.

Fra og med statistikkåret 2017 erstatter NIR kommunenes KOSTRA-rapportering om introduksjonsprogrammet til SSB. IMDi har samarbeidet tett med SSB for å sikre en god overgang fra Kostra til NIR. Overfor kommunene har IMDi formidlet viktigheten av at de registrerer vedtak, tiltak, timer og fravær i NIR, slik at datagrunnlaget for SSBs publisering av statistikk på introduksjonsordningen blir mest mulig korrekt. Formidlingsarbeidet knyttet til denne overgangen gjennom året har vært en viktig aktivitet for å påvirke kommunenes registreringspraksis og legge grunnlag for bedre styringsdata.

Nasjonalt kontaktsenter for NIR/norsktilskudd (service og support)

IMDi yter bistand til kommunene i deres lovpålagte arbeid med å registrere

Digital informasjon og gode digitale registreringsløsninger er viktige brikker i et effektivt integreringsarbeid.

opplysninger i NIR. I mai 2017 etablerte IMDi et felles nasjonalt Kontaktsenter for NIR/norsktilskudd (service og support) og det nye digitale systemet for bo-setting. Gjennom kontaktsenteret henvender kommunene seg med spørsmål knyttet til enkeltpersoners rettigheter, rundskrivet, regelverk, norsktilskudd, på-logging, tekniske feil og registreringer i NIR.

Mange av henvendelsene til service og support er fortsatt av teknisk karakter, men det har vært en økning av faglige spørsmål. Vi ser at feil forårsaket av problemer i dataoverføring mellom NIR og kommunale fagsystem utgjør en stor andel av de tekniske supportsakene.

IMDi har etter en tjenesteanalyse i 2017 implementert endringer i tjenesten for å få bedre brukerorientering mot kommunene, og mer effektiv saksbehandling.

Kommunale utviklingsmidler – tilskuddsordning for å styrke målsettingen med introduksjonsloven

Tilskuddsordning med utviklingsmidler til kommunene (KUM) er et av IMDis viktige økonomiske virkemidler for å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid, med vekt på opplæring i norsk og samfunns-kunnskap. Nyankomne innvandrere som omfattes av introduksjonsloven er en prioritert målgruppe.

Tilskuddsordningen ble opprettet i 2013 og skal bidra til at kommuner prioriterer videreutvikling av kunnskap og metodikk innenfor norskopplæringen og introduksjonsprogrammet. For å sikre at KUM-midler bidrar til å spre god metodeutvikling, skal prosjektene ha overføringsverdi til andre kommuner på tvers av fylker og regioner. Særlig vellykkede KUM-prosjekter har blitt brukt som eksempler på IMDis fagverksteder for kompetanseheving av programrådgivere. Prosjektkommuner deler også sine erfaringer og metoder med øvrige kommuner på andre arenaer. Tilbakemeldingene fra prosjektene tyder på at arbeidet har inspirert andre kommuner til å endre sin praksis og metodikk.

Arendal ønsker i sitt KUM-prosjekt, «Folk møter folk», å utvikle metodikk for samarbeid mellom voksenopplæring, sivilsamfunn og frivillig sektor. Gjennom prosjektet bringes både frivilligheten inn i skolen, og deltakerne ut i frivilligheten. Samfunnspraksis i frivillige organisasjoner, hvor deltakernes medbragte kompetanse løftes frem, er ny metodikk i norskopplæringen. Gjennom prosjektperioden har «Folk møter folk - dialogmodellen» utviklet en møteplass; 10 deltakere ved Arendal voksenopplæring møter 10 ansikter fra Arendal, til samtale på Arendal bibliotek.

Hva skjer når folk som ikke kjenner hverandre møtes? Prosjektleder Hilde Mjøs forteller at det er mange folk i Arendal som aldri har hatt en samtale med en flyktning. Gjennom disse lavterskelarrangementene skapes møter mellom mennesker som setter spor og bygger nettverk. Denne metodikken er også lett overførbar og nærmere 400 personer har nå deltatt i dialogmodellen som har spredd seg til både kommuner, Universitet i Agder, videregående skole, kirker, og arrangementer som Arendalsuka og Arendalskonferansen.

I 2017 forvaltet IMDi ca. 35 mill. kroner til KUM-prosjekter. IMDi mottok 123 søknader med total søknadssum på ca. 82 mill. kroner. 79 prosjekter har fått innvilget prosjektmidler i 58 kommuner og seks bydeler samt Utdanningsetaten i Oslo.

Kommunene kan henvende seg til IMDis kontaktsenter med praktiske, tekniske og faglige spørsmål.

Kommunale utviklingsmidler (KUM): Det er bevilget 35 mill. kr til 79 prosjekter i 58 kommuner.

I 2017 arrangerte IMDi en større nasjonal konferanse for kommuner som mottok tilskudd for *Jobbsjansen del A og C* og *Kommunale utviklingsmidler*. Målsettingen var kunnskapspåfyll, erfaringsdeling, formidling av god praksis og nettverksbygging. Kommunene har formidlet at de har hatt godt utbytte av disse samlingene.

IMDi har også utarbeidet en projektkatalog, som skal gi en oversikt over alle prosjekter finansiert fra ordningene *Jobbsjansen* og *Kommunale utviklingsmidler i 2017*. Katalogen gir et innblikk i hvert prosjekt, deres mål og hvordan de jobber for å nå disse. Utover dette, bistår IMDi prosjektkommunene med veiledning og oppfølging av prosjektenes mål og hvordan dette skal gjøres.

IMDi ser at KUM-prosjektenes tiltak og metodikk gir positive bidrag til prosjektdeltakernes kompetanse og ferdigheter. Dette øker sannsynligheten for høyere overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet program.

Delmål 1 i KUM handler om å «Utvikle metoder og opplæringsmodeller som bedrer kvaliteten i og resultatene av norskopplæringen». Her tar kommunene i bruk flere alternative metoder til tradisjonell klasseromsundervisning. Dette er blant annet suggestopedi, rollespill, bruk av digitale verktøy, norskopplæring i dagligdage situasjoner og opplæring i samarbeid med sivilsamfunnet. Kommunene melder om at deltakerne i disse prosjektene når sine læringsmål fortere enn før disse metodene ble tatt i bruk.

Prosjekter knyttet til delmål 2 skal «Utvikle helhetlige opplæringsløp som sikrer sammenheng mellom norskopplæringen og andre opplæringstilbud». Disse utgjør 20 prosent av KUM-porteføljen. Det utvikles løp som styrker overgang fra grunnskole til videregående opplæring for å sikre bedre gjennomføringsgrad i videregående skole. Flere av prosjektene jobber med alternative løp mot fagbrev. Kombinasjonsløp for unge introdeltakere blir også prøvd ut. Målsetningene for disse prosjektene er å gi formell kompetanse og på sikt sikre varig tilknytning til arbeidslivet.

Totalt 60 prosent av prosjektene jobber innenfor delmål 3 og 4 som skal «Arbeidsrette norskopplæring og introduksjonsprogrammet». Prosjektene utvikler og prøver ut tiltak som yrkesrettet kursing, bransjekurs, opplæring i bedrift, utprøving av supported employment-metodikk, arbeidsnorsk og bransjenorsk. Det er vanskelig å skille ut arbeidsretting av norskopplæring og arbeidsretting av introduksjonsprogrammet i disse prosjektene.

IMDis inntrykk er at kommunene har en helhetlig tilnærming til utviklingen av arbeidsrettede kvalifiseringsløp. Den arbeidrettede norskopplæringen blir ofte en del av en større tiltakspakke som kommunen utvikler og prøver ut. Forskning viser at bruk av arbeidsrettede tiltak etter introduksjonsprogrammet ofte har en god effekt på deltakerenes overgang til arbeid.

Prosjekter som retter seg mot nyankomne innvandrere med høyere utdanning, delmål 5 og 6, har ulikt fokus. Noen rendyrker elementer som kan inngå i helhetlig løp f.eks. nettverksbygging i bransjer man har utdanning i, eller hospitering for akademikere innen fagområder de er utdannet i. Andre utvikler helhetlige løp som kan resultere i arbeid eller videre utdanning ved behov.

Prosjektkatalog 2017

KUM-prosjektene øker sannsynligheten for overgang til arbeid og utdanning etter avsluttet program.

Forslag til spor/løp for kvalifisering av nyankomne innvandrere med medbrakt høyere utdanning basert på erfaringer fra KUM-prosjekter

Basert på erfaringer fra KUM-prosjekter jobber IMDi med å utarbeide forslag til spor/løp for kvalifisering av nyankomne innvandrere med medbrakt høyere utdanning. IMDi har innhentet erfaringer fra Kompetanse Norge, som hadde særskilt ansvar for oppfølging av prosjekter knyttet til tiltak 3 i handlingsplanen «Vi trenger innvandrernes kompetanse». Disse erfaringene vil bli brukt i det videre arbeidet med utvikling av modeller. Kompetanse Norge skal være involvert i arbeidet og vil bistå med kvalitetssikring av sluttrapporten som skal oversendes departementet i januar 2019.

Jobbsjansen

Jobbsjansen har i perioden 2013-2016 vært en ordning etter modell av introduksjonsprogrammet, som rettet seg mot innvandrere i alderen 18–55 år som ikke hadde tilknytning til arbeidslivet, men som hadde behov for grunnleggende kvalifisering, og som ikke var omfattet av andre ordninger. Hjemmeværende innvandrerkvinner har vært en prioritert målgruppe, men andre målgrupper har også kunnet.

I 2017 endret regjeringen innretningen av ordningen, og innførte to nye delordninger med nye målgrupper: *Jobbsjansen del B* og *Jobbsjansen del C*. Målgruppen hjemmeværende innvandrerkvinner ble videreført i *Jobbsjansen del A*. Som følge av at ungdommer i 2017 falt ut som målgruppe, ble *Jobbsjansen del D* opprettet for å sikre en overgangsfase for ungdomsprosjektene som var i drift i 2016. I 2017 gjaldt dette fire prosjekter.

Resultater for 2017 for alle delordninger vil ikke foreligge før i juni 2018.

På oppdrag fra IMDi gjennomfører konsultentselskapet Ideas2evidence en større evaluering av *Jobbsjansen*. Som ledd i evalueringen er foreliggende kunnskap om ordningens innretning og resultater for perioden 2005 – 2016 oppsummert og presentert i en egen rapport, som publiseres i februar 2018.

En følgeevaluering av *Jobbsjansen* fra omleggingen i 2017 er igangsatt og første delrapport om ny innretning av ordningen publiseres i februar 2018. Evalueringen avsluttes i 2019.

Jobbsjansen del A: Kvalifiseringsprosjekter for hjemmeværende innvandrerkvinner

36 prosjekt ble tildelt midler i 2017, disse var videreføringer fra 2016. Prosjektene varierte i størrelse, fra 8 til 70 deltakere. Til sammen hadde prosjektene satt seg som mål å ha ca. 750 deltakere. De fleste store og veletablerte prosjektene var i IMDi region Øst. Hovedvekten av prosjektene var organisert i NAV, eller i NAV i samarbeid med voksenopplæringen og/eller flyktningetjeneste.

Mange av prosjektene har benyttet seg av kombinasjonsløp, det vil si at deltakerne både får tilbud om norskopplæring, arbeidspraksis, og kurs eller andre kvalifiseringstiltak. "Place-then-train"-modellen har også vært mye brukt. Her får deltakerne tidlig utplassering i arbeidspraksis, med opplæring og tett oppfølging som en forutsetning. Prosjektene jobber aktivt med å få til et godt samarbeid mellom NAV-kontoret, kommunale, fylkeskommunale og statlige sektormyndigheter.

Fra 2017 består **Jobbsjansen** ordningen av tre deler som er rettet mot forskjellige målgrupper:

Jobbsjansen del A:

Kvalifiseringsprosjekter for hjemmeværende innvandrerkvinner. 36 prosjekter

Jobbsjansen del B:

Mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom. 20 prosjekter

Jobbsjansen del C:

Forlenget kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogram. 12 prosjekter.

Prosjektdel A:
750 deltakere

Jobbsjansen del B: Mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom

Fylkeskommunene kan søke om midler til prosjekter som gir mer grunnskoleopplæring til ungdom, slik at flere blir i stand til å fullføre videregående opplæring. Ordningen ble gjort kjent hos fylkeskommunene, både i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og KS. Dette resulterte i at alle 19 fylkeskommunene søkte om midler i 2017, og noen søkte om midler til flere prosjekter.

Det ble tildelt midler til alle 19 fylkeskommune i 2017. En fylkeskommune fikk midler til to prosjekter.

Prosjektene har satt seg som mål å ha 953 deltakere i 2017. Deltakerne er i gang med opplæringen i alle prosjekter. Målsettingen med IMDi's fordeling har vært å både stimulere til etablering av nytt tilbud, i tillegg til å gi støtte til eksisterende tilbud. Midlene ble fordelt utfra en nøkkel hvor prosjektene har fått to typer støtte: Grunnstøtte og støtte per elev, utfra hvorvidt det var helårs- eller halvårstilbud i 2017.

IMDi har hatt et godt samarbeid med Utdanningsdirektoratet både i forbindelse med etableringen av ordningen og tildelingen av tilskuddet.

IMDi har utarbeidet forslag til styringsparametere og resultatkrav for *Jobbsjansen del B* som ble oversendt departementet i november 2017.

Jobbsjansen del C: Forlenget kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogram

IMDi mottok kun 14 søknader i 2017. Årsaken til at søknadssummen ble lavere enn tilskuddsrammen handlet trolig om at ordningen var i en etableringsfase. Mange av kommunene som tilbyr et tredje år i introduksjonsprogrammet gir ofte ikke tilbudet for et helt tredje år, hvilket er et krav for å få innvilget del C. Dermed er mange kommuner uaktuelle for ordningen. Målgruppen er per dags dato for liten til at det kan forventes mange søknader. I takt med IMDi's oppfordringer om mer bruk av utdanningsrettede løp, vil forhåpentligvis flere kommuner søke denne ordningen for 2018.

12 prosjekter ble tildelt midler i 2017. Prosjektene hadde som mål å ha 127 deltakere i 2017.

Samarbeid og oppfølging

IMDi følger prosjektene og fremgangen tett. Hensikten med oppfølgingen er å sikre at prosjektene jobber i henhold til rundskrivet, og at de oppnår gode resultater.

Erfaringsdeling foregikk i 2017 via seminarer/konferanser og gjennom prosjektkatalogen som beskriver alle prosjekter finansiert fra både *Jobbsjansen* og *Kommunale utviklingsmidler*. I tillegg til den nasjonale konferansen for kommuner som mottok tilskudd for *Jobbsjansen del A* og *C* og *Kommunale utviklingsmidler*, arrangerte IMDi også en samling for prosjektene under *Jobbsjansen del B*. Målsettingen var også her kunnskapspåfyll, erfaringsdeling, nettverksbygging og fokus på muligheter, samt utfordringer i oppstartsfasen. Tilbakemeldingene fra prosjektene har vært utelukkende gode.

Det har også blitt avholdt flere regionale oppfølgingsmøter med de ulike prosjektene i regi av IMDi. Prosjektkommunene ble også invitert til fagverkstedene i 2017.

Prosjekt mål del B:
953 deltakere

Prosjekt mål del C:
127 deltakere

Statlige tilsyn og fylkesmannens klagesaker

Tilsyn med introduksjonsloven

Fylkesmennene skal føre tilsyn med kommunenes oppfyllelse av pliktene i introduksjonsloven. Målet er å sikre at kommunene oppfyller minstekravene i loven og tilhørende forskrifter. Fylkesmennenes tilsyn forhindrer regelverksbrudd, ivaretar rettssikkerheten til deltakerne i lovens ordninger og bidrar til læring og forbedring i kommunene.

IMDi fastsetter tema for nasjonale tilsyn for tre år av gangen, utarbeider tilsynsdokumenter og arrangerer årlig samling for fylkesmannsembetene på introduksjonslovens område. Tilsynsystema for de nasjonale tilsynene som skal gjennomføres i perioden 2017-2019 er kommunenes utarbeidelse av individuell plan for deltakere i introduksjonsprogram. Temaet omfatter både plan for introduksjonsprogrammet og plan for opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

IMDi har informert kommunene om nytt tilsynsystema og hvilke krav som stilles i regelverket. I samarbeid med Kompetanse Norge har IMDi utarbeidet maler for individuell plan med tilhørende veiledninger som kommunene kan benytte. Mange kommuner har tatt i bruk malene, noe gjennomførte tilsyn også viser. Fylkesmannsembetene har i forkant av tilsynene gjennomført regelverkssamlinger for kommunene, noen i samarbeid med IMDi. Samlet sett skal kommunene være godt forberedt på tilsynsystemaet og hvilke krav som stilles i regelverket.

I henhold til fylkesmennenes tildelingsbrev 2017 skulle hvert embete gjennomføre minimum to tilsyn per år. Fylkesmennene har i 2017 gjennomført 29 av minimum 34 tilsyn. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har ikke gjennomført tilsyn i 2017, men har valgt ut tilsynskommuner og vil gjennomføre fire tilsyn i 2018. Fylkesmannen i Hedmark har varslet tilsyn i to kommuner, men gjennomføringen av tilsynene har blitt utsatt til januar/februar 2018. Fylkesmannen i Nordland har kun gjennomført ett av to planlagte tilsyn i 2017.

Det foreligger så langt endelige tilsynsrapporter fra 12 tilsyn³⁹. I seks av tilsynene har fylkesmennene funnet lovbrudd. Til sammen er det i disse seks tilsynene påpekt 19 lovbrudd.

³⁹ Endelige resultater vil oversendes i IMDis halvårsrapport 2018.

Det er så langt funnet 19 lovbrudd i seks av tilsynene.

Fylkesmennene har i 2017 gjennomført 29 av minimum 34 tilsyn.

Tabell 3-1: Resultater fra tilsynsrapporter 2017 (12 tilsynsrapporter per 15.01.2018)

Kontrollspørsmål	Antall lovbrudd
Utarbeider kommunen en individuell plan som fastsettes ved enkeltvedtak?	5
Er planen individuelt tilpasset og utarbeidet i samråd med deltakeren?	3
Inneholder den individuelle planen programmets start, tidsfaser og en angivelse av tiltakene i programmet?	3
Bli den individuelle planen tatt opp til ny vurdering med jevne mellomrom og ved vesentlig endring i deltakerens livssituasjon?	3
Bli vesentlige endringer i den individuelle planen fastsatt ved enkeltvedtak?	5
Totalt antall lovbrudd	19

Kilde: Fylkesmannens tilsynsrapporter

I fem av tilsynene, hvor det ikke er påpekt lovbrudd i den endelige tilsynsrapporten, har kommunen endret sin praksis i forbindelse med tilsynet, noe som tyder på at kommunens praksis før tilsynet ikke var i samsvar med kravene i regelverket.

Lovbruddene skyldes i hovedsak at kommunene ikke fastsetter den individuelle planen som enkeltvedtak i tråd med forvaltningsloven. Planen er ikke samlet til ett dokument, innholdet i planen er ikke begrunnet og det informeres ikke om klageadgangen. I noen tilfeller har deltakerne heller ikke vært kjent med at de har en individuell plan. Vesentlige endringer i planen blir på samme måte heller ikke fastsatt som enkeltvedtak i tråd med forvaltningsloven. Dette svekker rettssikkerheten til den enkelte deltaker og gjør at planen fremstår som mindre forpliktende for deltaker og kommune. Videre er målsetninger og tiltak i planene i enkelte tilfeller for generelle og ikke individuelt tilpasset til deltakerens opplæringsbehov og hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg.

Kommunene ser i stor grad ut til å oppfylle kravene til kartlegging av deltakerens kompetanse og opplæringsbehov og at den individuelle planen skal utarbeides i samråd med deltakeren. Deltakeren får veiledning om den individuelle planen og det benyttes tolk dersom det er behov for det. Flere av kommunene har gode samarbeidsrutiner mellom flyktningetjenesten, NAV og voksenopplæringen. I de fleste tilfellene evalueres deltakerens målsetninger og tiltak i programmet jevnlig og ved vesentlige endringer i deltakerens livssituasjon. Det er likevel ikke alltid at endringer i kvalifiseringsløpet ses i sammenheng med den individuelle planen og medfører endringer i selve planen.

Gjennomførte tilsyn vedrørende kommunenes utarbeidelse av individuell plan har så langt ikke avdekket behov for endringer i regelverk eller retningslinjer.

IMDi deltar på *Arena for nasjonal samordning av tilsyn med kommunene* i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Målet med samarbeidet er å effektivisere og samordne hvordan statlig tilsyn blir planlagt og gjennomført. Det skal legges til rette for at nasjonale tilsynsmyndigheter kan opptre mer enhetlig overfor fylkesmennene og kommunene.

Fylkesmennens klagebehandling

Fylkesmennene er klageinstans for enkeltvedtak truffet etter introduksjonsloven og tilhørende forskrifter.

IMDi skal på bakgrunn av fylkesmennenes årsrapporter gi en oppsummering til departementet om hva det klages på og hva som er fylkesmannens avgjørelse i de ulike sakene. Fylkesmennenes årsrapportering har frist 1. mars. IMDi vil derfor komme tilbake til dette i halvårsrapport for 2018.

Tilsystema for 2017 - 2019 er kommunenes utarbeidelse av individuell plan for deltakerne.

Samarbeid med arbeidsgivere for å øke arbeidsdeltakelsen til innvandrere

IMDi oppfordrer kommunene til å kontakte og bruke lokalt næringsliv i integrering av nyankomne flyktninger. I IMDi's kommuneundersøkelse⁴⁰ for 2017 er det kun 7 prosent av kommunene som oppgir at de ikke har noen særskilte tiltak knyttet til samarbeid med lokalt næringsliv om integrering av innvandrere i arbeidslivet (N=310). De fleste kommunene (60 prosent) benytter NAV sitt nettverk i lokalt næringsliv. 43 prosent av kommunene har egne samarbeidsavtaler mellom kommunen og lokale arbeidsgivere (f.eks. norskopplæring, arbeidspraksisplasser eller mentorprogrammer).

IMDi som bindeledd mellom kommuner og næringsliv

I 2017 fikk IMDi i oppgave å fortsette sin rolle som bindeledd mellom kommuner og næringslivet. IMDi skal være pådriver for at næringsaktører som ønsker å bidra med praksisplasser, eller andre tilbud som kan være aktuelle for deltakere i introduksjonsprogrammet, lettere skal kunne komme i kontakt med kommuner.

I 2017 har IMDi mottatt 20 henvendelser knyttet til bindeleddsfunksjonen. Av disse resulterte åtte henvendelser i videre oppfølging, samtidig ble flere av henvendelsene fra 2016 fulgt opp.

I 2017 har det vært dialog med NAV om enkelthenvendelser på region/fylkesnivå, hovedsakelig i østlandsområdet, da det er der de fleste bedriftene som har kontaktet IMDi har hovedkontor.

IMDi arrangerte 9.12.2017 et fellesmøte for å følge opp utvalgte næringslivsaktører og kommuner de har vært i kontakt med i forbindelse med bindeleddsopdraget. Erfaringsutvekslingen ble dokumentert av Pure Consulting og resulterte i en kort rapport.

Rapporten viser at bedriftenes krav til flyktningene de ønsker å ansette er sammensatt – både hva gjelder antall kandidater og hvilken profil disse bør ha. Noen trenger IT-eksperter med lang utdanning og andre ønsker ansatte til enklere og mer manuelle arbeidsoppgaver. Størrelsen på selskapene avgjør ofte mulighet til å koordinere kontakt med det offentlige. En enhetlig tilbakemelding fra samtlige aktører er behovet for enkelhet i kontakten med det offentlige. Aktørene opplever dagens system som vanskelig, tidkrevende og kontakten har ikke gitt god nok uttelling når det gjelder å finne kandidatene som bedriftene etterspør.

Bedriftene ønsker at man bygger videre på det som fungerer godt, og i tillegg tenker nytt rundt å tilby arenaer hvor gründere, sosiale entreprenører, NAV og næringslivet møtes. Erfaringsutvekslingen synliggjorde behovet for mer dialog mellom næringslivet og sentrale sektormyndighetene, ikke bare når det kommer til samarbeid om praksisplasser, men også spørsmål om overordnede rammer og verktøy.

Gjennom arbeidet med bindeledd har IMDi fått mer kunnskap om arbeidsgiveres perspektiv i integreringsarbeidet. IMDi tar dette med seg videre, og vil i sam-

IMDi skal være pådriver for at næringsaktører som ønsker å bidra med praksisplasser, eller andre tilbud som kan være aktuelle for deltakere i introduksjonsprogrammet, lettere skal kunne komme i kontakt med kommuner.

⁴⁰ I Kommuneundersøkelsen gjennomfører IMDi en årlig innsamling av surveydata fra kommunene og bydelene i Oslo (gjennomført første gang i 2014). Undersøkelsen er rettet til rådmenn/bydelsdirektører. Dataene som samles inn er kommunenes egenrapportering om hvordan de arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere i sin kommune.

arbeid med arbeidsgivere og NAV se hvordan vi kan finne løsninger på de utfordringene som ble løftet.

Arbeid for økt mangfold i arbeidslivet

Det statlige mangfoldsnettverket består av ni statlige virksomheter, som til sammen representerer 70 000 arbeidsplasser. IMDi har på vegne av medlemmene i nettverket vært oppdragsgiver for prosjektet «Profesjonell rekruttering er likestilt rekruttering – en kartlegging av rekrutteringspraksis i virksomhetene i det statlige mangfoldsnettverket». Formålet var å få et kunnskapsgrunnlag for å vurdere om det er behov for tiltak i virksomhetene for at egen rekrutteringspraksis skal fremme mangfold og likestilling. Fafo leverte sluttrapport desember 2017.

Rapporten konkluderer med at rekrutteringspraksis i disse virksomhetene i liten grad skiller seg avgjørende fra andre deler av arbeidslivet. IMDi vil sammen med de øvrige virksomhetene i mangfoldsnettverket følge opp rapportens funn gjennom å arrangere fagdag om rekruttering for virksomhetene og en nasjonal konferanse om rekruttering i regi av Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

Standardisering og sertifisering innen mangfoldsledelse

IMDi er medlem av sertifiseringskomiteen for sertifisering av rekrutteringspersonell regi av Det norske veritas (DNV). Hensikten er å bidra til rekrutteringsprosesser i arbeidslivet som ivaretar hensyn til mangfold og inkludering. I 2017 startet arbeidet med å oppgradere standarden for sertifiseringsordningen.

IMDi deltar i arbeidet med å utvikle norsk standard for mangfoldsledelse i organisasjoner. Det er nedsatt en komite i regi av Standard Norge. Utkast til standarden har vært på høring og forventes vedtatt våren 2018.

IMDi er medlem i arbeidsgruppen *WG8 Diversity and Inclusion* under komiteen *ISO/TC 260 Human Resources Management*. Arbeidsgruppen skal utvikle internasjonal standard for mangfold og inkludering i organisasjoner verden over.

Tilskudd til mentor- og traineeordninger for personer med innvandrerbakgrunn

Tilskuddsordningen skal bidra til at personer med innvandrerbakgrunn får innpass i arbeidslivet, eller får en jobb som er tilpasset egen kompetanse og kvalifikasjoner. Ordningen skal også bidra til at virksomheter blir tilført ny kunnskap og nye erfaringer med mangfold. Virksomheter i både privat og offentlig sektor kan søke på ordningen.

I 2017 var det satt av 4,085 mill. kroner til mentor- og traineeordningen. IMDi erfarer økende interesse for å søke disse tilskuddsmidlene og mottok i 2017 51 søknader med en samlet søknadssum på 24,7 mill. kroner. Følgende 10 organisasjoner og virksomheter ble tildelt tilskudd: Hovedorganisasjonen Virke i samarbeid med Seema AS, Oslo kommune, Likestilling, inkludering og nettverk (LIN), Asker Næringsråd, Verdiskaping i norsk næringsliv (VINN, Narvik), Inovati, Fjell kommune, Arendal kommune, Kvinneuniversitetet Nord i samarbeid med Coop Nordland og Vestfold Røde Kors.

IMDi har hatt løpende kontakt med tilskuddsmottakerne gjennom dialog og oppfølging. IMDi arrangerte erfaringsseminar for programmene.

Mentor- og traineeordninger:

Ti prosjekter fikk tilsammen 4,085 mill.kr.

Tilskudd til etablereropplæring for innvandrere

Tilskuddsordningen skal både gi særtilbud for innvandrere, og legge til rette for etablereropplæring for innvandrere gjennom å styrke og utvikle det ordinære tilbudet. I perioden 2017-18 blir det gjennomført en følgeevaluering av tilskuddsordningen. Rapport skal foreligge desember 2018.

Kommuner og fylkeskommuner samt virksomheter med spisskompetanse kan søke. I 2017 mottok IMDi 26 søknader, mer enn dobbelt så mange som foregående år. 13 prosjekter ble tildelt midler på til sammen 6,37 mill. kroner. Nesten halvparten av midlene, 3,5 mill. kroner, ble tildelt Norsk Senter for Flerkulturell Verdiskapning (NSFV) i Buskerud fylkeskommune til videreutvikling av et nasjonalt kompetansesenter.

Analysen av prosjektrapporteringene for 2014-2017 viser en positiv utvikling ved at opplæringstilbudet og etterspørselen etter ordningen har økt betraktelig. Tre av prosjektene har i 2016/2017 utviklet et digitalt læringsforum og digitale læringsverktøy for at gründere og veiledere skal få lik mulighet for egenlæring uansett hvor i landet de bor.

I tett samarbeid med NSFV har IMDi for fjerde gang arrangert Energetics konferansen som i år ble åpnet av kommunal og moderniseringsministeren med over 150 deltakere. Konferansen er en arena for å utveksle erfaringer og innspill fra gründermiljøer og næringslivet.

Departementet har igangsatt en evaluering av tilskuddsordningen.

Nordisk samarbeid

Nordisk møte om enslige mindreårige barn og unge

I april arrangerte IMDi i samarbeid med Nordisk ministerråd og Nordens Velferdssenter et seminar med sentrale nordiske myndighetsaktører der man drøftet ulike problemstillinger knyttet til enslige mindreårige (april). Hovedtema var ulike boløsninger, levekårsutvikling i registerdata, utdanning og hva som skjer med de som får avslag og går under jorden. I 2015 søkte totalt 45 765 enslige mindreårige barn og unge asyl i Norden. Mer enn halvparten av det totale antallet som kom til EU, kom til Norden. Både politikere og praktikere etterlyser kunnskap og eksempler på gode arbeidsmetoder. Møtet presenterte ny forskning bl.a. fra Berit Berg (forskningsleder ved NTNU – Samfunnsforskning), Eskil Wadensjö (professor ved Institutet för social forskning vid Stockholms universitet), Lutine de Wal Pastoor (forsker ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress). Av flere eksempler fra praksisfeltet informerte Thor Heyerdals videregående skole i Larvik om sitt arbeid som har ført til økt gjennomføring og mindre frafall. Seminaret ble fulgt opp med de samme inviterte desember da Nordens velfærdscenter inviterte til konferanse i København om tidlig innsats for enslige mindreårige og nyankomne familier.

Nordisk komparativ workshop om introduksjonsordning på den Internasjonale Metropolis konferansen

IMDi og Nordisk ministerråd arrangerte september workshopen *Look to Scandinavia? The Introduction program for newly arrived refugees* på den årlige internasjonale Metropolis konferansen i Haag i Nederland. Resultater ble belyst gjennom statistikk, evalueringer og brukerundersøkelser fra Danmark, Sverige og Norge. OECD innledet til debatt og spurte om de skandinaviske intro-

**Etablereropplæring
for innvandrere:**
13 prosjekter fikk
tilsammen 6,37 mill.kr.

duksjonsprogrammene kan være modell for andre land. Representanter og forskere fra SSB, NIBR og UiO presenterte resultater fra Norge, mens representanter fra Rockwool og Universitetet i Stockholm, la fram resultater fra henholdsvis Danmark og Sverige. Salen og presentasjonene ga gode innspill til mer fokus på arbeidsrettede løp, mentorordninger, samt nytten av å måle samfunnsdeltakelse - ikke bare overgang til arbeid og utdanning. Workshopen konkluderte med at, til tross for utfordringer, har andre land mye å hente fra Skandinavia med hensyn til strukturert introduksjon av nyankomne og overvåking av resultater gjennom statistikk og evalueringer. Store EU-land som Frankrike og Tyskland kan ikke vise til samme systematikk.

Nordisk embetsmannsmøte

Det årlige uformelle embetsmannsmøte om integrering ble i år avholdt november 2017. Vertskapet rullerer og i 2017 inviterte Utlendings- og integreringsministeriet i Danmark til møte i København. Embetsmannsgruppen på ledernivå utveksler informasjon om nye politiske initiativ og tiltak, gir kontaktinformasjon til ansvarlig fagpersoner på ulike felt og utvikler referansemateriale med oppdatert statistikk. På programmet sto Fafos evaluering av introduksjonsloven, arbeidsrettet innsats for kvinner, komparativ statistikk og forebygging av ekstremisme.

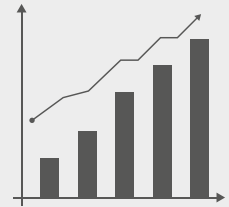
Nordisk ekspertgruppe om integrasjon på arbeidsmarkedet

IMDi har siden mai 2017 deltatt i en nordisk ekspertgruppe om integrasjon på arbeidsmarkedet. Nordisk ministerråd har gitt Nordens velferdssenter ansvaret for prosjektet *Nordisk samverkan om integration* for å understøtte erfaringsdeling mellom de nordiske landene, med fokus på såkalte lærende eksempler.

Det har vært avholdt to møter i ekspertgruppen i 2017, hvor deltakerne har presentert vellykkede eksempler på innsatser og tiltak fra sine respektive land. Nordens velferdssenter skal i 2017-2018 være en clearing-central og et nordisk nav for utvikling og erfaringsutveksling om integrasjon. Det har blitt opprettet en nettside som presenterer arbeidet og de lærende eksemplene.⁴¹

Norge, ved KS og IMDi, har tatt opp et behov for å sammen definere noen enkle, felles kriterier for hva vi mener er «god praksis», som kan være et grunnlag når vi skal velge eksempler. Vi opplever det som litt krevende å skulle velge ut lærende eksempel uten slike kriterier, og at det kan bli litt for tilfeldig hva som velges ut. Vi har informert om FoU-oppgavet *Modeller for definering og formidling av god praksis* som går ut på å utvikle og prøve ut modeller/prinsipper som IMDi skal legge til grunn når vi definerer og formidler hva som er god/anbefalt praksis på ulike områder.

Samarbeidet fortsetter i 2018.

Andre land har mye å hente fra Skandinavia med hensyn til strukturert introduksjon av nyankomne og overvåking av resultater gjennom statistikk og evalueringer.

IMDi har siden mai 2017 deltatt i en nordisk ekspertgruppe om integrasjon på arbeidsmarkedet.

⁴¹ <http://www.nordicwelfare.org/sv/Projekt/Integration/Nordiskt-integrationssamarbete/>

3.3 Deltakelse og fellesskap

Frivillig innsats og deltakelse i frivillige organisasjoner

Frivillig innsats og frivillige organisasjoner står sentralt i det norske samfunnet. 61 prosent av befolkningen over 16 år deltar hvert år i frivillig arbeid av forskjellig art, og innsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer ifølge beregninger 147 800 årsverk. Innvandrere og barna deres deltar i mindre grad enn majoriteten, men forskjellen kan i stor grad forklares med sosioøkonomiske faktorer, og justert for dette ligger minoritetsbefolkningens deltakelse i frivillig arbeid på omtrent samme nivå.

Frivillig sektor er en viktig ressurs i integreringsarbeidet. Frivilligheten og frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i å få nyankomne innvandrere raskt inn arbeids- og samfunnsliv. Den ressursen frivilligheten utgjør ble tydelig under de store asylankomstene, i 2015 med en omfattende mobilisering av frivillige i kommunene. Mange kommuner arbeider nå med å finne gode samarbeidsløsninger med frivillig sektor, med utvikling av frivillighetsstrategier og planer for samarbeid med frivilligheten om integrerings- og inkluderingsarbeid.

IMDi forvalter flere tilskudd og tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner på integreringsfeltet. IMDi utformer regelverk og rundskriv, behandler søknader og tildeler tilskudd, og innhenter rapporter fra tilskuddsmottakerne. Tilskuddsordningene omtales enkeltvis under (Tilskuddsordning for frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse omtales sammen med IMDis øvrige arbeid på dette feltet).

For å legge til rette for møteplasser har IMDi utviklet metoder som kommunene kan bruke for samarbeid mellom kommunene, arbeids- og næringslivet, frivilligheten og innvandrere. IMDi formidler også gode eksempler på integreringsfremmende tiltak og aktiviteter fra frivilligheten, til kommuner og andre aktører.

IMDis årlige frivillighetskonferanse ble avholdt i november 2017, i samarbeid med Norsk Friluftsliv, og med bred deltakelse fra både kommuner (forvaltere av IMDis tilskuddsordning og andre) og frivillige organisasjoner. Konferansen viser frem mange gode metoder og eksempler på samarbeid mellom kommuner og frivilligheten og hvordan frivilligheten bidrar til integrering i lokalsamfunn.

IMDi har utarbeidet *Strategi for IMDis arbeid med frivillighet og deltakelse i sivilsamfunn (2017-2021)*. Strategien skisserer satsningsområder for IMDis arbeid på feltet framover: Kunnskapsutvikling, kompetanseoverføring og videreutvikling av tilskuddsarbeidet. Strategien skal følges opp med konkrete årlige tiltaksplaner.

Oppdraget med en helhetlig gjennomgang av tilskuddsordningene under kap. 496, post 71 *Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet*, ble igangsatt våren 2017, og ferdigstilles i januar 2018. Gjennomgangen vil gi en evaluering av i hvilken grad tilskuddsordningene har bidratt til å fremme målsettingene med ordningene, og skal danne grunnlag for vurdering og anbefaling av eventuelle endringer av tilskuddsordningene under post 71.

IMDis samlede rapportering for 2017 for alle tilskuddsordningene til frivillig virksomhet ferdigstilles innen innen 01.06.18.

Frivillighet er en viktig ressurs i integreringsarbeidet.

Tilskudd til frivillig sektor.

IMDi tilrettelegger for konferanser og andre møteplasser.

Tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn

Formålet med tilskuddsordningen er å skape økt tillit til og økt tilhørighet i det norske samfunnet. Tilskuddsordningen administreres av 20 kommuner med et stort antall innbyggere med innvandrerbakgrunn. Det gis støtte både til drift av lokale innvandrersorganisasjoner, og til aktiviteter og tiltak i lokalsamfunn.

Formålet med driftsstøtte til lokale innvandrersorganisasjoner er å medvirke til å styrke innvandrerbefolkningens deltakelse i organisasjonslivet og i sosiale nettverk. Formålet med aktivitetsstøtte til frivillig virksomhet er å skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen.

I 2017 ble det satt av 13,43 mill. kroner til denne tilskuddsordningen, hvorav 2,3 mill. kroner var øremerket organisasjoner og aktiviteter i Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand.

I 2016 søkte 154 lokale innvandrersorganisasjoner om til sammen 3,5 mill. kroner i driftsstøtte. Det ble gitt driftsstøtte til 128 innvandrersorganisasjoner på totalt 2,6 mill. kroner. Ca. 11 000 medlemmer ble omfattet av denne driftsstøtten. I 2016 ble det sendt inn 561 søknader om aktivitets- og tiltaksstøtte på til sammen kr. 24,7 mill. Totalt ble det innvilget 381 søknader på til sammen 7,9 mill. kroner. Lokale innvandrersorganisasjoner mottok rundt 40 prosent av aktivitets- og tiltaksstøtten. Totalt deltok rundt 123 000 personer på disse tiltakene. Rapportering på fordelingen av midlene i 2017 kommer juni 2018.

IMDis intensjonsavtaler med frivillige organisasjoner

IMDi har intensjonsavtaler med åtte landsomfattende organisasjoner:

- Den Norske Turistforening
- Frivillighet Norge
- Norges Fotballforbund
- Norges Idrettsforbund
- Norges Røde Kors
- Norsk Folkehjelp
- Norske Kvinners Sanitetsforening
- Redd Barna

Samarbeidet med organisasjonene skal bidra til bedre integrering for flyktninger og innvandrere, og å øke deres deltakelse i samfunnslivet. Organisasjonene har et stort nettverk av lokalavdelinger og lag rundt i kommunene, og organiserer tusenvis av frivillige. Dermed når de også ut til et stort antall kommuner og frivillige over hele landet med sine aktiviteter og tiltak. I 2017 fikk disse organisasjonene tildelt til sammen 3,2 mill. kroner i tilskudd til integreringsprosjekter, som er på samme nivå som i 2016. IMDI vil fornye og inngå nye intensjonsavtaler i 2018.

Tilskudd til informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere

Ordningen skal bidra til å styrke frivillige organisasjoners arbeid med informasjon og veiledning til nyankomne innvandrere i lokalsamfunnet.

I 2017 ble det tildelt støtte til 13 informasjonsprosjekter, som omfatter tiltak rettet mot ulike grupper arbeidsinnvandrere, familieinnvandrere og andre. Prosjektene varierer med hensyn til metoder og tematikk, og har geografisk spredning til ulike deler av landet. De fleste av disse var videreføringer fra 2016.

IMDi har intensjonsavtaler med frivillige organisasjoner.

Innsats for særlig utsatte innvandrergupper

I Prop. 1 S (2016-2017) var det satt av 2 mill. kroner til tre organisasjoner. Støtten ble fordelt slik: MiRA - Ressursenter for innvandrer- og flyktningkvinner (500 000 kroner), Kirkens Bymisjon v/Primærmedisinsk Verksted (1 mill. kroner) og Refugee Alliance (500 000 kroner).

Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner

Tilskuddsordningens formål er å stimulere til aktiviteter som bidrar til at beboere i mottak får en meningsfull hverdag og blir bedre forberedt for deltakelse i arbeid eller utdanning.

I 2017 ble det bevilget 29,5 mill. kroner til videreføring av tilskuddsordningen for integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner.

Det ble tildelt midler til 86 prosjekter. Av disse var det fem organisasjoner som ved sentralledet søkte om en pott til fordeling til sine lokallag. Det ble igangsatt aktiviteter i alle regioner. Som i 2016 har flere av prosjektene kombinert norsk-trening, arbeidsrettede tiltak og kunnskap om det norske samfunnet med idretts- og friluftaktiviteter.

Forebygging av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

IMDis arbeid med forebygging av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse innebærer å være et kompetansesenter på feltet, og å bidra med kunnskapsformidling til kommuner, sentrale sektormyndigheter og andre aktører. Forebyggingsarbeidet innebærer også oppfølging av minoritetsrådgiverordningen og av integreringsrådgivere, tilskudd til frivillige organisasjoners forebyggende prosjekter, samt videreutvikling av IMDis regionale rolle på feltet. Det ble i 2017 igangsatt et arbeid for å tydeliggjøre sammenhengene mellom IMDis bosetting- og kvalifiseringsarbeid, og forebygging. Forslag til hvordan IMDi kan bistå kommunene i arbeidet mot negativ sosial kontroll mm. vil foreligge i 2018.

Regjeringens *Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)* (heretter kalt handlingsplanen), ble lansert 08.03.18. Koordinering av planen og oppfølging av konkrete tiltak er en viktig del av IMDis forebyggingsarbeid. Planen inneholder til sammen 28 tiltak, fordelt på fem innsatsområder: Et styrket rettsvern for utsatte, styrke hjelpen til personer som bryter med familien, endring av holdninger og praksis i berørte miljøer, styrke kunnskap i tjenestetilbudet og styrke forskning og kunnskapsdeling. IMDi koordinerer handlingsplanen i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet. I 2017 har koordineringsarbeidet vært konsentrert om å etablere samarbeid med samtlige departement og direktorat, og en referansegruppe for arbeidet. IMDis bidrag i arbeidet mot vold og overgrep, herunder negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er styrket gjennom koordineringen av handlingsplanen. IMDI vil publisere en rapport om status for alle tiltakene i handlingsplanen innen innen 15.05.18.

IMDi har hatt flere informasjonsmøter med ulike aktører og frivillige organisasjoner i løpet av 2017, og har også deltatt på møter i regi av frivillige organisasjoner om temaet, jf. tiltak 27a i handlingsplanen. IMDI har presentert norske erfaringer i ulike internasjonale sammenhenger, i Norge og på europeisk konferanse i Portugal i september (II ECDV), jf. tiltak 27 b i handlingsplanen. Erfarings- og

29,5
millioner kroner
til integreringsprosjekter
i asylmottak i 2017.

IMDi arbeider med forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

kunnskapsutveksling til og mellom innvandrersorganisasjoner, ressurspersoner og myndigheter og også internasjonalt, fortsetter utover 2018.

IMDi er en aktør på nettstedet *ung.no* der ungdom får svar på spørsmål av fagfolk på en rekke temaer. I tillegg kan ungdom lese artikler om ulike temaer og få informasjon om sine rettigheter. I 2017 var det 21,1 mill. sidevisninger på *ung.no*, noe som er en økning på 27 prosent fra 2016. IMDi svarte på 212 spørsmål, primært knyttet til negativ sosial kontroll og norsk identitet.

Minoritetsrådgivere

Minoritetsrådgiverne dekker 25 ungdomsskoler, videregående skoler og veiledningssenter fordelt over landet. Ved utgangen av 2017 var det totalt ansatt 21 minoritetsrådgivere, og IMDi arbeidet med ansettelse til de vakante stillingene. Et flertall av minoritetsrådgiverne har ansettelsesforhold med IMDi, andre er direkte ansatt i fylkeskommunen eller kommunen. IMDi har det faglige ansvaret for alle og samarbeider med skoleeierne og fylkeskommuner.

Minoritetsrådgiverne arbeider både på individ- og systemnivå. De bidrar til å styrke kompetansen i skolesektoren om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og anvender ulike metoder for å bevisstgjøre elever i målgruppa om rettigheter, det å ta egne valg, seksualitet, konflikthåndtering, kjærlighet og ekteskap. Rådgiverne er også tilgjengelige for elever for individuelle samtaler og oppfølging, dersom de er bekymret eller utsatt for press og tvang i forbindelse med ekteskap og relatert problematikk. I 2016 rapporterte minoritetsrådgivere om totalt 261 saker, fordelt på en rekke ulike type saker og problemstillinger, mange knyttet til opplevd negativ sosial kontroll. Tall for 2017 vil foreligge 1. kvartal 2018.

Handlingsplanens tiltak 24 b gir IMDi oppdrag om å videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere på skoler. IMDi har utredet alternativer til dagens ordning, og vil arbeide videre med utvikling av ordningen, i tett samarbeid med departementet.

Integreringsrådgivere

Ordningen med integreringsrådgivere ble etablert i 2008. Integreringsrådgiverne er ansatt som spesialutsendinger fra Utenriksdepartementet (UD), med IMDi som faglig ansvarlig direktorat. De arbeider ved utenriksstasjonene i Ankara (dekker Tyrkia og Iran), Amman (dekker Jordan og Irak), Islamabad (dekker Pakistan og Afghanistan) og Nairobi (dekker Kenya og Somalia). Dette er områder som mange innvandrere i Norge har opprinnelse fra og hvor tvangsekteskap og kjønnslemlestelse forekommer. Integreringsrådgiverne arbeider med problemstillinger knyttet til negativt sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i utlandet. Deres arbeid er godt forankret på de respektive utenriksstasjonene, og er i økende grad kjent i utenrikstjenesten og i tjenesteapparatet i Norge.

Integreringsrådgiverne er tilgjengelige med råd og veiledning for utsatte personer som befinner seg i utlandet, og for tjenesteapparatet som har oppfølgingsansvaret i Norge. Det har vært en økning i antall saker integreringsrådgiverne har arbeidet med de siste årene. I 2016 rapporterte integreringsrådgiverne om 202 nye saker, en økning fra 154 saker i 2015. Tall for 2017 vil foreligge 1. kvartal 2018.

Forklaringer på at antall saker øker, kan være at ordningen nå er godt etablert og at flere ansatte i hjelpeapparatet kjenner til integreringsrådgivernes kompetanse og funksjon.

21 minoritetsrådgivere er tilknyttet skoler i ulike deler av landet.

Integreringsrådgivere arbeider ved fire utenriksstasjoner og dekker åtte land.

Flere ganger i året er integreringsrådgiverne i Norge for å bygge kompetanse hos ansatte i tjenesteapparatet her hjemme, og for å møte samarbeidspartnere og oppdragsgiver. En viktig målsetting er å øke kunnskapen om problematikken og om forebyggende tiltak i møte med utsatte, som kan forhindre utreise og kostnadskrevede operasjoner for å bistå personen med retur til Norge. Arbeidet med kompetanseheving skjer i økende grad i samarbeid med IMDi's regionkontor, samt med samarbeidspartnere i nettverket til integreringsrådgiverne, UD og IMDi.

Handlingsplanens tiltak 24 d om å videreutvikle ordningen med integreringsrådgivere ved utvalgte utenriksstasjoner, følges opp av IMDi, blant annet med revidering av mandat og utvikling av plan for kompetanseheving. Arbeidet har pågått i 2017 og fortsetter i 2018.

Regionalt samarbeid og samordning av arbeidet mot vold

I samtlige av IMDi's regioner gjennomføres arbeid og aktiviteter for å forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i tverrfaglige nettverk på region og fylkesnivå. IMDi's ansvar for denne type nettverk ble i 2017 overført til de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), i hhv. Tromsø, Trondheim, Bergen, Oslo og Kristiansand. IMDi's regionkontor er fortsatt aktive i nettverkene, og samarbeider med RVTS-kontorene om gjennomføring av ulike arrangement for kompetanseheving.

Tilskudd til frivillige organisasjoners forebyggende og holdningsskapende arbeid

Formålet med ordningen er å stimulere frivillige organisasjoner til å forebygge tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet, gjennom å arbeide for endring av holdninger og praksis i aktuelle miljøer. I en rekke av prosjektene som mottok tilskudd i 2017 inngår rettighetsinformasjon til utsatte (jf. handlingsplanens tiltak 19). I 2017 fikk 33 prosjekter støtte over ordningen på til sammen 9,43 mill. kroner. IMDi mottok 53 søknader på til sammen 21,51 mill. kroner.

Organisasjonene har fått støtte til ulike typer informasjons- og endringsarbeid. Eksempel på tiltak er samtalegrupper for jenter og kvinner, gutter og menn,

Regionalt samarbeid
og samordning av arbeidet
mot vold

Tabell 3.2: Prosjekter som fikk tildelt midler til forebyggende og holdningsskapende arbeid , etter tema for prosjektet. 2015-2017

Tema for prosjektet	Antall prosjekter		
	2015	2016	2017
Tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet	12	16	17
Tvangsekteskap og alvorlig begrensning av unges frihet	5	8	13
Tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	0	3	0
Tvangsekteskap	7	0	0
Kjønnslemlestelse	1	2	3

Kilde: IMDi

dialog- og debattmøter for unge og voksne, foredrag, workshops, empowermentkurs og utgivelse av bok.

I 2017 mottok Oslo Røde Kors 0,5 mill. kroner for å gjennomføre kampanjen *#stoppekstremkontroll*. Den overordnede målsetningen med kampanjen er å mobilisere unge til å snakke om ekstrem kontroll. Kampanjen ville senke terskelen for å snakke om og reflektere rundt temaet ekstrem kontroll. IMDi har bistått med faglig oppfølging og veiledning av kampanjen (jf. tiltak 18 a i handlingsplanen).

Områdesatsing

Myndighetene har i flere år brukt områdesatsinger til å heve byområder som trenger det. Levekårsutfordringer er sammensatte og har komplekse årsaker. Å snu en negativ utvikling fordrer innsats fra flere sektorer samtidig. I områdesatsing jobber kommune og stat koordinert og på tvers av sektorer. Innsatsen skal gi områdene både fysiske og sosiale løft.

Det foregår følgende områdesatsinger i Oslo hvor IMDi bidrar både med tilskuddsmidler og faglig innsats:

- Groruddalssatsingen (2017-2026)
- Oslo Sør-satsing (2008-2017)
- Områdesatsing Indre Oslo Øst (Tøyensatsing – 2013-2018)
- Grønlandssatsing (2017-2018)

IMDi har lang erfaring med områderettede innsatser, primært knyttet til langsiktige og forebyggende tiltak. Fokuset i satsingene har særlig handlet om barn og unges oppvekstvilkår, men arbeidet har også vært rettet inn mot bedre levekår, økt sysselsetting, bedre folkehelse, økt deltagelse og inkluderende bomiljø, og mer nylig kriminalitetsforebyggende arbeid. Mange av innbyggerne i satsingsområder har innvandrerbakgrunn. IMDi anser det derfor som viktig at vi bidrar i arbeidet med områderettet innsats, med direktoratets kunnskap og erfaring fra et integreringsperspektiv. IMDi ser at områdesatsingens metodikk har en forebyggende effekt på levekårsutfordringer, og siden innvandrere er overrepresentert når det gjelder levekårsutfordringer, er dette viktig fokus for IMDi i arbeidet.

Tiltakene i de ulike områdesatsingene er godt innarbeidet og det rapporteres jevnt over om en god framdrift i satsingene. De statlige samarbeidspartnerne trekker fram forhold som økt tverrsektoriell kompetanse, større nettverk, at virkemidler ses mer i sammenheng og kan tilpasses hverandre, og at denne typen satsninger bidrar til en mer tverrsektoriell og helhetlig tilnærming både lokalt og på et statlig nivå. Samtidig oppleves tverrsektorielt samarbeid som både utfordrende og utviklende for alle aktørene som deltar.

Groruddalssatsing (2017-2026)

Staten og Oslo kommune har hatt avtale om områderettet innsats i Groruddalen siden 2007. Avtale for en ny 10-års periode (2017-2026) bygger videre på den innsatsen som er gjort tidligere. Groruddalssatsingen skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktive deltakere i lokalsamfunn og storsamfunn. Hovedmålet er delt i mål for delprogram nærmiljø, delprogram oppvekst og utdanning og delprogram sysselsetting. IMDi deltar i to av programområdenes arbeid.

Områdesatsing bidrar til å løfte utsatte byområder, med langsiktig og koordinert innsats.

I delprogram sysselsetting sitter IMDi i programstyret, i en faglig referansepool og som observatør i ett av prosjektene (felles intro i Groruddalen). I 2017 jobbet partene med flere forstudier og forprosjekter for å få opp kunnskap om tiltak som gir høyere overgang til arbeid og tiltak med mål om varige systemendringer for økt tilknytning til arbeidslivet. IMDi har hatt et særlig fokus på å støtte initiativ som fremmer samhandling mellom næringslivet og utdanningsmyndigheter.

I delprogram nærmiljø deltar IMDi i programstyret, samt med øremerkede tilskuddsmidler til lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet (1,84 mill. kroner). I 2017 har fokus vært på langsiktig og målrettet planlegging av satsingen. IMDi har spesielt vært opptatt av å gi innspill til hvordan frivillige organisasjoner, spesielt innvandrersorganisasjoner og trossamfunn, kan bidra inn i satsingen.

Det viktigste bidraget fra IMDi inn i Groruddalssatsingen er å se arbeidet i sammenheng med annet pågående arbeid sentralt eller i andre deler av landet. IMDi opplever at kommunen og bydelene etterspør IMDis integreringsfaglige kompetanse.

Oslo Sør-satsing (2008-2017)

I 2017 har IMDi deltatt inn i samarbeidsutvalg knyttet til områdesatsingen (ledet av byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester). IMDis innsats i 2017 var i hovedsak knyttet til frivillighetsmidler (400 000 kroner).

Områdesatsing indre Oslo øst (Tøyensatsing – 2013-2018)

IMDi har hatt ansvar for forvaltningen av midler til integreringstiltak til områdesatsingen i indre Oslo øst (Tøyen-satsing) på 1,85 mill. kroner. Midlene tildeles av IMDi etter søknad fra Oslo kommune og brukes blant annet til:

- Linkarbeid: Linkmetoden går ut på å bruke ressurspersoner med ulik etnisitet og språkkompetanse fra forskjellige miljøer til tilrettelegging mellom det offentlige og beboere med innvandrerbakgrunn.
- Dialogmøter mellom bydelen og innvandrerbefolkningen om ulike temaer: Målet er å øke innvandrernes kunnskap på ulike områder gjennom ulike gruppeaktiviteter for eksempel informasjon om barnevern, NAV, bolig, helse, mental helse og foreldreveiledning m.m.

Grønlandssatsingen (2017-2018)

Det ble igangsatt en særskilt satsing på Grønland i Oslo med formål om å forebygge kriminalitet og fremme bedre levekår for beboerne i området i 2017. Bevilgningen var på totalt 17 mill. kroner, hvorav 10 mill. kroner var avsatt til integreringsfremmende tiltak (IMDi) og 7 mill. kroner var øremerket kriminalitetsforebyggende innsats fra politiet (Politidirektoratet).

IMDi har ansvar for å koordinere den særskilte satsingen på Grønland. Satsingen er et samarbeid mellom Politidirektoratet, Oslo/Grønland politidistrikt, Oslo kommune og IMDi.

IMDis midler har i 2017 hovedsakelig gått til tiltak for utsatte barn og ungdom.

I løpet av 2017 har IMDi bidratt til å fremme og ivareta mål/delmål og tilhørende tiltak under satsingen, samtidig som denne blir sett i sammenheng med kommunens områdeløft Tøyen og Grønland og områdesatsingen indre Oslo øst som Kommunal- og moderniseringsdepartementet koordinerer.

Groruddalssatsing
2017-2026

Områdesatsing indre
Oslo øst 2013-2018

IMDi har i 2017 etablert og ledet en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Politidirektoratet, Grønland politidistrikt og Byrådsavdeling for byutvikling for å sikre blant annet relevant kunnskapsformidling og samordning samt utvikling mellom ulike tiltak i regi av Grønlandsatsingen, områdesatsinger/områdeløft i bydelen og øvrig tjenestetilbud. IMDi har lagt mye arbeid i å sikre en god og tett oppfølging samt samarbeid i Grønlandssatsingen gjennom månedlige arbeidsgruppemøter, deltagelse i alle programstyremøter, innspill og utveksling i IMDis arbeidsgruppe knyttet til milepæler, samt rapporteringer og møter med departementet. På overordnet nivå har IMDi deltatt i et møte våren 2017 i Kommunal- og moderniseringsdepartementets arbeidsgruppe om samarbeidet mellom staten og Oslo kommune. IMDi erfarer at arbeidet med satsingen er organisatorisk krevende, men vi ønsker samtidig å framheve at vi ser at en slik vridning har nyansert forebyggingsarbeidet.

På bakgrunn av kunnskap, erfaringer og behov fra områdesatsinger generelt i 2017 ser IMDi at Grønlandssatsingen vil være bedre forankret og bygge mer på forebygging av utenforskap, dersom flere sektormyndigheter blir involvert og satsingen blir mer langsiktig.

Tolking i offentlig sektor

Tilgang på kvalifiserte tolker er nødvendig for at offentlige tjenesteytere skal kunne kommunisere med brukere som ikke snakker norsk og for å sikre rettsikkerhet og likeverd i saker hvor det er en språkbarriere. Det er ikke nok kvalifiserte tolker til å dekke samfunnets behov.

IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor, og eier og drifter Nasjonalt tolkeregister. Det er et mål at tolkene som benyttes i offentlig sektor skal være oppført i Nasjonalt tolkeregister. I 2016 ble kun 30 prosent av tolkeoppdragene i offentlig sektor utført av tolker oppført i registeret⁴².

IMDis arbeid med kvalifisering av tolker, videreutvikling av Nasjonalt tolkeregister, kartlegging av tolkebehov og pådriverarbeid overfor kommuner og sektormyndigheter skal bidra til å øke bruken av kvalifiserte tolker i offentlig sektor.

Kvalifisering av tolker

IMDi skal bidra til å øke antall tolker i Nasjonalt tolkeregister. Per 31.12.2017 er 1 822 tolker oppført i registeret, hvorav 60 prosent (1 090 tolker) i de høyeste kvalifikasjonskategoriene. Nasjonalt tolkeregister dekker 67 språk. Andelen kvinner i registeret er 58 prosent.

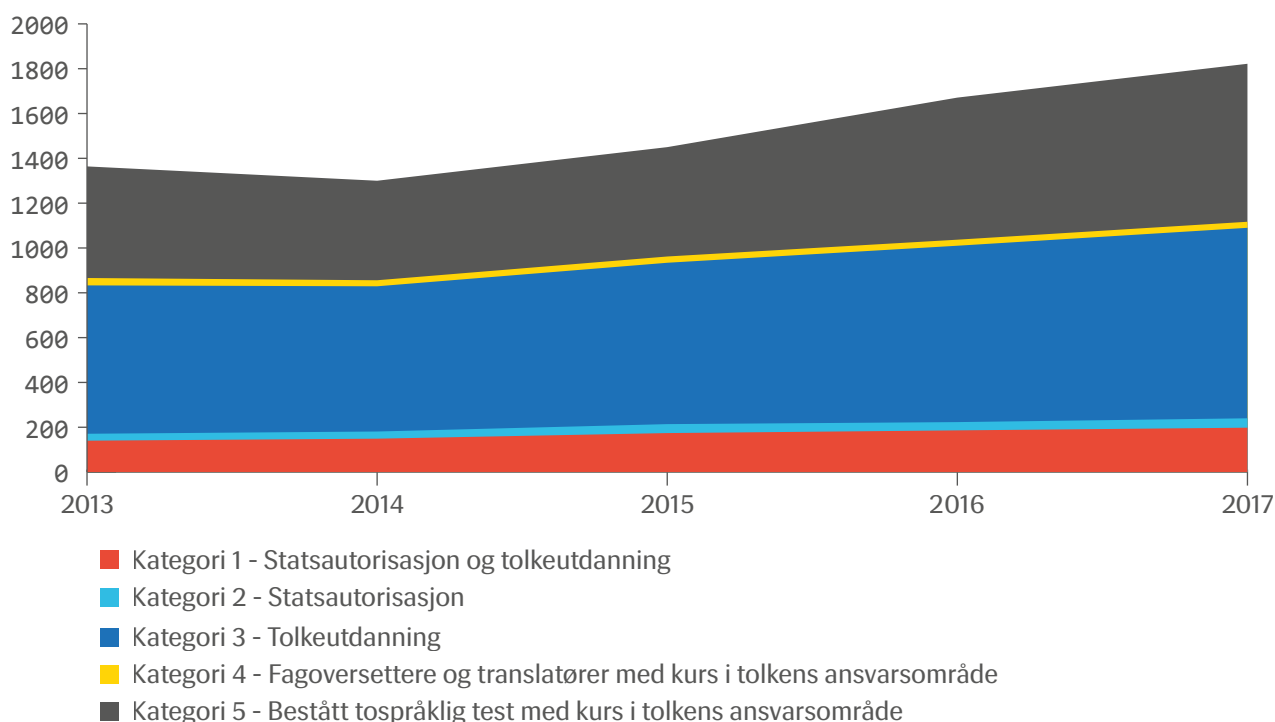
Grønlandssatsing
2017-2018

1 822
tolker i 67 språk

⁴² Behovet for tolk 2016, Rapport fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Figur 3-14: Antall tolker i Nasjonalt tolkeregiester, etter kvalifikasjonskategori. 2013-2017

Kilde: Nasjonalt tolkeregiester

For å bli kvalifisert til oppføring i registerets høyeste kvalifikasjonskategorier (kategori 1-3) må man enten ha tolkeutdanning eller statsautorisasjon. I 2017 ble 82 nye tolker utdannet, mens 19 mottok bevilling som statsautorisert tolk i språkene somali, tyrkisk, pashto, spansk, nederlandsk og fransk. Totalt er det 284 statsautoriserte tolker, 84 prosent prosent av disse er registrert i Nasjonalt tolkeregiester.

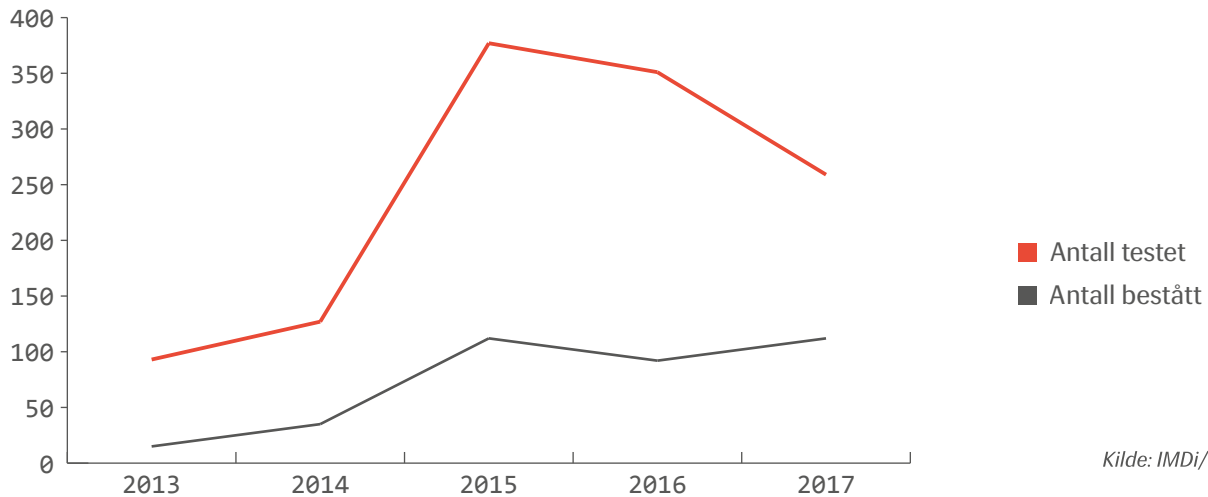
Et bachelorstudium i tolking i offentlig sektor ble opprettet ved OsloMet – Storbyuniversitet i 2017. 47 studenter i språkene litauisk, somali, sorani og tigrinja har startet på studiet som går på deltid over fire år. Høsten 2020 forventes de første studentene å ha fullført bachelorgrad i Tolking i offentlig sektor.

Rekruttering til de laveste kategoriene i Nasjonalt tolkeregiester skjer gjennom testing (Tospråktesten), og kursing (TAO – tolkens ansvarsområde). 259 kandidater ble testet i 11 språk (arabisk, bengali, makedonsk, panjabi, persisk, portugisisk, somali, sorani, spansk, tigrinja og vietnamesisk) hvorav 112 oppnådde tilfredsstillende resultater. Det ble gitt 6 TAO-kurs for tilsammen 119 personer. I 2018 overføres ansvaret for TAO til OsloMet.

I 2017 ble 82 nye tolker utdannet, mens 19 mottok bevilling som statsautorisert tolk i språkene somali, tyrkisk, pashto, spansk, nederlandsk og fransk.

Figur 3-15: Antall kandidater som har tatt og bestått ToSPoT/Tospråktesten 2013-2017

Kilde: IMDi/OsloMet

Fra ToSPoT til Tospråktesten

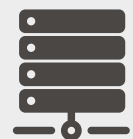
IMDi samarbeider med OsloMet om kvalifisering av flere tolker. I 2017 ble ansvaret for ToSPoT overført fra IMDi til OsloMet. Testen har endret navn til Tospråktesten, og er blitt muntlig. En muntlig test er mer relevant, og vil gjøre det enklere å teste kandidater i språk som ikke har en skriftlig standard. For å sikre mer egnede kandidater og lavere strykprosent, er det innført egenandel og krav til dokumenterte norsksferdigheter for kandidater som ønsker å ta testen. Etter første driftsår ved OsloMet ser dette ut til å ha ønsket effekt: strykprosenten er redusert fra 74 prosent i 2016 til 57 prosent i 2017.

Ved å samle statsautorisasjon, tolkeutdanning og Tospråktesten ved OsloMet er det test- og tolkefaglige miljøet på høyskolen blitt styrket, og kvalifiseringstiltakene planlegges mer i sammenheng. Blant annet fritas kandidater med bestått Tospråktest for opptaksprøve til tolkeutdanningen. Det er også et mål at fullført bachelorgrad skal utløse en rett til å ta autorisasjonsprøven.

Nytt Nasjonalt tolkeregister

Nasjonalt tolkeregister ble opprettet i 2005. Dagens teknologiske løsninger for register og portal er utdaterte og lite brukervennlige. IMDi har derfor igangsatt digitaliseringsprosjektet *Nytt Nasjonalt tolkeregister*, med støtte fra Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi). Midlene fra Difi kommer fra medfinansieringsordningen, og vil dekke halvparten av prosjektkostnadene i en treårsperiode.

Prosjektet har i 2017 vært i planleggingsfasen der behovene til et nytt register når det gjelder funksjonalitet, prosjektprodukter og interne og eksterne endringsprosesser, er blitt utredet og beskrevet. Eksterne gevinsteiere har forpliktet seg til å realisere gevinster av det nye registeret.⁴³ Planleggingsfasen avsluttes januar 2018. Prosjektet blir også fulgt opp av Digitaliseringsrådet.

Nytt Nasjonalt tolkeregister

⁴³ Foreløpige eksterne gevinsteiere er Utlendingsdirektoratet, Regionalt helseforetak Sør-Øst, Oslo tingrett, kommunale tolkeformidlere og politiet herunder Politidirektoratet, Politiets Utlendingsenhet og Oslo politidistrikt.

Planleggingsfasen har avdekket flere kritiske eksterne avhengigheter:

- Skatteetatens modernisering av Folkeregisteret: Dette medfører at lansering av nytt Nasjonalt tolkeregister ikke kan skje før i 2020. Gjennomføringsfasen vil dermed strekke seg lenger ut i tid, og prosjektet må søke om finansiering utover de tre årene som medfinansieringsordningen dekker.
- Ny personvernforordning: Medfører at behandlingen av personopplysninger i registeret må hjemles i lov. Tolkeloven kan benyttes til dette, men usikkerhet rundt lovarbeidet gjør at prosjektet må jobbe med andre alternativer.
- Politidirektoratet: ID-kort til tolkene i registeret er en del av prosjektet. Det er besluttet at kortene skal utstedes av politiet, gjennom deres løsning for utstedelse av pass og nasjonale ID-kort (planlagt lansert i 2019). I 2017 har IMDi jobbet for å få på plass en samarbeidsavtale med Politidirektoratet for gjennomføringen av dette arbeidet.

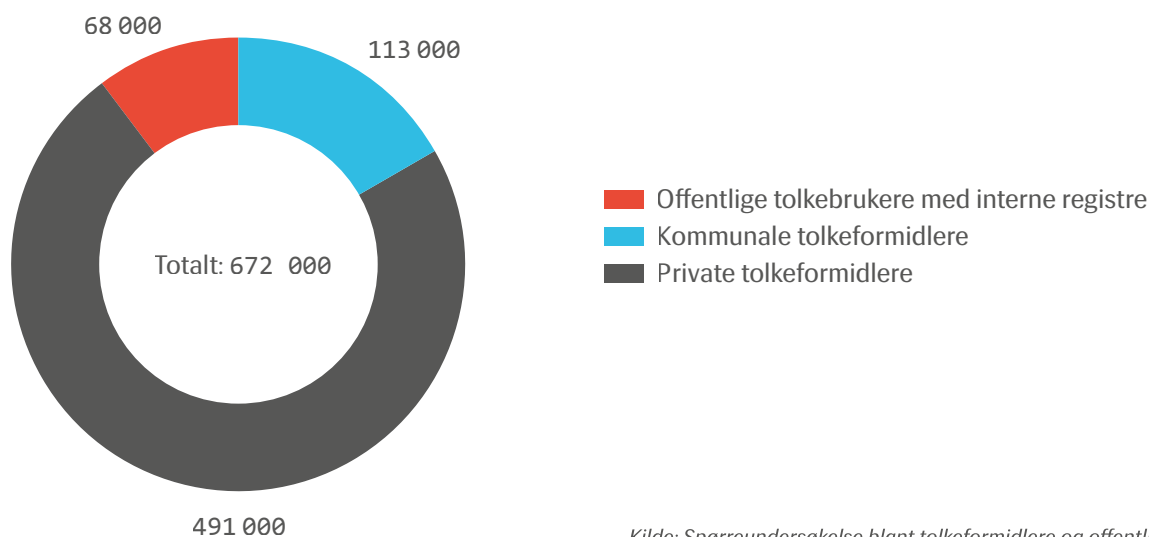
Kartlegging av tolkebehovet

Kvalifisering av tolker gjennom utdanning og autorisasjon er tid- og ressurskrevende, og det er viktig å ha god kunnskap om behovet før tiltak iverksettes. For å kartlegge behovet for tolk gjennomfører IMDi årlige spørreundersøkelser blant tolkeformidlere og offentlige tolkebrukere med egne bestillingsregistre. Årets undersøkelse⁴⁴, som ble supplert med data fra NHO Service, viser at det ble gjennomført rundt 672 000 tolkeoppdrag for offentlig sektor i 2016. Dette er en dobling siden 2013. De private formidlerne står for til sammen tre fjerdedeler av oppdragene som ble levert i 2016.

672 000
tolkeoppdrag for offentlig
sektor i 2016

⁴⁴ Undersøkelsen er oppsummert i rapporten *Behovet for tolk i 2016*.

Figur 3-16: Fordeling av tolkeoppdrag i 2016

Kilde: Spørreundersøkelse blant tolkeformidlere og offentlige tolkebrukere.

Kun 30 prosent av oppdragene ble gjennomført med kvalifiserte tolker. IMDi arbeider for at denne andelen skal øke. I 2018 vil IMDi og NHO gjennomføre en felles kartlegging av tolkebehovet.

Klagebehandling

IMDi har de siste årene mottatt enkelte klager på tolker. Klagen kommer fra både tolkebrukere og fra andre tolker, og gjelder hovedsakelig brudd på [retningslinjer for god tolkeskikk](#).⁴⁵ IMDi har også behandlet saker som gjelder misbruk av tittel som statsautorisert tolk, misbruk av ID-kort for statsautoriserte tolker, uprofesjonell opptreden og tolker som unnlater å møte opp til bestilt time.

Det er lite som tyder på at det lave antallet klager er et uttrykk for at kvaliteten på tolkeoppdrag generelt er god. Det lave antallet klager på tolker registrert i Nasjonalt tolkeregister må ses i sammenheng med manglende kunnskap hos tolkebrukere om bruk av tolk, til registeret og til muligheten for å klage til IMDi.

IMDi har i 2017 skriftliggjort rutiner for behandling av klager på tolker oppført i Nasjonalt tolkeregister. Ettersom det foreligger lite praksis på feltet, må rutinene utvikles videre. Utforming av endelige rutiner vil også avhenge av innholdet i ny tolkelov og utviklingen av nytt Nasjonalt tolkeregister.

Regjeringen har satt i gang et arbeid med en lov om tolking i offentlig sektor, og IMDi har bidratt i arbeidet. IMDi har også påbegynt arbeidet med revidering av retningslinjer for god tolkeskikk. Retningslinjene skal forankres i tolkelov og forskrifter.

Pådriverarbeid overfor kommuner og sektormyndigheter

Ett av resultatmålene for IMDi er at 30 prosent av kommunene skal ha retningslinjer for bestilling og bruk av tolk der Nasjonalt tolkeregister inngår. Kommuneundersøkelsen 2017 indikerer at dette resultatkravet er innfridd. 98 av 304 kommuner som svarte på dette spørsmålet i 2017 (32 prosent) oppgir å ha retningslinjer der Nasjonalt tolkeregister inngår. Denne andelen har økt siden i fjor, da 80 av 306 kommuner (25 prosent) oppga det samme.⁴⁶

I Kommuneundersøkelsen 2017 svarer en fjerdedel av kommunene at de vurderer det som ganske viktig eller meget viktig å få råd fra IMDi om bruk og bestilling av tolk de neste to årene (N=304).

Statlige etater som har retningslinjer, veiledere eller anbefalinger for bruk og bestilling av tolker der Nasjonalt tolkeregister inngår er Helsedirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Domstoladministrasjonen, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Gjennomføring av strategien Barn som lever i fattigdom (2015-2017)

IMDi har samarbeidet med Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Husbanken, Utdanningsdirektoratet og Kulturdepartementet om å gjennomføre strategien *Barn som lever i fattigdom*

Kun 30 prosent av tolkeoppdragene ble gjennomført med kvalifiserte tolker.

32 %

av kommunene har retningslinjer for bestilling og bruk av tolk.

Antallet barn som vokser opp i familier med lavinntekt har økt. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør en stor andel.

⁴⁵ <http://www.tolkeportalen.no/no/For-tolker/Tolkens-yrkesetik/>

⁴⁶ En nærmere analyse av enkeltkommuners svar indikerer at det har skjedd en faktisk økning, som ikke er en følge av at ulike kommuner har svart på undersøkelsen.

(2015-2017). Strategien har 64 tiltak, hvorav IMDi er delansvarlig for tre: Tiltak under introduksjonsloven (introduksjonsordningen samt norsk- og samfunnskunnskap), Jobbsjansen (utvidelse) og forsøk med gratis kjernetid i barnehage (del av tiltaket gratis kjernetid i barnehage).

Som del av strategien har de involverte partene i 2017 arbeidet med en offentlig rapport om barnefattigdom, som blant annet gjør rede for barnefattigdom i Norge og dens utvikling. I rapporten presenteres utvalgte tiltak i strategien som partene anser å enten ha positiv effekt på fattigdom eller kan avhjelpe situasjonen for barna. Rapporten lanseres 24. januar 2018.

I strategien fremkommer det at partene skal utvikle en veileder for kommunene i arbeidet mot barnefattigdom. IMDi har bidratt i arbeidet. Arbeidet med veilederen er ikke ferdigstilt, og arbeidet forventes å fortsette i 2018.

0-24-samarbeidet

Formålet med *0-24-samarbeidet* er å legge til rette for at alle barn og unge gjennomfører videregående skole og deltar i samfunnslivet. Dette skal ivaretas ved å sikre hensiktsmessige statlige virkemidler og samordning av aktuelle tjenester på alle forvaltningsnivåer.

Styringsgruppen har vedtatt en strategi for programmet som gjelder fra 2017-2020. Visjonen for programmet er: *Alle barn og unge skal få den støtten og hjelpen de har behov for slik at de kan mestre eget liv.*

Effektmålene for programmet er:

- Det tverretatlige samarbeidet i kommunene om utsatte barn og unge og deres familier er styrket (Målgruppe: Kommuner og fylkeskommuner)
- Gjennomføringen i videregående opplæring er økt, som grunnlag for aktiv deltakelse i samfunnslivet og varig tilknytning til arbeidslivet (Målgruppe: Utsatte barn og unge og deres familier)

IMDi har deltatt i følgende arbeidsgrupper i *0-24-samarbeidet* i 2017:

- Bedre koordinerte tjenester til familier med funksjonshemmede barn
- Kommunikasjonsgruppen
- Fylkesmannsgruppen
- Barn og unges selv- og medbestemmelsesrett
- Regelverk og samhandling
- Tilskudd (avsluttet 2017)
- Språkvanser (avsluttet 2017)

Departementene vurderer om programfinansiering skal prøves ut i en begrenset pilot.

I det felles oppdragsbrevet fra 2015, var ett av tiltakene å styrke samarbeidet på direktoratsnivå for å løse utfordringer som går på tvers av sektorer knyttet til opplæring av asylsøkere (tiltak y). I forbindelse med den omfattende tilstrømmingen av flyktninger i 2015, igangsatte *0-24-samarbeidet* dette tiltaket i form av en arbeidsgruppe. IMDi ledet gruppen. Gruppen ble avviklet i 2017 ettersom gruppen konkluderte med at den ikke fant hindringer på systemnivå for opplæringstilbudet for asylsøkere.

Formålet med *0-24-samarbeidet* er å legge til rette for at alle barn og unge gjennomfører videregående skole og deltar i samfunnslivet.

Handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk

I juni 2016 lanserte regjeringen handlingsplanen *Trygghet, åpenhet, mangfold – handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017-2020)*.

IMDi har deltatt i møter i samarbeidsgruppen på direktoratsnivå som er ledet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for oppfølging og rapportering på tiltak i handlingsplanen. Konkret har IMDi gjennomført opplæring og informasjon til minoritetsrådgivere, de ansatte ved botilbud for ungdom over 18 år utsatt for tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller sosial kontroll og de som jobber med nettstedet *ung.no*. Skeiv verden bistod faglig. Skeiv Verden har dialog med mange i målgruppen og det er derfor etablert et samarbeid mellom IMDi og Skeiv verden også i arbeidet med bosetting av flyktninger. Videre har lhbt-temaer vært tatt opp spesifikt i innspillmøter til integreringskonferansen og i integreringskonferansen. Innspill viser at det er behov for stor oppmerksomhet på innvandrere med lhbt-bakgrunn og det etterspørres mer informasjon fra innvandremiljøer. Lhbt er fast tema inn i introduksjonsordningen.

4

Styring og kontroll i virksomheten

4 Styring og kontroll i virksomheten

IMDi arbeider kontinuerlig med utvikling av styring- og kontrollsystemene i virksomheten. Vi gjennomfører faste, årlige prosesser som danner grunnlaget for styringen i direktoratet, som tar opp i seg de prinsippene som er fastsatt i økonomireglementet. Arbeidet med risikostyring, internkontroll, sikkerhet og beredskap, og dokumentforvaltning, er integrert i styringen av virksomheten.

Nedenfor gis det en overordnet vurdering av styring og kontroll i virksomheten. Det gis også en vurdering av IKT-utvikling og forvaltning.

Nærmere omtale av vesentlige forhold ved styring og kontroll

Omorganisering for mer effektiv drift og styrket fagdirektorat

IMDi startet en gjennomgang av organisasjonen i november 2016 som resulterte i en ny organisering med virkning fra 1. juni 2017. Ny organisering styrker IMDi som et enhetlig og tydelig fagdirektorat.

Målene for ny organisering er:

- Mer effektive og enhetlige arbeidsformer
- Mer strukturert og enhetlig samarbeid med sektormyndighetene og kommunene
- Tydeligere, raskere og mer effektive beslutningsprosesser
- Klart fagutviklingsansvar og et tydelig fagdirektorat
- Nødvendig stabs- og styringsstøtte til direktøren

Ny organisering legger til rette for bedre styring og kontroll i virksomheten, herunder effektive beslutningsprosesser og bedre sammenheng i styringen. IMDis regionkontorer er nå samlet i en regionavdeling, og det legges opp til et mer enhetlig arbeid overfor kommuner og statlige regionale sektormyndigheter, på tvers av IMDis regioner. Ny organisering følges systematisk opp, og tiltak som kan støtte opp om målene vurderes og iverksettes.

Risikostyring og internkontroll

Direktoratets styring og kontroll skal sikre strategisk og operativ måloppnåelse ved løpende drift og gjennomføring av prosjekter. Styring og kontroll er i videste forstand alt det IMDi gjør gjennom prosesser og rutiner for å sikre målrettet og effektiv drift og utvikling, pålitelig rapportering av alle typer data og resultater, overholdelse av lover og regler og sikring av eiendeler.

I siste del av 2017 har vi startet arbeidet med å videreutvikle verktøy og risikovurderingsprosessen, samt beskrive IMDis virksomhetsmodell, herunder tydeliggjøring av ansvar og roller. Første tertial 2018 skal det utarbeides en handlingsplan for internkontroll med ulike tiltak. Målet er å øke nivået på styring og kontroll i virksomheten ytterligere.

Risikostyring i direktoratet skal bidra til at vi identifiserer, vurderer, håndterer og kommuniserer forhold som kan inntreffe og påvirke vår måloppnåelse negativt. Det gjennomføres en risikoprosess hvert år som en del av virksomhetsplan-

IMDi arbeider kontinuerlig med utvikling av styring- og kontrollsystemene i virksomheten.

leggingen. Det identifiserte risikobildet sees i sammenheng med prioriteringer gjennom året og følger et årshjul for plan og budsjettprosess. Risikobildet oppdateres gjennom året og følges opp i linjen i direktoratet.

Direktoratet har arbeidet for å forbedre styringen av utviklingsprosjekter de siste årene, i tråd med beste praksis på området. For å knytte utvikling av digitaliserte produkt nærmere til IMDis overordnede strategi, budsjett og ressursbruk har vi innført porteføljestyring. Overordnet valg av IMDis portefølje må sees i sammenheng med migrasjonskjedens samlede portefølje og gjensidig avhengigheter, politiske prioriteringer, strategi og virksomhetsstyringsprosessen, samt våre målsettinger, prioriteringer og andre satsinger.

Arkivering og innsynsforespørsler

IMDi arbeider kontinuerlig med å forbedre arkiveringsrutiner og -systemer, slik at arkiveringen dekker det kortsiktige forvaltningsmessige behovet for eget arkivtilfang, men også det langsiktige samfunnmessige behovet for å ta vare på viktig dokumentasjon. Dokumenttilgangen i direktoratet har økt fra 15 000 dokumenter i 2013 til 28 000 dokumenter i 2017 (se tabell 4-1).

Arkivtjenesten prioriterer veiledning av saksbehandlere, kvalitetskontroll og -forbedring av journalopplysninger for å sikre god dokumentforvaltning.

Vi har deponert uttrekk av avsluttet arkivbase til Arkivverket og startet opp med bevarings- og kassasjonsvurdering av våre fagsystemer.

Innsynsforespørsler behandles innen fristen, selv om vi i 2017 fikk 3 409 innsynsforespørsler via Offentlig elektronisk postjournal (OEP). Det var en kraftig økning fra tidligere år. De fleste avslag på innsyn blir gitt med henvisning til offl. § 13, da dokumentene inneholder taushetsbelagte opplysninger.

IMDi har tilrettelagt for oppstart av elnnsyn, i første omgang uten publisering av filer. I løpet av 2018 vil vi legge til rette for fulltekstpublisering av offentlig dokumenter, noe som vil effektivisere innsynsbehandlingen.

28 067

journalførte dokumenter
i 2017.

3 409

innsynsforespørsler
i 2017

Tabell 4-1: Dokumenttilgang 2012 – 2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Antall dokumenter	15 045	16 725	24 472	24 071	28 067

Kilde: IMDi

Tabell 4-2: Innsynsforespørsler mottatt via Offentlig elektronisk postjournal

	2013	2014	2015	2016	2017
Mottatte innsynsforespørsler i OEP	522	457	812	703	3 409

Kilde: IMDi

Riksrevisjonen

Revisjonsresultatet for 2017 foreligger ikke på det tidspunktet årsrapporten skrives. I 2016-revisjonene av IMDi er det ikke funnet noen vesentlige feil i årsregnskapet eller at bevilgningene er brukt i strid med regelverket.

Riksrevisjonen gjennomførte i 2017 en etterlevelsesrevisjon av IMDis forvaltning av tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet. Revisjonen viser at ikke alle krav til statlig tilskuddsforvaltning etterleves. IMDi vil utvikle en konkret plan for oppfølgingen av de svakhetene Riksrevisjonen peker på og redegjøre for oppfølgingen i årsrapporten for 2018.

Regjeringens fellesføring for 2017 – effektiviseringstiltak

IMDi arbeider systematisk for å utnytte tildelte ressurser best mulig og bedre produktiviteten i virksomheten. Vi dreier virksomheten til mer sentralisert oppgaveløsning, enhetlige tjenester og mer systematisk samarbeid.

I 2017 har vi iverksatt følgende tiltak som er relevante i denne sammenheng:

Omorganisering

IMDi har i 2017 hatt en full organisasjonsgjennomgang og vurdert organisering av oppgaver, og fordeling av ressurser i avdelinger og seksjoner (se over). Målet med omorganiseringen var enhetlige og effektive arbeidsformer.

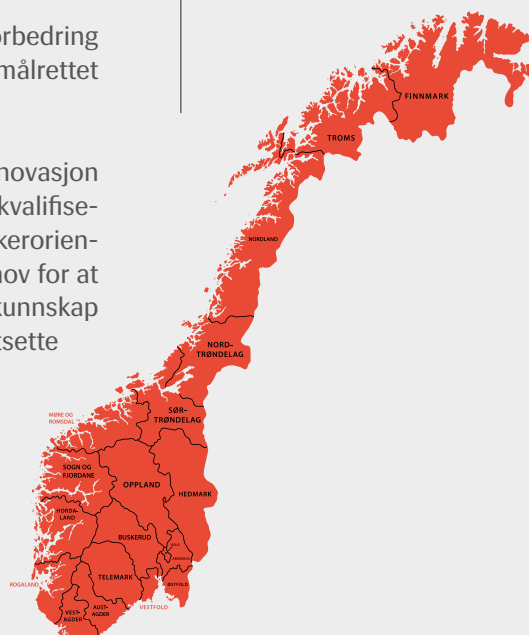
Helhetlig kommune og sektorsamarbeid

Regionavdelingen er, med sine seks regioner, IMDis utøvende ledd ut mot kommuner, sektormyndigheter og regionale myndigheter. Regionavdelingen skal sikre et styrket samarbeid med regionale sektormyndigheter, og et enhetlig samarbeid med fylkeskommune og kommuner, at IMDi fremstår som enhetlig med gjenkjennelige tjenester overfor samarbeidspartnere. IMDi er i gang med å utarbeide en strategi for samarbeidet med kommuner og regionale sektormyndigheter. Strategien ferdigstilles første kvartal 2018.

Tjenesteutvikling

IMDi har de siste to årene hatt en satsing på brukerrettet utvikling og forbedring av våre tjenester. Vi har som mål å ha lett tilgjengelige tjenester som er målrettet og tilpasset våre brukeres behov og forventinger.

IMDi har i perioden 2016-2017 deltatt i Difis stimuleringsordning for innovasjon og tjenstedesign. Vi har jobbet med tjenesteutvikling på fagområdene kvalifisering, frivillighet, tolk og forebygging og har jobbet systematisk etter brukerorientert utviklingsmetodikk. Et av hovedfunnene i arbeidet, er at det er behov for at IMDi i enda større grad legger til rette for mer og bedre formidling av kunnskap og erfaringer gjennom våre digitale verktøy og plattformer. Vi skal fortsette å utvikle våre digitale tjenester.

Effektivisering av arbeidsprosesser

IMDi har hatt en økning i oppgaveporteføljen over tid, som følge av at vi får flere oppdrag og oppgaver, og at saksmengden øker i volum. Det hadde ikke vært mulig å gjennomføre oppdraget uten effektivisering av virksomheten.

Tabell 4-3: Årsverk i IMDi 2013 – 2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Årsverk per 31.12	209	219	223	234	214
Antall ansatte per 31.12	230	248	259	261	235

Kilde: IMDi

Økningen i antall årsverk i 2015 og 2016 skyldes den kraftige økningen i asyl-ankomster høsten 2015. Nedgangen i antall årsverk i 2017 skyldes i hovedsak kutt i ekstrabevilgninger gitt som følge av økte asylankomster høsten 2015.

Omstilling gjennom effektivisering, digitalisering av tjenester og prosessforbedringer skal gi oss handlingsrom på sikt. Effektiviseringsgevinster og andre gevinster er omtalt nedenfor under de enkelte digitaliseringsprosjektene.

Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester

Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester er sentralt i utviklingen av brukervennlige tjenester og effektivisering av arbeidet. IMDi har siden 2013 utviklet nye og bedre digitale løsninger for effektiv og sikker forvaltning. Løsningene støtter opp under IMDis arbeid på områder som bosetting, kvalifisering (introduksjonsprogram og opplæring norsk og samfunnskunnskap), tolk, tilskuddsforvaltning og digital informasjonsformidling. IMDi har hatt en betydelig effektivisering av bosettingsarbeidet over tid, men særlig ved overgangen til nytt saksbehandlingssystem for bosettingsarbeidet i juni 2017. Vi har samtidig endret organisering og effektivisert arbeidsrutinene i bosettingsarbeidet. Disse endringene gjør oss i stand til å håndtere bosetting i stort volum, og har ført til en betydelig reduksjon i antall årsverk brukt på tildeling og fordeling av flyktninger til kommunene. Gjennomsnittlig ventetid for flyktninger i mottak, fra vedtak om opphold til bosetting i en kommune, har gått ned fra 8,4 måneder i 2015 til 5,0 måneder i 2017. Dette skyldes flere forhold, blant annet effektivisering.

De nye og forbedrede digitale løsningene skal gi mer effektiv og sikker forvaltning i IMDi og for andre aktører i integreringsarbeidet. Det vil gi effektiviseringsgevinster, særlig etter hvert som vi og våre brukere får mer erfaring med de nye systemene.

Utover lansering av nye løsninger (beskrevet nedenfor), gjennomførte forbedringer og planlegging av nye prosjekter, har IMDi i 2017 arbeidet spesifikt med tiltak som skal sikre god oppfølging og strategisk styring av digitale prosjekter. Herunder er det vedtatt og etablert både porteføljestyre og prosjektkontor (PMO). Porteføljestyret vil bidra til å sikre hensiktsmessige tverrgående prioriteringer, i tråd med IMDis strategiske mål. PMO vil bidra til å standardisere og

Nye og forbedrede digitale løsninger skal gi mer effektiv og sikker forvaltning i IMDi og for andre aktører i integreringsarbeidet.

formalisere prosjektrapporteringen. Det vil stilles større krav til hvert prosjekt for standardisert ressursplanlegging, fremdriftsplan og prognoser. Rutinemessig rapportering i standardiserte formater vil tydeliggjøre eventuelle risikoelementer og avvik hos prosjektene. Nødvendige tiltak vil raskere kunne identifiseres og igangsettes på bakgrunn av dette. Målet er å oppnå en forbedret prosjektstyringsmetodikk som sikrer god gjennomføringsevne, god ressursutnyttelse og hensiktsmessig prioritering i IMDi.

Andre forhold departementet har bedt IMDi rapportere særskilt på

IMDis digitaliseringsprogram

IMDis pågående digitaliseringsprogram (IMDig) ble igangsatt i 2013, for å utvikle nye IKT-løsninger i hele kjeden fra en flyktning har fått oppholdstillatelse til full deltakelse i samfunnet. Gode digitale løsninger vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for målstyring, et mer effektivt system for brukerne (kommunene) og bedre resultater i integreringsarbeidet. Asylsituasjonen og bosettingsbehovet endrer seg fra år til år, og det er viktig å ha effektive og sikre IKT-løsninger, som bidrar til effektivisering av bosettingsarbeidet og som gjør det enklere å følge utviklingen i tiltak og resultater.

IMDinett (tidligere Impact)

IMDinett er en samlebetegnelse på de verktøy som er i drift og som videreutvikles for å gjøre bosettingsarbeidet og tilskuddsforvaltningen enklere, samt for å forbedre kvalitet og funksjonalitet løsningene. Til sammen vil disse verktøyene erstatte mange av dagens manuelle rutiner og bidra til å effektivisere integreringsarbeidet. IMDi har i 2017 arbeidet med forbedring av NIR og innsatsen vil fortsette i 2018.

I mai 2017 lanserte IMDi en ny saksbehandlingsløsning for å bosette flyktninger (IMDinett-bosetting). Vi har lagt vekt på å lage funksjonelle løsninger som effektiviserer og automatiserer arbeidsprosesser, er brukervennlige og som legger til rette for samordning mellom alle aktører i bosettingsarbeidet. Løsningen brukes i dag aktivt av kommunene.

Etter lansering av IMDinett-bosetting har prosjektets hovedfokus vært å bistå linjen med systemforvaltningen og overføre nødvendig kompetanse fra prosjekt til linje. I tillegg har det vært gjennomført ekstra opplæringstiltak av både interne og eksterne brukere, basert på kartlagte behov. Ovennevnte prioritering har medført en forskyvning av planlagt utredningsarbeid, men vurderes som nødvendig for å sikre en trygg og selvstendig systemforvaltning. Det utarbeides retningslinjer og rutiner som skal ligge til grunn ved fremtidige overleveringer, og sikre en effektiv overlevering til linjen ved kommende leveranser.

Selvregistrering av kompetanse

Per 1. juli 2017 overtok IMDi ansvaret for ny selvregistreringsløsning av kompetanseopplysninger for flyktninger i mottak. IMDi har ytterligere fått i oppdrag å videreutvikle eksisterende løsning. Anbefalte retning for videre utviklingsarbeid støttes av departementet (ref. tillegg 4 til Tildelingsbrev). Ny løsning skal blant annet gjøre det enklere å benytte, formidle og rapportere kompetanseopplysninger til alle relevante interessenter, deriblant mottak, kommuner og NAV. Løsningen vil lanseres i 2018. Se for øvrig kapittel 3.1.

IMDi lanserte i mai 2017 en ny saksbehandlingsløsning for å bosette flyktninger.

Videreutvikling av Nasjonalt tolkeregister

Nasjonalt tolkeregister ble opprettet i 2005 og er IMDi's viktigste tiltak for kvalitetssikring av tolker til offentlig sektor. Forprosjektet IMDi gjennomførte høsten 2016 viste et tydelig gap mellom dagens situasjon og målet om bruk av kvalifiserte tolker i situasjoner som berører rettsikkerhet, liv og helse. Prosjektet Nytt nasjonalt tolkeregisteret har fått tilsagn om midler fra Difis medfinansieringsordning. Prosjektet skal bidra til økt bruk av kvalifiserte tolker og en forbedring av tjenestene som IMDi har på tolkefeltet. For utdypende beskrivelse av prosjektets gjennomførte aktiviteter og planlagte leveranser, se eget kapittel 3. Utvikling av tolkeregisteret vil starte i 2018, og det er planlagt lansering i 2020.

Overføring av data mellom IMDi og kommunene

I 2017 er det etablert egne prosjekter for arbeid med overføring av data mellom IMDi og kommunene (WS4) og søknadsbaserte tilskudd. Prosjekt WS4 skal bidra til at overføring av data mellom IMDi og kommunene skjer på en sikker og effektiv måte uten feil. Dette vil betydelige bedre datakvaliteten i Nasjonalt introduksjonsregister Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), samt redusere tidsbruken relatert til feil ved overføring av data. Prosjekt søknadsbaserte tilskudd skal modernisere eksisterende elektroniske løsning i tilskuddsforvaltningen, som er svært sårbar og utdatert. Ny løsning vil blant annet tilrettelegge for standardiserte arbeidsprosesser og forenklet saksflyt. Begge prosjektene vil i henhold til eksisterende planer gjennomføre sine leveranser i 2018.

Ny intern digital samarbeidsplattform

Februar 2017 ble den nye digitale samarbeidsplattformen Digsam lansert. Lanseringen av Digsam har gjort det enklere og raskere for ansatte i IMDi å finne og dele informasjon og kunnskap internt i organisasjonen.

Imdi.no

I 2017 er det gjort ytterligere forbedringer i allerede lanserte løsninger som IMDi.no (med tilhørende statistikkmodul). Tall- og statistikksidene er blant annet utbedret med funksjonalitet for raskere nedlastning av data og mer brukervennlig søkefunksjon for sammenlikning av steder.

Rapportering på punkter i digitaliseringsrundskrivet

I teksttabellen på neste side redegjør IMDi for hvordan vi har fulgt opp momenter i digitaliseringsrundskrivet.

IMDi skal utvikle et nytt nasjonalt tolkeregister.

En ny løsning skal gi sikrere og mer effektiv overføring av data mellom IMDi og kommunene.

Tabell 4-4: Redegjørelse for oppfølging av digitaliseringsrundskrivet

Digitalt førstevalg - Kartlegging av potensialet for digitale tjenester	De digitale tjenestene er tett koblet til IMDis rolle i integreringspolitikken. Så langt har utviklingen hatt mest fokus på IMDis oppgaver innen bosetting og kvalifisering, med kommunene som hovedmålgruppe. En slik kartlegging bør i tilfelle skje i samarbeid med kommunesektoren og øvrige virksomheter i migrasjonskjeden.
Digital postkasse til innbyggere	IMDi har valgt KS sin løsning SvarUt for å dekke kravet i Digitaliseringsrundskrivet om å sende post digitalt til innbyggere. Ved bruk av SvarUt sender vi også post digitalt til virksomheter via Altinn.
Elektronisk faktura	IMDi benytter seg av DFØ sine tjenester og krever at leverandører sender faktura og kreditnota elektronisk (i EHF-format.)
Offentlig informasjon tilgjengelig for viderebruk	<p>IMDi har utviklet en statistikk-løsning på imdi.no⁴⁷. Der tilgjengeliggjør vi integrerings-relevant statistikk fra SSB og IMDis egne datakilder. Statistikken er tilgjengelig på ulike nivåer: kommune, næringsregion, fylke og hele landet. All statistikk kan lastes ned fra imdi.no og bearbeides videre i excel eller andre formater. Vi har i 2017 forbedret nedlastningsfunksjonen og lagt til rette for nedlasting av grafikken. Kilde-koden er også tilgjengelig for andre virksomheter som ønsker å utvikle liknende løsninger.</p> <p>IMDi gjennomfører spørreundersøkelser, som integreringsbarometeret og kommu-neundersøkelsen. Data fra undersøkelsene gjøres tilgjengelig via Norsk samfunns-vitenskapelig datatjeneste (NSD).</p> <p>IMDi forvalter Nasjonalt introduksjonsregister og besitter informasjon gjennom ulike datakilder. Registeret inneholder personopplysninger. Vi publiserer statistikk, og utleverer dessuten anonymiserte data til forskere som bestiller og har fått til-latelse til å forske på dataene. Vi leverer også data til SSB, som bruker grunnlaget til å lage statistikk om hvordan det går med deltakere i introduksjonsprogrammet med hensyn til deltakelse i arbeid og utdanning.</p>
Følg opp informasjonssikkerheten	Se eget avsnitt om arbeid med informasjonssikkerhet.
Hjelp til brukerne	Det er etablert landsdekkende service- og supporttjenester knyttet til både bo-setting og kvalifisering. Brukerne kan kontakte tjenestene både over internett og telefon. Brukerdialogen loggføres for å sikre at spørsmål blir besvart og for at IMDi på en systematisk måte kan gjøre forbedringer av de digitale tjenestene.
Gjenbruk informasjon	IMDi bygger sin saksbehandling på informasjon fra UDI. Det er et mål at flyktninger ikke skal måtte avggi identiske opplysninger flere ganger i migrasjonskjeden. Utvikling av selvregistreingsløsning for kompetanse er et tiltak for gjenbruk av informasjon.
Bruk av nasjonale felles-komponenter	Adresseinformasjon med videre kontrolleres løpende og automatisk mot folke-registeret. Pålogging til nytt tolkeregister vil skje ved bruk av ID-porten.
Følg krav om arkitektur og standarder	IMDi har et uttalt mål om å følge statens overordnede arkitekturprinsipper på IKT-området.
Sourcingstrategi og skytjenester	IMDis sourcingstrategi har ikke endret seg i 2017. I løpet av 2018 vil det legges en ny sourcingstrategi for drift. Dette vil bli gjort i tilknytning til vurdering av utvidet bruk av skytjenester. Siden IMDi forvalter betydelige mengder personopplysninger vil tjenesteutsetting basere seg på dokumenterte vurderinger av risiko og sårbarhet og skje i tråd med departementets anvisninger .

⁴⁷ <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/>

Bygg inn personvern	Det pågående prosjektet WS4 har som mål og framskaffe anonymiserte (syntetiske) data til utviklings- og testformål i fagsystemene. Arbeidet skjer i samarbeid med UDI.
Planlegging, styring og gjennomføring av IKT-prosjekter	IMDi benytter Prosjektveiseren til direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) i planlegging og gjennomføring av IKT-prosjekter
Gevinst	<p>Med innføring av prosjektveiserens modell arbeider vi med gevinstfokus i alle prosjekter. I forbindelse med lansering av Digsam (nytt intranett) har det blitt foretatt nullpunktsmåling av prioriterte gevinster. Dette vil være sammenligningsgrunnlaget for videre målinger som vil gi oss svar på om Digsam gir oss ønskede resultater. Etter planen skal dette følges opp med midtveismåling høsten 2018. Sluttmålingen planlegges gjennomført i løpet av 2019. Det er også foretatt nullpunktsmålinger knyttet til lanseringen av IMBi i 2017 hvor følgende fire gevinster ble prioritert:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre styringsinformasjon • Redusert ressursbruk • Likebehandling av flyktninger og kommuner • Raskere bosetting <p>Etter planen skal dette følges opp med midtveismåling i 2018. Sluttmålingen planlegges gjennomført i løpet av 2019.</p>
Digitaliseringsrådet	IMDi tok kontakt med Digitaliseringsrådet i fjor i tilknytning til gjennomføring av prosjekt Nytt nasjonalt tolkeregister. Det ble avholdt møte med rådet i januar 2018.
Samordning med kommunesektoren	IMDi har samarbeidet med KS, Oslo kommune, Bergen m.fl. i prosjektet WS4 for overføring av data mellom kommunale fagsystemer og NIR. Intensjonen med samarbeidet har blant annet vært å finne fram til en standardisert og felles metode for overføring som sikrer kvalitet på informasjonen og god sikkerhet i overføringen. Samarbeidet videreføres i 2018.
Medfinansieringsordning for lønnsomme digitaliseringsprosjekter	Prosjektet Nytt nasjonalt tolkeregister har fått delfinansiering med totalt 9 mill. kroner fordelt på 2017, 2018 og 2019.

Tilskuddsforvaltning

I Årsrapport 2017 skal det gjøres særskilt rede for bruk av tilskuddsmidler og det skal følge med en vurdering av måloppnåelsen for ordningene (veid opp mot regelverket for ordningen). Under presenteres hovedtallene for de søknadsbaserte og de øremerkede tilskuddene. Tilskuddsordningene er ytterligere omtalt i årsrapportens del 3 Årets aktiviteter og resultater.

For de søknadsbaserte ordningene har tilskuddsmottakerne frist for rapportering til IMDi i februar. Det er derfor ikke mulig å gjøre vurderinger av måloppnåelse for 2017 i årsrapporten. Vurderinger av måloppnåelse og resultater, samt orientering om tildelinger i 2018 vil bli sendt til departementet i løpet av 2018. Helhetlig rapport om bruk av midlene på kap. 496, post 71 vil bli sendt til departementet innen 1. juni 2018.

Ordningen «Lokale innvandrersamfunn og frivillig virksomhet i lokalsamfunn» administreres av 20 kommuner, og vil bli rapportert i den helhetlige rapporten om bruk av midlene på post 71.

Tabell 4-5. Søknadsbaserte tilskuddsordninger, søknader og innvilget beløp. 2017.

Kap/post	Tilskuddsordning (navn)	Antall søknader	Antall innvilgede søknader	Omsøkt beløp (kroner)	Innvilget beløp (kroner)
496/62	Jobbsjansen, del A	42	36	97 700 000	56 800 000
496/62	Jobbsjansen, del B	23	20	43 000 000	26 250 000
496/62	Jobbsjansen, del C	14	12	18 300 000	10 821 000
496/62	Jobbsjansen, del D	4	4	1 100 000	1 082 500
496/62	Kommunale utviklingsmidler	123	79	82 000 000	35 286 000
496/62	Etablereropplæring for innvandrere	26	13	14 715 200	6 370 000
496/71	Frivillige organisasjoners holdnings- skapende/ forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekte- skap og kjønnslemlestelse	53	33	21 514 105	9 430 000
496/71	Informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere	40	21	18 592 585	7 450 000
496/71	Integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner	170	111	63 562 287	28 649 374

Tabell 4-6. Øremerkede tilskudd, antall organisasjoner og beløp. 2017

Kap/post	Tilskuddsordning (navn)	Antall organisasjoner	Totalbeløp
496/71	Nasjonale ressursmiljøer	16	24 045 000
496/71	Tilskudd til særlig utsatte innvandreregrupper	3	2 000 000

Beregningsutvalget

De samlede overføringene til kommunesektoren under programkategori integrering og mangfold utgjorde i 2017 over 18 milliarder kroner. De største budsjett-postene er integreringstilskuddet, tilskudd til opplæring i norsk og samfunns-kunnskap, og særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger. Kommunene skal ikke legge frem særskilt regnskap for disse tilskuddene. Den årlige kartleggingen fra Beregningsutvalget skal følge med på om det er et rimelig samsvar mellom tilskuddene og kommunenes utgifter, og om det er endringer i dekningsgraden.

Beregningsutvalgets rapporter gir innspill til regjeringens arbeid med statsbudsjettet for påfølgende år. Dersom kommunene har lavere kostnad enn det tilskuddene dekker, beholder kommunene tilskuddene uavkortet. Integreringstilskuddet har de siste årene dekket om lag 90 prosent av kommunenes gjennomsnittlige utgifter til bosetting og integrering. Fra 2015 til og med 2017 har det blitt utbetalt ekstratilskudd for å øke bosettingen. Styrkingen av de økonomiske virkemidlene har bidratt til økt og raskere bosetting.

Beregningsutvalget er et permanent partssammensatt utvalg, med fire representanter fra kommunesektoren og fire representanter fra staten. Beregnings-

Beregningsutvalget kartlegger kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger.

utvalget er administrativt underlagt IMDi. IMDi leder og har sekretariatsfunksjonen for Beregningsutvalget.

Beregningsutvalget skal drøfte og analysere resultatene fra kartleggingen, herunder gi en forklaring på årsakene til eventuelle endringer i kommunenes utgifter. Beregningsutvalget skal også foreta en analyse av utgiftene i kommunene over tid. Funnene er en del av beslutningsgrunnlaget når neste års satser for tilskudd skal fastsettes av departementet.

Utvalgets metode er innhenting av opplysninger gjennom spørreskjema og systematisk veiledning i 20-22 kommuner. Kartleggingen er supplert med tall fra SSB og IMDi. Kartleggingen omfatter utgifter på følgende seks delområder:

1. Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse (Administrasjonsundersøkelsen)
2. Utbetalt sosialhjelp, landstall fra SSB.
3. Utbetalt introduksjonsstønad, landstall fra SSB⁴⁸.
4. Utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
5. Utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige.
6. Utgifter til helsetjenester – prisjustert sats

Etter tre år på rad (2015, 2016, 2017) med rekordhøy bosetting, er det viktigere enn noen gang å følge med på hvordan kommunene bruker tilskuddsmidlene for å få til god integrering. Kartleggingen av kommunenes utgifter i 2017 foregår de første månedene i 2018, og Beregningsutvalgets rapporter for 2017 vil foreligge sommeren 2018.

Administrative forhold

Personalforvaltning

Oppfølging av IA-avtalen

IMDis mål og tiltak for oppfølging av IA-avtalen er forankret i IA-møtet hvor hovedtillitsvalgte, hovedverneombud og IMDis ledelse deltar. Tiltakene følges opp gjennom direktoratets generelle HMS-arbeid, personalforvaltning og rekrutteringsprosesser.

IMDi har en målsetting om at det totale sykefravær ikke skal overstige 5,9 prosent innen utgangen av 2018. Totalt sykefravær i 2017 var 6,8 prosent. Av dette var 5,6 prosent legemeldt fravær. Legemeldt sykefravær for menn gikk ned fra 3,9 prosent i 2016 til 2,3 prosent i 2017. For kvinner gikk legemeldt sykefravær opp fra 4,6 prosent i 2016 til 7,6 prosent i 2017. Arbeidet med sykefravær i IMDi har fokus på forebyggende arbeid, tett og god individuell oppfølging, rapportering, samt på nærværsfaktorer.

IMDi har et mål om å tilby yrkestilpasset arbeidstrening (språkpraksis, arbeidspraksis, lønnstilskudd) til 4-8 personer med innvandrerbakgrunn per år. Formålet er å gi tilbud om opplæring og arbeidserfaring. IMDi har i løpet av 2017 hatt 8 personer med antatt innvandrerbakgrunn på praksisplass av forskjellig varighet.

⁴⁸ Fra 2017 har kommunene rapportert noe av datagrunnlaget til IMDi via NIR, og ikke til SSB gjennom KOSTRA-skjema 11B. Dette har betydning for utvalgets kartlegging av kommunenes utgifter i 2017. Resultatene fra 2017-kartleggingen publiseres sommeren 2018.

HMS

IMDi er opptatt av å sikre god kvalitet på, og høy bevissthet om HMS-arbeidet i direktoratet. Det er avholdt regelmessige møter i hoved-AMU, samt møter i lokale AMU.

I tillegg nevnes følgende tiltak og aktiviteter fra IMDi's HMS-arbeid i 2017:

- Det ble gjennomført en risikoanalyse av arbeidsmiljøet i forbindelse med omorganiseringsprosessen våren 2017
- Kontorvise HMS-dager
- Introduksjon for nyansatte med informasjon om bl.a. HMS- og IA-arbeidet i IMDi
- Fortløpende oppdatering og forbedring av IMDi's elektroniske HMS-håndbok
- Felles treningsopplegg for ansatte med fokus på å forebygge problemer med nakke, rygg og skulder
- Planlegging og oppstart av medarbeiderundersøkelse
- AKAN-kontakt har deltatt på Alor-nettverk og to-dagers AKAN-seminar

Kompetanseutvikling

IMDi jobber for å sikre at organisasjonen har den nødvendige kompetansen for å løse nåværende og framtidige oppgaver. Det legges til rette for at alle ansatte kan ha en individuell og målrettet plan for egen utvikling. Det gjennomføres vurderinger av kompetansebehov i organisasjonen, og tiltak for å sikre grunnleggende basiskompetanse iverksettes fortløpende. Dette inkluderer kurs innen IKT-verktøy, forvaltningsrett, prosjektledelse, samt skriftlig og muntlig formidling.

IMDi skal være en lærende organisasjon med verktøy og arenaer for å utvikle en kollektiv kompetanse. I 2017 ble det gjennomført interne fagmøter to ganger i måneden. Dette er en viktig kunnskapsarena for å formidle ny kunnskap innen integreringsfeltet og gjennomføre felles tiltak for kompetanseheving innen ulike temaer.

Brukerrettet tjenesteutvikling har vært et to-årig satsingsområde i IMDi. I 2017 ble det gjennomført et utviklingsprogram for å bygge intern kompetanse på metodikker innen brukerretting og tjenstedesign.

Aktivitets- og redegjørelsesplikter

Likestillingsomtale

IMDi har en skjev kjønnsbalanse med 62 prosent kvinner blant våre ansatte. I toppledelsen er det 58 prosent kvinner og i mellomledergruppen 60 prosent. Det er tilnærmet likelønn mellom kjønnene, med marginal variasjon i stillingsgruppene (se vedlegg 4).

6,8 prosent av kvinnene og 2,2 prosent av mennene jobbet deltid per 31.12.17. 19,2 prosent av de kvinnelige ansatte hadde midlertidig arbeidskontrakt, tilsvarende 11,2 prosent blant de mannlige ansatte.

33 prosent av totalt foreldrepermisjonsuttak ble tatt ut av menn.

Mangfold

IMDi har som mål at minst 25 prosent av direktoratets ansatte skal ha innvandrerbakgrunn. Samlet andel ansatte med innvandrerbakgrunn i IMDi, inklusive ledere, var 29,7 prosent i 2016 ifølge tall fra SSB. Det er en økning med 0,9 prosentpoeng fra 2015.

IMDi er opptatt av å sikre god kvalitet og høy bevissthet om HMS-arbeidet i direktoratet.

Tabell 4-7: Ansatte i IMDi etter landbakgrunn. Antall. 2013 - 2016

Antall ansatte	2013	2014	2015	2016
I alt	219	223	234	214
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre Gruppe 1: EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand	10	11	10	11
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre Gruppe 2: Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Euro- pa utenom EU/EFTA, Oseania utenom Australia og New Zealand	56	54	59	63

Kilde: SSB-tabell 10189: Ansatte i staten, etter departement med underliggende enheter, innvandringskategori og landgruppe⁴⁹

For å fremme likestilling av personer med innvandrerbakgrunn i virksomheten og ved rekruttering til nye stillinger er følgende presisert i personalreglementet:

- IMDis mål for mangfold, samt oppfordring til innvandrere om å søke på stillingen, skal fremkomme i kunngjøringen.
- Det å ha innvandrerbakgrunn kan være relevant kompetanse ved søknad på stillinger i IMDi. Minst 50 prosent av de som innkalles til intervju, bør ha innvandrerbakgrunn forutsatt at kvalifikasjonskravene er oppfylt.
- Erfaringsbasert kompetanse til søkere med innvandrerbakgrunn konkretiseres. I de tilfeller bare norske søkere foreslås, skal den best kvalifiserte med innvandrerbakgrunn omtales i forslag til tilsetning sammen med en begrunnelse om hvorfor vedkommende ikke er ansett som kvalifisert.

IMDi gir velferdspolis for feiring av religiøse høytidsdager utenom Den norske kirke i inntil to dager.

Sikkerhet og beredskap

IMDis sikkerhetsstyringssystem skal være helhetlig, systematisk og strukturert. En beredskapsgruppe møtes månedlig for å sikre at IMDi har oppdatert krise- og beredskapsplanverk. Gruppen gjennomfører også årlige øvelser. Kriseplan og krisekommunikasjonsplan er under arbeid og ferdigstilles tidlig i 2018. For å sikre et effektivt og operativt beredskapssystem, har IMDi fokus på kontinuerlige forbedringsprosesser for effektivt å kunne gjenopprette normal drift og begrense skade dersom en uønsket hendelse skulle skje.

Det er gjennomført tiltak for å bevisstgjøre ansatte om forebyggende sikkerhet, sikkerhetsinstruksen og den enkeltes ansvar iht. sikkerhetsloven og gjeldende sikkerhetsbestemmelser. Alle ansatte skal bekrefte i en egenerklæring at sikkerhetsinstruksen er lest og akseptert.

IMDi har samarbeidet med UDI, PU og PST om et felles rammeverk for sikkerheten på kommisjonsreiser.

⁴⁹ Tallet på ansatte er hentet fra SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk som gir tall for tredje uke i november. Inkluderer sysselsatte 15 år eller eldre, både bosatte og ikke-bosatte (korttidsopphold). Bosatte er personer som forventes å oppholde seg minst seks måneder i Norge. Den viktigste kilden er NAVs arbeidstakerregister (Aa-registeret). Ansatte som ifølge NAV er oppdragstakere, holdes utenfor.

Kilden for innvandringskategori og landbakgrunn er SSBs Befolkningsstatistikksystem (BESYS).

For å ivareta sikkerheten til ansatte som deltar i uttak av overføringsflyktninger i risikoutsatte områder, har IMDi sammen med UDI, PU og PST innført et felles enhetlig og samordnet rammeverk for sikkerheten til ansatte som deltar fra de fire etatene. Rammeverket beskriver retningslinjer for roller, ansvar og myndighet før, under og etter uttaksreisene.

I januar hadde IMDi en brann i lokalene i Oslo, som følge av teknisk svikt i et kjølerom. På grunn av røykeeksponering kunne lokalene ikke brukes, og IMDi fikk meget raskt låne lokaler i UDI i tre uker. Dette medførte naturlig nok noe produktivitetstap, men i all hovedsak ble normal virksomhet opprettholdt. Driften av IKT-systemene var operative i hele perioden. I ettertid er det utarbeidet læringspunkter og forbedringstiltak, blant annet tydeligere definering av roller og ansvar. Dette er tatt inn i arbeidet med kriseplanen.

Det er gjennomført årlig brannøvelse med evakuering, der brannvarslingsanlegg og brannteknisk utstyr testes. I tillegg er det gjennomført kurs i generelt brannvern og praktisk slukkingsøvelse i samarbeid med Brann- og redningsetaten.

Informasjonssikkerhet

IMDi følger opp handlingsplan for informasjonssikkerhet i statsforvaltningen. Innenfor handlingsplanens fem tiltaksområder, har IMDi prioritert to områder: *Styring og kontroll* og *Kunnskap, kompetanse og kultur*. Arbeidet med utvikling av systematisk internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet (ledelses- eller styringssystem) er i gang. For å kunne utvikle treffsikre tiltak som bygger oppunder målsettinger innenfor *Kunnskap, kompetanse og kultur*, er det bl.a. gjennomført en nullpunktmåling av informasjonssikkerhetskulturen i IMDi. Nasjonal sikkerhetsmåned i oktober ble fulgt opp med opplæring til alle ansatte (en serie med 2-3 minutters e-læringsmoduler).

I 2015/16 ble det gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS). Planleggingen av en ny ROS-analyse i 2018 er påbegynt.

Vurdering av framtidutsikter

5 Vurdering av framtidssutsikter

Høyest mulig sysselsetting blant innvandrere er av avgjørende betydning for velferdssamfunnet og samfunnsutviklingen i Norge fremover. Antall innvandrere i Norge har økt fra ca. 320 000 i 2006 til ca. 700 000 i dag. 40 000 flyktninger er bosatt over de siste tre årene. Innvandringen til Norge vil fortsette, uavhengig av om prognosene for asylankomster i nærmeste fremtid er lave.

Flere må i arbeid, bli økonomisk selvstendige og integreres i samfunnet

Det er flere deltakere i norskopplæringen og i introduksjonsprogrammet enn noen gang, og de skal over i utdanning og arbeid. Det er allerede for mange som står utenfor arbeid og utdanning. Den viktigste utfordringen i nærmeste fremtid er å sikre at de ikke blir stående utenfor arbeidslivet og blir avhengige av kontantytelser. Det er nødvendig for å motvirke fattigdom, hindre at det vokser frem enda tydeligere levekårsforskjeller, og for å opprettholde tillit og tilhørighet. Det er bekymringsverdig at antallet barn som vokser opp i lavinntektsfamilier øker. Utredningen fra Brochmann II-utvalget viser tydelig de samfunnsøkonomiske gevinstene ved å investere i kvalifisering til arbeid for innvandrere.

Bedre kvalifisering og oppfølging er en god investering

Det er for store variasjoner i hvor godt kommunene lykkes med å få nyankomne flyktninger i arbeid eller utdanning. Kommunene har et stort spillerom til organisering og utforming av introduksjonsprogrammet og norskopplæringen, og vi ser stor variasjon i hva som tilbys og kompetansen i tjenestene, og graden av lokal styring og eierskap. En prioritert oppgave for IMDi er å legge til rette for at kommunen skal tilby bedre introduksjonsprogram, slik at en større andel deltakere går over i arbeid eller utdanning.

Det er behov for å følge opp utdannings- og arbeidsdeltakelse også etter fullført introduksjonsprogram, overfor de som likevel ikke kommer inn i arbeid, eller som senere falle ut av arbeidslivet. Til tross for gjennomførte kvalifiseringstiltak og et ønske om selvforsørgelse, er det mange som ikke slipper til og får prøvd seg i arbeidslivet. Innvandrere trenger språktrening og arbeidspraksis for å bli kjent med norsk arbeidsliv, lære seg bedre norsk og opparbeide seg erfaring. Å få flere innvandrere i arbeid handler derfor også om hvordan arbeidsgivere og frivillighetene trekkes med i arbeidet.

Store svingninger og usikre prognoser

Vi har nå historisk lave asylankomster, og dagens prognoser sier at asylankomstene vil holde seg lave. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til utviklingen framover. Usikre prognoser og store svingninger i bosettingsbehov er utfordrende for planlegging av bosettings- og integreringsarbeidet. Antall bosettingskommuner er halvert. Kommunene må i to til tre år fremover bygge ned sitt kvalifiseringstilbud, og nedskalere andre tjenester, som for eksempel oppfølging for enslige mindreårige, dersom ankomstene ikke øker. Tilbudet må nedjusteres uten at det går ut over kvaliteten.

Ved eventuelle nye runder med høye ankomster må kapasiteten i mottak, mottakskommuner og bosettingskommuner skaleres opp igjen. Det er derfor nødvendig med oppmerksomhet på behovet for fleksibilitet i integreringsarbeidet, som følger av svingninger i bosettingsbehov, antall deltakere i kvalifisering og antall innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning.

IMDi

Samfunnsoppdrag:

Like muligheter og levekår for innvandrere og deres barn i et mangfoldig samfunn.

Vi omstiller og utvikler oss for å møte utfordringene

IMDi har en viktig rolle som pådriver og tilrettelegger i integreringsarbeidet. Vi skal videreutvikle oss som et kompetent, relevant og nyttig fagdirektorat. Vi utvikler vår faglige rolle med utgangspunkt i kommuner, sivilsamfunn og frivillige organisasjoners og andre aktørers behov for kunnskap, tiltak og tjenester. Vi utvikler vår organisasjon, tjenester og strategiske kommune- og sektorsamarbeid. Det skal gi mer målrettet innsats og ressursbruk, mer effektive arbeidsprosesser og bedre resultater.

Vi utvikler nye og bedre digitale løsninger for effektiv og sikker forvaltning, som støtter opp om integreringsarbeidet. IMDi har planlagt et høyt aktivitetsnivå i digitaliseringsarbeidet i 2018 og 2019. Netto samfunnsøkonomisk virkning av digitaliseringsarbeidet er anslått til 62 mill. kroner. Innen utgangen av 2019 vil IMDi ha nye digitale løsninger som forenkler arbeidsprosesser, erstatter manuelle rutiner, og gir tilgang til bedre styringsinformasjon og statistikk. Det omfatter nye moduler i bosettingsarbeidet, automatisert tilskuddsforvaltning, og nytt nasjonalt tolkeregjester.

IMDi har fått en reduksjon i bevilgningen for 2018, som følge av nedgang i bosettingsbehovet og avbyråkratiseringsreform. Dette krever ytterligere omstilling og effektivisering. Vi vil prioritere innsats for høyere deltakelse i arbeid og utdanning, og videreutvikling av oppgaveløsningen. Arbeidet vi er i gang med gjør oss bedre rustet til å møte utfordringene fremover.

Behov for et felles integreringsløft

Komplekse samfunnsutfordringer krever at sektorer jobber sammen. Gode lokale tiltak for kvalifisering av flyktninger spesielt – og innvandrere generelt – forutsetter samordning på sentralt og regionalt nivå. IMDi vil i årene fremover prioritere innsats for høyere deltakelse i arbeid blant nyankomne flyktninger og andre innvandrere. Utdanningssektoren og arbeids- og velferdssektoren, stat og kommune må sammen sikre gode kvalifiseringsløp. Endringer i asylpolitikken, kommune- og regionstruktur, i oppgaver og ansvarsforhold for ulike forvaltningsnivåer og regionreform påvirker utfordringsbildet. Det skaper nye rammebetingelser, strukturer, samarbeidsrelasjoner osv.

Et felles løft og sterkere mobilisering av sektormyndighetene vil kunne gi større måloppnåelse og handlingsrom, og betydelige samordningsgevinster for samfunnet og for innbyggerne. Slik kan vi få frem de gode tiltakene, som bidrar til å redusere fattigdom, og styrke deltakelse, tillit og tilhørighet.

6

Årsregnskap

6 Årsregnskap

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er regjeringens utøvende organ for statens integreringspolitikk, og er en premisleverandør for utvikling av politikken på feltet. IMDi's viktigste oppgaver, målgrupper og virkemidler er beskrevet i Prop. 1 S (2016-2017) for Justis- og beredskapsdepartementet (JD). IMDi har kontor i Oslo, Gjøvik, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Narvik. IMDi hadde 214 årsverk ved utgangen av 2017.

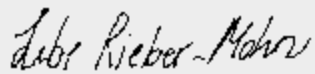
IMDi er et ordinært, bruttobudsjettert forvaltningsorgan, og er underlagt Riksrevisjonens kontroll. Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll av departementene og de statlige virksomhetene publiseres som Dokument 1 hver høst. Riksrevisjonens forvaltningsrevisjoner publiseres fortløpende gjennom stortingssesjonen i Dokument 3-serien.

IMDi forvalter driftsmidler, investeringsmidler (IKT-utvikling), utviklings- og forskningsmidler, og tilskuddsmidler som primært går til kommuner, innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet. IMDi hadde en samlet tildeling på 18,4 milliarder kroner i 2017. Regnskapet for 2017 viser at IMDi har utgiftsført 18,3 milliarder kroner. Fratrullet inntekter på 30,35 mill. kroner, er beløpet 18,27 milliarder kroner. Årsregnskapet viser en samlet mindreutgift tilsvarende 0,4 prosent av samlet tildeling, og 0,6 prosent når inntekter er trukket fra. Hoveddelen av mindreutgiften gjelder kap. 496, post 61 Særskilt tilskudd til enslige mindreårige flyktninger. Dette er en stor tilskuddspost som IMDi forvalter, og som utbetales til kommuner i forbindelse med bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Mindreutgiften skyldes i hovedsak at IMDi ikke har mottatt krav fortløpende fra kommuner som bosetter enslige mindreårige flyktninger gjennom året, og det har derfor blitt utbetalt mindre i tilskudd på den nevnte posten enn det som lå til grunn for beregningen av bevilgningsbehovet. Bosetting sent på året er en medvirkende årsak til at kommuner ikke har rukket å fremme tilskuddskrav innen utbetalingsfrist for 2017. IMDi har i 2017 forvaltet en driftsbevilgning på 275,5 mill. kroner inklusiv overføring av ubrukte midler fra 2016. IMDi har utgiftsført 264,4 mill. kroner. Før merinntekter er det en mindreutgift på 11,1 mill. kroner. Stortinget har gitt fullmakt til å overskride bevilgningen på posten mot tilsvarende inntekter på kap. 3495, post 1, jf. Prop. 1 S (2016-2017). Det er inntektsført 2 mill. kroner i diverse inntekter i 2017. Etter justering for inntekter, er det en reell mindreutgift på 13,1 mill. kroner i 2017.

I note B til årsregnskapet fremkommer forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til 2018. Samlet mulig overføring på kapitler og poster under IMDi er 30,8 mill. kroner, hvorav 13,1 mill. kroner er knyttet til kap. 495, post 01 (driftsbevilgningen), 0,8 mill. kroner til kap. 496, post 21, 13,5 mill. kroner til kap. 496, post 45, 2 mill. kroner til kap. 496, post 60, 1 mill. kroner kap. 497, post 21 og 0,2 mill. kroner til kap. 400, post 23.

Artskontorrapporteringen viser hvilke utgifter og inntekter som IMDi har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Netto har IMDi utgiftsført 18,3 milliarder kroner. Av dette beløpet er 17,99 milliarder kroner utbetalt i tilskudd, som primært har gått til kommuner, fylkeskommuner, innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet.

IMDi bekrefter med dette at årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter og inntekter. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og de krav som er stilt fra overordnet departement gjennom tildelingsbrev/tillegg til tildelingsbrev.

Libe Rieber-Mohn
direktør
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgnings-regnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastnings-fullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastnings-fullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastnings-fullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2017

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merutgift (-) og mindreutgift
0495	Integrering- og mangfoldsdirektoratet	01	Driftsutgifter	A, B	275 537 000	264 400 288	11 136 712
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, kan overføres	A, B	15 250 000	14 412 914	837 086
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	A, B	48 422 000	34 924 565	13 497 435
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	60	Integreringstilskudd, kan overføres	A, B	12 102 704 000	12 100 617 020	2 086 980
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, overslagsbevilgning	A, B	3 347 366 000	3 290 165 674	57 200 326
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Kommunale innvandertiltak	A	166 959 500	166 643 425	316 075
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	A	2 104 000	2 104 000	0
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	71	Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	A	91 460 000	90 532 840	927 160
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	A	2 649 000	2 649 000	0
0496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	73	Tilskudd	A	4 085 000	4 085 000	0
0497	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, kan overføres	A	2 500 000	1 437 769	1 062 231
0497	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	A	2 350 365 000	2 337 810 319	12 554 681
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling, kan overføres	A	500 000	278 609	221 391
0540	Direktoratet for forvaltning og IKT (Belastningsfullmakt)	25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter, kan overføres	B		700 000	
1633	Statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			19 267 084	
Sum utgiftsført					18 409 901 500	18 330 028 506	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merutgift (-) og mindretgift
3495	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	01	Driftsinntekter	0	2 011 373	2 011 373
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse	0	7 833 434	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift	0	20 503 667	
Sum inntektsført				0	30 348 474	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet 18 299 680 032

Kapitalkontoer

60088701	Norges Bank KK/innbetalinger			28 660 938	
60088702	Norges Bank KK/utbetalinger			-18 328 417 838	
705005	Endring i mellomværende med statskassen				76 867
Sum rapportert				0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2017	2016	Endring
705005	Mellomværende med statskassen	-6 611 768	-6 688 636	76 867

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Note A : Forklaring av samlet tildeling

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
495 01	12 689 000	262 848 000	275 537 000
496 21	1 225 000	14 025 000	15 250 000
496 45	8 422 000	40 000 000	48 422 000
496 60		12 102 704 000	12 102 704 000
496 61		3 347 366 000	3 347 366 000
496 62		166 959 500	166 959 500
496 70		2 104 000	2 104 000
496 71		91 460 000	91 460 000
496 72		2 649 000	2 649 000
496 73		4 085 000	4 085 000
497 21		2 500 000	2 500 000
497 60		2 350 365 000	2 350 365 000
400 23		500 000	500 000

Note B: Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overført beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindreutgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
495 01		11 136 712		11 136 712	2 011 373			13 148 085	13 142 400	13 142 400
496 21	«kan overføres»	837 086		837 086				837 086		837 086
496 45	«kan overføres»	13 497 435		13 497 435				13 497 435		13 497 435
496 60	«kan overføres»	2 086 980		2 086 980				2 086 980		2 086 980
496 61	«overslagsbevilgning»	57 200 326		57 200 326				ikke aktuell		
497 21	«kan overføres»	1 062 231		1 062 231				1 062 231		1 062 231
400 23	«kan overføres»	221 391		221 391				221 391		221 391
540 25		0		0				0		0

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter*Mottatte belastningsfullmakter*

IMDi har mottatt belastningsfullmakt fra Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) på kr 700 000 på kap. 540, post 25 i 2017. IMDi har utgiftsført kr 700 000.

Stikkordet «kan overføres»

IMDis bevilgninger på kap. 400, post 23, kap. 496, post 21, kap. 496, post 45, kap. 496, post 60 og kap. 497, post 21 har stikkordet "kan overføres". Mindreutgiften på kap. 400, post 23, kap. 496, post 21, post 45 og post 60 og kap. 497, post 21 er lavere enn summen av siste to års bevilgning, og inngår dermed i mulig overførbart beløp.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

IMDis bevilgning på kap. 496, post 61 har stikkordet "overslagsbevilgning". Stikkordet gir fullmakt til å overskride bevilgningen. IMDi har i 2017 en mindreutgift på kr 57 200 326 (1,7% av bevilgningen).

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Merinntekter beløper seg til kr 2 011 373 i 2017. Disse merinntektene er ført på kap. 3495, post 01 og legges til mindreutgiften på kap. 495, post 01. IMDis mindreutgift på kap. 495, post 01 blir dermed på kr 13 148 085.

Mulig overførbart beløp

IMDi beregner grunnlaget for overføring på kap. 495, post 01 til kr 13 148 085 som er over maksimalt tillatt overføring, kr 13 142 400 (5% av årets tildeling). Kr 13 142 400 regnes dermed som mulig overføring til 2017. I 2017 har JD et merforbruk på Kap. 495, post 01 på kr 96 519, som vil gi en mindreutgift totalt på posten på kr 13 051 566, som ligger innenfor rammen på 5%. Kap. 496, postene 21, 45 og 60, kap. 497, post 21 og Kap. 400, post 23 har stikkordet «kan overføres». Mulig overførbart beløp tilsvarer derfor grunnlaget for overføring, henholdsvis kr 837 086, kr 13 497 435 og kr 2 086 980 for postene 21, 45 og 60, kr 221 391 for kap. 400, post 23 og kr 1 062 231 for kap. 497, post 21. Beregning av mulig overføring på disse postene gjelder i forhold til IMDis andel av bevilgningen.

Opstilling av artskontorapportering for 2017

	Note	2017	2016
Driftsinntekter rapport til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	0	0
Andre innbetalinger	1	2 011 373	905 797
Sum innbetalinger fra drift		2 011 373	905 797
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	174 430 429	157 501 483
Andre utbetalinger til drift	3	135 707 826	130 176 078
Sum utbetalinger til drift		310 138 254	287 677 561
Netto rapporterte driftsutgifter		308 126 881	286 771 764
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	6 960 000	4 811 841
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	30 095	7 521
Sum investerings- og finansutgifter		6 990 095	4 819 362
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		6 990 095	4 819 362
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	7 540 091	11 908 578
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		7 540 091	11 908 578
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	17 993 633 072	12 792 673 061
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		17 993 633 072	12 792 673 061

	Note	2017	2016
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		293 343	317 490
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		20 503 667	18 451 744
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		19 267 084	18 353 061
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-1 529 925	-416 172
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		18 299 680 032	13 071 939 438

Oversikt over mellomværende med statskassen		2017	2016
<i>Eiendeler og gjeld</i>			
Fordringer		53 125	0
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-6 635 298	-6 640 611
Skyldige offentlige avgifter		-29 595	-48 025
Annen gjeld		0	0
Sum mellomværende med statskassen	8	-6 611 768	-6 688 636

Note 1: Innbetalinger fra drift

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyrer	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer/avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Sum salgs- og leieinnbetalinger	0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	2 011 373	905 797
Sum andre innbetalinger	2 011 373	905 797
Sum innbetalinger fra drift	2 011 373	905 797

Note 2: Utbetalinger til lønn

	31.12.2017	31.12.2016
Lønn	141 049 208	140 769 679
Arbeidsgiveravgift	20 503 667	18 451 744
Pensjonsutgifter*	15 898 101	0
Sykepenger og andre refusjoner(-)	-6 894 683	-6 724 145
Andre ytelser	3 874 135	5 004 206
Sum utbetalinger til lønn	174 430 429	157 501 483

* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK

Antall årsverk	214	234
-----------------------	------------	------------

Note 3: Andre utbetalinger til drift

	31.12.2017	31.12.2016
Husleie	16 927 294	15 748 963
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	70 486	115 381
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	4 307 834	3 526 278
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyranskaffelser	1 515 267	527 574
Leie av maskiner, inventar og lignende	3 611 992	3 957 153
Kjøp av fremmede tjenester	83 937 222	81 214 075
Reiser og diett	10 500 642	9 475 744
Øvrige driftsutgifter	14 837 088	15 610 910
Sum andre utbetalinger til drift	135 707 826	130 176 078

Note 4: Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2017	31.12.2016
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	30 095	7 521
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	30 095	7 521

Note 5: Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2017	31.12.2016
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende	1 799 685	1 246 258
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5 160 315	3 565 583
Sum utbetalt til investeringer	6 960 000	4 811 841
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer til aksjer og andeler	0	0
Sum utbetalt til kjøp av aksjer	0	0

Note 6: Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2017	31.12.2016
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	7 540 091	11 908 578
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	7 540 091	11 908 578

Note 7: Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2017	31.12.2016
Tilskudd til kommuner post 60-85	17 879 813 152	12 707 734 061
Tilskudd til fylkeskommuner post 60-85	28 567 000	5 000 000
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	5 005 100	4 624 000
Tilskudd til ideelle organisasjoner post 70-85	80 247 820	75 315 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	17 993 633 072	12 792 673 061

Note 8: Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen**Del A: Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen**

	31.12.2017 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2016 Spesifisering av rapportert mellom- værende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	53 125	53 125	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	53 125	53 125	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-285 397	0	-285 397
Skyldig skattetrekk	-6 635 298	-6 635 298	0
Skyldige offentlige avgifter	-29 595	-29 595	0
Annen kortsiktig gjeld	-2 483 918	0	-2 483 918
Sum	-9 434 208	-6 664 893	-2 769 315
Sum	-9 381 083	-6 611 768	-2 769 315

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8B

Del B: Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

Ervervsdato	Antall	Aksjer	Eier- andel	Stemme- andel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer							
Selskap 1							
Selskap 2							
Balanseført verdi 31.12.2017							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Vedleggsoversikt

Vedlegg 1: Integrering i Norge 2017

Vedlegg 2: Statistikkrapportering 2017

Vedlegg 3: Årsrapport for busetting 2017

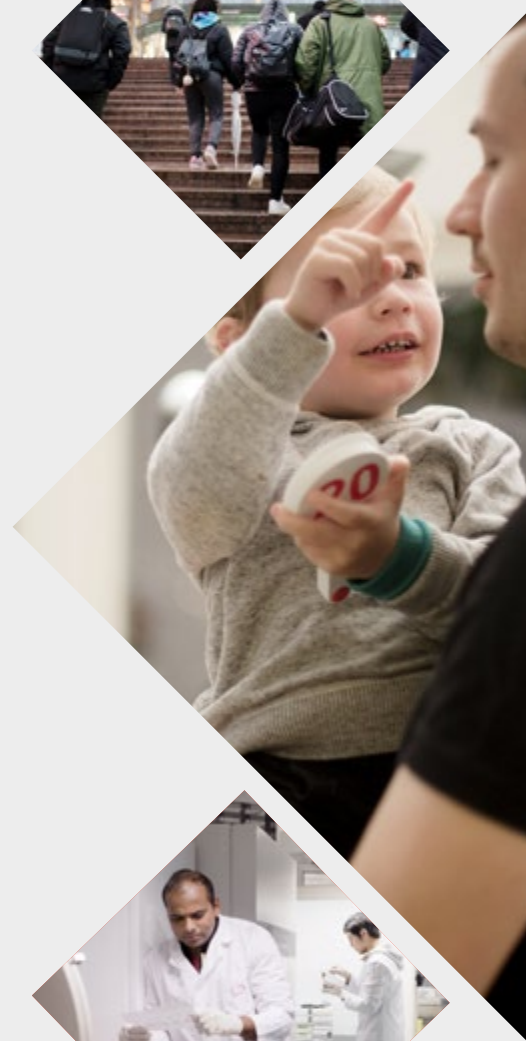
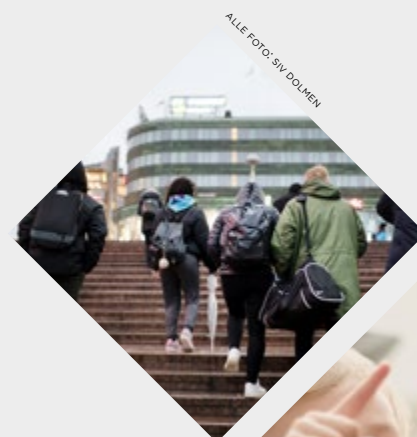
Vedlegg 4: FoU-prosjekter 2017

Vedlegg 5: Status for likestilling i IMDi (kjønn, ansatte, permisjon, legemeldt sykefravær) per 31.12.2017

Vedlegg 6: Rapport om bruk av midler på kap. 821, post 71 Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet – 2016

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

